

Marcin Białobrzęski
Katechizm

Biblioteka źródeł Słownika polszczyzny XVI wieku

Repozytorium cyfrowe tekstów szesnastowiecznych (w jednolitej transliteracji zgodnej z *Zasadami wydawania tekstów staropolskich (projekt)*, Wrocław 1955) – red. P. Potoniec, K. Opaliński

Piśmiennictwo religijne

oprac. Patrycja Potoniec, Maria Popielarska, Ewa Cybulska-Bohuszewicz

ISBN 978-83-65832-90-0 (całość)

ISBN 978-83-65832-04-7

strona: kt

- 1: Katechizm
- 2: ALBO
- 3: Wizerunk prawcy Wiary Chrześci-
- 4: ąńkiéy/ wedle Náuki Páná Iezufá
- 5: Chryftufá/ Apoštołów iego/ y Kościo-
- 6: ła iego Świętégo/ przeciwko wżytkim
- 7: obłędliwościám tych czáfów/
- 8: bárzo pożyteczny.
- 9: Przez Iego Miłość Księdzá Marciná Biáło-
- 10: brzéfkiégo/ Biskupá Láodyckiego/ Sufrága-
- 11: ná Krákowfskiégo/ y Opátá Mogilfskié-
- 12: go. etcet. nápiáfány.
- 13: Roku
- 14: M.D.LXVI.

strona: a2

- 1: Marciná Biálobrzé-
- 2: fkiégo/ Biskupá Láodyckiego/ Su-
- 3: fráganá Krákowfskiégo/ y Opátá Mo-
- 4: gilfskiégo. etcet. Przemowá do praw-
- 5: dziwégo chrześciáńfskiégo człowieká/ o
- 6: pánu Bogu w Trócy iedynym/ z pi-
- 7: ımá świętégo y z Wiary/ prawégo
- 8: Powłzechnégo Kościoła Chrze-
- 9: ściáńfskiégo.
- 10: ACz Król Iego Miłość náłz
- 11: Miłóciwy Pan/ którego Pá-
- 12: nie Boże mnóz ná wielé lat/ w
- 13: dobrym zdrowiu y w forthun-
- 14: nym pánowániu/ z Pádámi

- 15: łwymi Koronnymi/ Sektę Tri-
16: deiftów bezbóźnych z Króle-
17: łtwá łwégo przez Dekrét zgłá-
18: dźić á wywołác raczył:(*marg*) Ná Lubelłkim Seymie/ Anno Dñi 1566. (-) Ale iż
19: śilá tákich ielth nálezéy bráciéy
20: Polaków/ którym łye ći Trzeybożanie łágodnymi y krá-
21: łomownymi łłowy w łercá wkrádlı/ y łumnienie łch zá-
22: wiedźiόνé vczynili/ widźiálá mi łye rzecz potrzebna/ dla
23: poćiechy práwých Chrześciáńłkich łudźi/(*marg*) Przedmowy łummá. (-) y ku náuce nie-

strona: a2v

Przemowá.

- 1: co o Pánu Bogu w Tróycy iedynym przytoczyć/ y o w-
2: zmiánkách álbo włpominániu Bożym w piłmie świę-
3: tym przyzwoitym y częłtym: áby gdyby co tákowégo ko-
4: mu łye tráfiłó/ łtrzedz łye mógl niepráwégo wyrozumie-
5: nia/ á łzczyréy y práwéy náuki w łobie áby miał vmoc-
6: nienie.

strona: a3v

- 1: Náđ to ielzce zwykło piłmo mówić o Bodze wzglę-(*marg*) Relatiue. (-)

strona: a4

Przemowá.

- 1: dom ku drugiemu: zowie Oycem Oycá/ względem Sy-
2: ná: á Syná względem Oycá: Duchá świętego od Oycá
3: y Syná pochodzącégo/ względem Oycá y Syná. (*marg*) Bogá Oycem zowie piłmo: częścią dla tego: iż ielł początkiem álbo łtworźicielem wlyłtkiég^o/ y przeto go zowie Oycem światłóści/ iáko by łtworźicielem światłóści Náđ tho/ iż nie ma w nienawiłci żadnéy rzeczy/ którą łtworzył/ zowie go Oycem: iż Oycowłką miłóścią záchowywa wlyłtko. A ktemu względem Syná iego iednorodźónego zowie go Oycem: iż rodźi Syná. O czym łzérzéy w Wizerunku. (-) Któ-
4: ré táiemnice álbo łpráwy Tróyce świętéy ielłi Augu-

- 5: łtynowi wierzymy/ rzeczy to łą nam niewymówióné/ y
6: ku wyrozumieniu trudné á nieznośné: dofyć ná thym
7: mamy/ co z piłmá wiemy: iż Oćiec do Syná mówi: Syn
8: ty iefteś mój: iam cię dziś vrodził: kthórégo rodzenia
9: łpołób iáko nam táiemny ieft/ Prorok mówi: Rodzenie
10: iego któż wymówić może? iákoby rzekł/ Zaden. (marg) Iáko Syná Bożégo piłmo zowie y kthórymi imióny. (-)Wie-
- 11: my iáfnie z piłmá o Synie Bożym/ kthórego tóz piłmo
12: zowie Iehowá/ Iere: 23: zowie naśieniem niewieścím/
13: Gene: 3: naśieniem błogółáwiónym/ Gen: 22: Dla vrzę-
14: du dobrégo poelłtwá z łtróny náłzény/ zowie go Anyo-
15: łem/ Gene. 48: Prze vrząd náuki zowie go Prorokiem/
16: Deut. 18: Zowie go Adonái/ Płal. 110/ Dáni. 9: Emánu-
17: elém/ Ezá. 7/ Matth. 1. Synem Bożym/ Płal. 2/ Dani. 3/
18: Matth. 16: Iednorodzonym/ Ioan.1: Dzięćiątkiem ná-
19: rodzónym/ Synem dánym/ Ezá. 9: Synem człowieczym:
20: Dani. 7/ Luc. 19/ Matth.25: Sługą Páńłkim/ y Rámie-
21: niem Páńłkim/ Eza. 52/ et 53: Rózgą z pokolenia Ieffe/
22: Kwiatkiem z narodu iego/ y korzeniem Ieffe/ Eza. 11:
23: Narodem y Synem Dawidowym/ y narodem łpráwie-
24: dliwym/ Eza. 25/ Matt. 1/22/ Luc. 1. Owcą do zábicia/
25: y Báránkiem do ofiáry/ Ezá. 16/53/ Ioan. 1: Bogiem/
26: Ezá. 35/ Ołee 1: Mężem/ Ier. 31: Kámieniem vpádlým
27: z góry/ y Górą wielką/ Kámieniem doświádczónym/
28: drogim/ fundámentowym/ łpoiájącym dwie łćienie/ E-
29: zá. 8/28/ Dan. 2: Zowie go Mefyáłzem/ Dan. 9/ Płá. 2/10:
30: Królem/ Záchá. 9: Spráwiedliwością náłzą/ Rom. 4/
31: 1. Cor. 1: Zbáwicielem/ Zách. 9/ Ezá. 45: Iezufem/ Matth.
32: 1. Káplánem/ Płal. 110: Páłtyrzem/ Ioan. 10/ i. Petr. 2:
33: Ná ołtátek zowie tegóz Syná Bogá Oycá/ Słowem/

34: które ná początku było/ nie słowem mówiącym/ które

strona: a4v

Przemowa.

1: z cząsem przychodzi y z cząsem odchodzi: ale ónym Słó-

2: wem/ które był Bóg/ to iest rodząca Personá/ Ioan. 1:

strona: b2v

Przemowa

1: Wyznánie świętego Milaryusza. (*marg*) Libro ij de Trinitate. (-)

2: O iedności Oycowskiéy y Synowskiéy tak vczy Mi-

3: laryusz: Syn Boży Syn nieurodzónego/ zupełny y do-

4: łkonały/ od zupełnego y doskonałego: bo wżyltek iest/ od

5: wżyltkiego. (*marg*) Confessya Doktorów Świętych o Trócy s. ktorych trudno Zofitami
zwąć Trydeifte máią. (-) Nie iest między nimi rozdzielenie/ ani ro-

6: ftargnienie. Abowiem ieden w drugim: y zupełność Bo-

7: ftwá w Synie iest: nieogárnióny od nieogárniónego: bo

8: ich żaden nie zna: iedno współek/ niewidomy od niewi-

9: dómego: bo iest niewidómego Pána Bogá wyobráze-

10: niem. A przeto kto widzi Syná/ ten widzi y Oycá: iest

11: infzy od infzego: bo Oćiec y Syn: ale nie iest ieden od

12: drugiego/ przyrodzeniem Boftwá różni. (*marg*) In fine libro iiii. (-)Bo obá iedność

13: łą: Bóg/ od Bogá/ od iednego nierodzónego Bogá ied-

14: norodzóny Bóg: nie dwa Bogowie/ ale ieden: ieden od

15: drugiego nic nierózny. Y ná drugim mieściu: Bóg O-

16: ćiec/ y Bóg Syn/ iedno łą/ nie z iednoczeniem Persony/

17: ale z iednoczeniem y złączeniem ifności. Bo Synowie

18: Bożemu Prorok nie dopużcza drugim Bogiem być/ mó-

19: wiąc: Bóg ieden iest: to iest/ iednę y nierozdzielną ifność

20: w łobie máiąc. (*marg*) Syn Boży nie drugi Bóg od Oycá. Milarius libr. v de remissione
Peccatorū. (-)Abowiem Bogu Oycu nic łye nie vy-

21: muie/ iżby nie był iednym Bogiem: gdyż też y Syn ied-

- 22: nym Bogiem ieft. Bo ieft Bóg z Bogá/ieden z iedné-
23: go. A przeto Bóg Oćiec y Syn/ Bóg ieden ieft. Má-
24: ią tedy chwálić ludzie Chrześciánfcy Bogá iednégo/ ále
25: Bogá tego: który ieft y Syn Boży.
26: Wyznáníe Świętého Bázylégo.
27: Libro iiiij de Trinitate contra Eunomiū.
28: Których fą iedny fprawy/ tych też iedná ieft ifność:
29: ále fprawá Bogá Oycá y Syná iedná ieft. Gdy mówi
30: pímo/ Vczyńmy człowieká ná wyobrazení y podobień-
31: ftwo náfzé. (*marg*) Genefis 1. (-) Y ná inżym miefcu/ Cokolwiek Bóg Oćiec
32: czyni/ tóz też y Syn także równie czyni: iedná tedy ieft

strona: b3

do Chrześciánfkiego
Czytelniká.

- 1: ifność Bogá Oycá y Syná. Iefli poznáníe Bogá Oy-
2: cá y Syná ieft nam żywot wieczny: tedy potrzebá/ áby
3: Bóg Oćiec y Syn byli iednéy ifności.

strona: b4v

- 1: Y ieden Duch S.
2: dofkonalé zupełny/ dofkonały żywot/ żywiących/ świá-

strona: c

do Chrześciánfkiego
Czytelniká.

- 1: tłość/ początek świętobliwości/ y fprawcá fтворzenia:
2: przez którego pan Bóg we wżyfłkich wierzących/ y ná-
3: dewżyfłkimi/ y Syn/ który przez wżyfłki (to ieft TRI-
4: NITAS) Tróyca zupełna chwałá/ y królestwo wieczné/
5: nierozdzielné/ y nigdy nieoddaloné. Abowiem w Tróy-
6: cy świętý nic nie ieft fтворzónégo. Nie ieft fługá/ áni
7: poddány: nie máfz coby z inąd przyfzło álbo przywiedzió-

- 8: né być miáło/ iákoby przed tym nie było. Nigdy nie-
- 9: vftawa Syn Oycy/ á Duch święty Synowi/ ále nieod-
- 10: mienna y nieodwrotna táż (TRINITAS) Tróycy zá-
- 11: wždy. Thym náukóm podobné y Tertulianá czytác
- 12: możelz/ y v Chryzofómá: od których Doktorów náuki y
- 13: wyznánia żaden z Chrześciánfkich ludzi nigdy fye na-
- 14: mniéy nie odkroczył.(*marg*) Tertulianus aduerfus Praxeam et ad Martyres. Chriśpftom9 Tomo 2, Hom. 77. (–)
- 15: Wyznánie Wiáry trzech fet y ósmna-
- 16: ście Bifkupów ná Concilium Niceńfkim.
- 17: Wierzimy w iedného Bogá/ Oycá wŕzechmogáce-
- 18: go/ widómych y niewidómych rzeczy ftworzycielá: (*marg*) Cokolwiek ogułem o Bodze mówimy/ o wŕzyftkich Perfonách rázem mówimy Auguŕtin Libro v, de Trini. cap. 8. (–)
- y wie-
- 19: dného Syná Bożého Páná Iezu Chryŕtá/ národzóné-
- 20: go z Oycá/ Bóg z Bogá/ światłość z światłości/ Bogá
- 21: práwdziwého z Bogá práwdziwého/ národzóného nie-
- 22: vczynioného/ áni ftworzoného/ iednéy ifności z Oycem:
- 23: przez którego wŕzyftko ieft ípráwióno/ cokolwiek ieft ná
- 24: niebie y ná ziemi: który dla nas ludzi y dla náŕzego zbá-
- 25: wienia zftąpił z niebów/ y wcielił fye/ y sítał fye człowie-
- 26: kiem/ vmęczóny vmárł/ y trzeciég̃ dnia zmartwychwítał:
- 27: Wítał do niebów/ z támtąd ma przyŕć łádzic żywych
- 28: y martwych: Y w Duchá świętého/ który od Oycá y od
- 29: Syná pochodzi: kthórego równie z Oycem y z Synem
- 30: chwalemy/ y wielbiemy: który przez vftá Prorockié mó-
- 31: wił. (*marg*) Duch s. pochodzi od Oycá y od Syná wedle náuki Cōftantinopolitánfkieg̃: Tolletánfkieg̃ trzeciég̃/ ófmého y trzynáftég̃ Conciliū: y według piątég̃ Synodu Cōftántinopolitánfkieg̃. (–)

1: Sprawiedliwość y miłość w człowiecze

strona: c3v

Przedmowá

łá z ifności Bożey á práwie ifność BożaChryftus thylo wedle Boſkiéy náтуры v-łpráwedliwia.Logos nie znáczy v Ianá S. Perfony w- (BoſtwieDyabli będą zbáwieni.	OlianderPhilippusMelāchtonDauid Io- (ris.
--	--

(marg) In Caput Ioannis 3. (-)

Chryftus zwódnik.Zmartwychwłtánia nie máłz y nie będzie.	Simon/ Seruet et Libertini.
---	-----------------------------

(marg) Byli też w tym cechu Pepuzyani/ którzy z niewiaſt Káplány czynili/ daiąc im w
łzáfunek Słowo Bożé/ y Sákrámentá. (-)

Chryftus przywłázcónym Synem Bożym ieft.Syn Boży nie był záwždy. etcet.	Bonofiani.Samoletani y Pauliani.
---	----------------------------------

Chrześciánin ták mówi o Duchu S.

	Duch s. z Oycē y z Synē wedle ifności BoſtwáIeft ieden Bóg.Pochodźi od Oycá y od Syná.Duch święty trzecia Perfóná w Tróycy.Duch święty ożywia.Mówił przez Proroki.Włzyſtko záchowywa.W nim włzyſtká doſkonáłość.
--	---

Chryftuów kołciól thák wierzy	Duch święty ieft Bóg.Nápełnia łercá ludzkie.Oſwiéca/Zbawia/ Do prawdy przywodźi.Wieczny bez początku/Y bez dokónánia.Z Oycem
-------------------------------	---

y Synem ƒtworzyćiel. W ƒzechmogący
z iedného Boƒtwá. Nie ƒtworzóny/
áni vczynióny. Nie rodzący ƒye/ ále
pochodzący. Ieden y iedná ƒtotna Perƒóná.

strona: d2

- 1: Krótkié okazánié piŒmá Stárégo za-
- 2: konu: które ogułem o Bogu iedynym Iehowie
- 3: mówi/ á w Nowym ƒye Zakonie o Pánu ChryŒtuŒie Sy-
- 4: nu iednorodzónym Bogá Oycá wykłáda: áby go ónym
- 5: iedynym Bogiem Iehowá być wedle Boƒtwá rozumia-
- 6: no/ nam ku wierzeniu/ á ná háńbę tym: którzy ƒámé-
- 7: go Oycá być tylo práwym Bogiem
- 8: `αυτόθεος zowiá.
- 9: EzáiaŒ ták o tym Bogu mówi. *(marg)* Eza. 45. (-)
- 10: Zywię ia/ mówi Iehowá Bóg/ mnie będzie koláno
- 11: káždé klękáło/ y káždy ięzyk przyŒięgał: Nie máŒz Bogá
- 12: okróm mnie/ Ia ƒam Bóg Zbáwićiel. etcet. *(marg)* ChryŒtus tym Bogiem iefť. (-) Páweł
- 13: Œwięty o Pánu ChryŒtuŒie tho wykłáda mówiác: *(marg)* Rom: 41. (-) Dla
- 14: tego ChryŒtus vmárł/ y zmartwychwŒtał: áby był Pá-
- 15: nem/ żywych y vmárłych: wŒzyŒcy ƒtániemy przed Máye-
- 16: ƒtat ChryŒtuŒów. *(marg)* ChryŒtus Pan żywych y vmárłych. (-) A bowiem nápiŒano iefť:
Zywę ia mó
- 17: wi pan Bóg/ mnie będzie koláno káždé klękáło/ y káždy
- 18: ięzyk mnie wyznáwác będzie. Káždy ƒam zá Œię da licz-
- 19: bę pánu Bogu: bo wŒzyŒcy ƒtániemy przed MáyeŒtatem
- 20: ChryŒtuŒowym/ dawáiac poczet Œpraw náŒzych dobrych
- 21: y złych. Y do PhilipenŒów tenŒe Páweł: W imię Pá-
- 22: ná Ieзуfá niechay káždé koláno klęka/ niebieŒkié/ ziem-
- 23: ƒkié/ y piekielné. *(marg)* Phil. 2. (-) A baczyŒz/ że ChryŒtus ón Bóg: które-

- 24: mu káždé koláno klęká?
- 25: Ia íam Bóg.
- 26: Mówi pan Bóg przez Izáiafzá/ á Páweł S. tegóz
- 27: Chryftufá Bogiem tymże zowie mówiąc: (*marg*) Rom: 9. (-) Zydowłki na-
- 28: ród z Oyców ónych/ z których Chryftus/ wedle ciáálá/ któ-
- 29: ry íeft ná dewłzyftko/ Bóg błogofławióny ná wieki.(*marg*) Humanitas. (-)A
- 30: tymże íye też Bogiem v Ianá wpiątym y w dzieśiátym
- 31: íam pan Chryftus być opowiada. etcet. (*marg*) Diuinitas. (-)

strona: d4v

- 1: Z Niemiecká mię Habdánkiem tu w Polfzce názwáli
- 2: Niemcy/ gdy zá Henryká Polfkę woiowali.
- 3: Bo ten Cefarz vporny chćiał niłzczyć Polaki/
- 4: Im poótrách vkázuiąc íwoié fkárby wielkié.
- 5: Ná mié nágotowáné vkazał Skárbkowi/
- 6: Do íiebie poółánemu od Króla Polfowi.
- 1: On nic nieuótráfzóny Piérsćień z pálcá íwégo/
- 8: Ziáwłzy wrzucił do złotá fkárbu Céfárfkiégo.
- 9: Mówiąc: Złoto do złotá idź/ gdy Miecz y Cnotá/
- 10: Wíetfza íeft v Polaków niź tá íkrzyniá złotá.
- 11: A tym brónić Oyczyzny íwéy będá chutliwie/
- 12: Z Królem íwym Bolefłáwem/ bróniąc íye poczćiwie.
- 13: Céfarz to ogládawłzy co Skárbek vczyńił/
- 14: Habdánk z íwymi íał mówić/ dzięki íemu czynił.
- 15: Z tąđ mię Habdánkiem zowá/ gdym w Polfzce godnoóci/
- 16: Z Cnot y z Rycérfwá doótał/ Szlácheckiéy wolnoóci.
- 17: Któram podał Potómkóm/ áby záwždy czuli/
- 18: Ze Cnotá piéknny vbiór/ á w niéy íye kocháli.
- 19: Wízák Henryk Céfárz poznał/ Polfki Miecz y Staóóć/
- 20: Porázón ná Pším polu/ vznał ónę záłóóć.
- 21: O którój mu móy Skárbek przed tym opowiedział/

22: Ze mieczem PolŃki bróniã/ by od niego wiedział.

23: Lepiej było ze złotem/ w Niemcãch rofkolŃzowãć/

24: A Polakóm dãć pokój/ ziemi nie wojowãć.

strona: 1

1: KATECHIZM,

2: ALBO

3: Wizerunek prawej Wiary Chrześci-

4: ńskie/ wedle Nauki Pána Iezufa

5: ChryŃtufa/ ApoŃtołów iego/ y KoŃcio-

6: ła iego Świętego/ przeciwko wŃzytkim

7: obŃdliwoŃciam tych czãłów/

8: bãrzo poŃyteczny.

9: Rozmówca/

10: MISTRZ Z VCZNIEM.

11: VCZEN. MiŃtrzu/ co

12: czyniãc Wieczny Zywt

13: mogę otrzymãć?

14: MISTRZ. IeŃli ch-

15: ceŃz do Wiecznego Zywo-

16: tã wnidŃ/ choway Przy-

17: kazãniã BOŃe: (*marg*) Matt. 19. Mar. 10. Lucę 18. (-)które tãk

18: chowãć będziefz: ieŃliŃe do ónego naywyŃŃzego

19: y naywięŃŃzego dwoygã wmyŃł przyklóniwŃzy/

20: Íprawę zywtã twęgo ÍtoŃowãć będziefz: (*marg*) Matt. 22 Mar. 12. Lucę 10. (-)to ieŃt/

21: ŃebyŃ miłowãł Pãnã Bogã twęgo/ ze wŃyt-

strona: 1v

Opifãniã

1: kięgo Ńercã twęgo/ ze wŃytkiej duŃze/ y ze wŃyt-

2: kięgo wmyŃłu twęgo: á BliŃnięgo twęgo/ iãko

3: Íam Ńiebie.

strona: 3v

- 1: Ztąd tedy możefz pobaczyć: że zá-
- 2: wždy piſmo nierozdzielnie mówi o Pánu Bo-
- 3: gu: bo nie dzieli go tám/ gdzie iednę Iſtotę iego
- 4: być vczy: y owłzem iáfnie powiáda/ być go ie-
- 5: dnym Bogiem. A za nie iáfnie Moyzeſz vczył
- 6: Zydów téy Wiáry/ gdy mówił: (*marg*) Deut. 6. (-)Słuchay Izrá-
- 7: elu: Pan Bóg náſz/ Pan ieden ieſt: á oſobliwie
- 8: go názwał imieniem IEHOWA: (*marg*) IEHOWA imię Bożé. (-)áby roze-
- 9: znánié vczyńił tym imieniem między Bogiem
- 10: prawdziwym/ ónym Stworzycielem y Pánem
- 11: wſzytkiégo Iтворzenia/ od Bożków Pogánńkich
- 12: fáłſzywych: którzy nie Iтворzyli żadnéy rzeczy.
- 13: Tákże małz ná drugim mieſcu Náukę Moyze-
- 14: Izá: który lud Boży nápómina tymi ſłowy:(*marg*) Deut. 4. (-) Abyſ
- 15: wiedziáł/ że Pan ieſt Bóg/ á nie ieſt inſzy Bóg
- 16: nádeń: iákoby rzekł/ Bóg wam przez mié oznay-
- 17: mióny/ ſam jeſt Bóg: towarzyſzá niema/ iáko
- 18: ſię ſam opowiáda przez Moyzeſzá: Pátrzcie/
- 19: izem ia ieſt ſam/ á niemáłz inſzégo Bogá nád
- 20: mié: (*marg*) Deut. 32. (-)ia zábijam/ ia ożywiam:(*marg*) Tobię 13. (-)vderzę/ y vzdro-
- 21: wię: á żaden z ręku moich nie wybáwi.(*marg*) Sap. 16. (-) Tákże
- 22: w wyznániu ſwoim Anná Mátká Sámuelo-
- 23: wá mówiłá:(*marg*) i Reg. 2. (-)Nie ieſt Święty/ iedno Pan: y nie
- 24: ieſt inſzy Bóg/ nád Páná: á nie ieſt ták mocny/

strona: 4

Iſtności Boſkiéy.

- 1: iáko ieſt Bóg náſz.

strona: 6

- 1: Tákíe

- 2: wyrozumienie z nauki Chrytuśa Pána Páweł
- 3: S. máiac o Oycu y o Synie/ bacząc wedle Ífto-
- 4: ty Boftwá być Oycá y Syná/ iednégo niero-
- 5: zerwánégo áni rozłączónégo Bogá/ wnet gdy
- 6: o Oycu y o Synie miał mówić/ ztąd począł:
- 7: Niemálz żadnégo Bogá/ iedno ieden: á żeby o
- 8: Páwele S. rozumiał iednoftáynie: iż iednégo
- 9: Bogá być práwégo zówždy vczył/ którego tu
- 10: wedle Íftoty Bołkiéy Oycem y Synem być wy-
- 11: znawa: małz z iego piśmá/ kędy zgoła kładzie
- 12: być iednégo Bogá. Ták piśze do Gálátów/ 3 cap.
- 13: Bóg ieden ieft. Tákże do Ephezów/ 4 cap. Ieden
- 14: Bóg y Oćiec (to ieft Stworzyciel) wśzytkich:
- 15: który ieft nád wśzytkimi/ y we wśzytkich. Oycem
- 16: tu zgoła ónego iednégo Bogá zowie/ porowna-
- 17: wáiac się z piśmem/ y z nauką Moyzełzową:
- 18: który ták do Zydów mówi: Izalíf Izráelu/ nie
- 19: Oćiec ieft twój Bóg:(*marg*) Deut. 32. (–) który ciebie opánował y
- 20: Ítworzył? Tákże y v Ezáialzá małz: (*marg*) Ełaię 63. (–)Ty Pánie
- 21: iešteś Oćiec náłz/ y Odkupiciel náłz. A v Iere-
- 22: miałzá łam Pan Bog mówi: Sítałem się Izrá-
- 23: elowi Oycem. (*marg*) Iere. 31. (–)

strona: 8

- 1: Abowiém cokolwiek ieft Oćiec w Boftwie/ że
- 2: Bóg ieft/ że Íftotá ieft/ że wieczność ieft:(*marg*) Albinus, fiue Alcuinus lib. i de Trinit.
(–) to ieft

strona: 8v

Opisání

- 1: Syn/ to Duch S. ieft: tákże téz co ieft Syn w

- 2: Bołtwie/ że Bóg iełt. (*marg*) P. Chryłtus SYN Boży práwy Bóg. (-) Ełaię 9, et 16: Pł 49: Ier 33:
- 3: Bar. 3: Ezech 43: Matt. 1: Luc. 2: Ioan. 1,5,6,10, et 16:
- 4: y Thomałz Apołtół prawđziwym Bogiem go
- 5: wyznał/ (*marg*) i Cor. 10. (-)y Pánem/ który (!) wiedział fercá ludzkié/
- 6: Ioan. 20:(*marg*) Płal. 45. Płal. 72. (-)Páweł S. Chryłtułá Syná Božéğ Bo-
- 7: giem prawđziwym wyznawa/ Rom 9: Philip. 2:
- 8: Tit 2, et 3: (*marg*) Płal. 110. (-)Ian także/ i Ioan. 3: y ná drugim mie-
- 9: ścu/ i Ioan. 5. Swiádectwá ty do tego się ciá-
- 10: gną: że Syn Boży iełt prawđziwy Bóg/ nam
- 11: przez písmo obiáłnióny. Otóz Syn Boży w
- 12: Bołtwie práwym Bogiem będąc/ wieczną Iłto-
- 13: tą/ co iełt: tedy to iełt Oćiec: toż y o Duchu S.
- 14: wierzyć małz: á iáko Bóg Oćiec Niełtworzó-
- 15: ny/ ták y Syn/ y Duch S. iáko Bóg Oćiec Nie-
- 16: ogárnióny/ y włzytkié rzeczy nápełnia/ Ełaię 66:
- 17: Iere. 33:(*marg*) Co iełt Ociec/ to iełt Syn y Duch Swięty. (-) ták Nieogárnióny Syn/ y włzytkié rze-
- 18: czy nápełniájący: tákże y Duch S. Sapi. 8: Płal.
- 19: 138: Pł. 32: EPH. 4. Wieczny iełt Bóg Oćiec/ wie-
- 20: czny tákże wiecznościá Syn/ Płal. 188: Bar. 31:
- 21: Mich. 5: Prouerb 8: Ioan. 1, 8, et 17: Coll' 1: Hebr 1:
- 22: Apoc. 1: Wieczny iedną wiecznościá z Oycem y
- 23: z Synem Duch S. Iob 26: Ełá 40. Bóg Oćiec
- 24: Włzechmogący/ tákże włzechmocnościá Włze-
- 25: chmogący y Syn: bo Stworzyćiel: Bar. 3: Iłá 9:
- 26: Sapi. 18: Ioan. 1, et 5: Coll 1: Hebr. 1 tákże y Duch
- 27: S. nie rózná włzechmocnościá Włzechmogący/

1: iedno tą/ którą Syn y Oćiec/ Sapien. 7: Efa. 30:

2: Ioan. 5, et 16: Act. 2:(*marg*) Oćiec/ Syn/ Duch S. ieden Bóg. (-)

strona: 10v

1: A ponieważ iże powyższéy szé-

2: rzéy/ y doftátniéy w téy spráwie będę z tobą mó-

3: wił ná fwych/ do téy Rozmowy potrzebnych/

4: mieścách: iuz ná tym ná ten czás przeftań/ wie-

strona: 11

Iftności Boskiéy.

1: dząc/ tę náukę prawdziwą Kościoła Bożégó być.

2: y wierząc/ że trzy są/ którzy świadectwo dają

3: w niebie/ Oćiec/ Słowo/ y Duch S. á ci trzy

4: iedno są: to iest/ iednym Bogiem są nieroztár-

5: gniónym/ nierozłączónym/ niepohánbiónym/ y

6: niezgmátwánym:(*marg*) i Ioan. 5. (-)ále wedle Iftot włafnych y

7: prawdziwych trzy są/ w iednym nierozłączó-

8: nym/ nieroztárgniónym/ y niezmiélsánym Bo-

9: ftwie: á ci trzy ieden Bóg/ który ftworzył nie-

10: bo y ziemię/ rzeczy widómé y niewidómé z nicze-

11: go: iáko mądry Pan dobrze á ochędożnie wšzyt-

12: ko ftworzył ták ná ziemi/ iáko ná niebie.

13: VCZEN. Dżiwnés mi rzeczy powiedział:

14: mużę się temu dobrze przypátrzyć/ y przyłuchác:

15: ázabych mógl tych táiemnic Bożych co poznác.

16: Ale iuz o co inšzégó cię pytam; Iáko ten świat

17: y inšzé wšzytki rzeczy Pan Bóg raczył ftworzyć?

18: MISTRZ. A zaś nie czytał v Moyzešáz/

19: ták tám nápił: Rzekł: Bóg/ niechay będzie: á

20: co rofkazał/ wnet się sftáło. (*marg*) Swiát łowem iedny ftworzón. Genéf. 1. (-) Tákże

y Dawid

- 21: powiada: On rzekł/ y sftaly się wftyki rzeczy.(*marg*) Pfał". 148. (-)
- 22: On rofkazał/ á zá rofkazánim iego wftyki rze-
- 23: czy ftworzóné fą. VCZEN. Cóz treffnu-
- 24: iefz: piérweieś dowodził Páná Bogá w Iftoćie
- 25: fwéy być duchem/ nie ciálem: á teraz mówifz/
- 26: żeby miał mówić Pan Bóg: iákóz Pan Bóg
- 27: mówić mógl/ gdy ciála y vft niema?

strona: 13

- 1: MISTRZ. Nie wftyfscy: ábo-
- 2: wiem iedno tylko Naród Abráámów z Izááká
- 3: fyná: (*marg*) Komu opowiedziány. (-)ci byli Zydowie: tym się było zwierzóno

strona: 13v

O Starym

- 1: táiemnic Pánfkich: z tymi był Pan Bóg przy-
- 2: miérzé wziął: przeto aby byli ludem iego/ chciał
- 3: mieć piątno ná ciálách ich/ to ieft cíielefné obrza-
- 4: zanié:(*marg*) Obrzezánié. (-) iż który się iuz nie obrzázował/ duřzá iego
- 5: zginąć muříałá z ludu Bożego. VCZEN.
- 6: A infzy lud znałże Páná Bogá? MISTRZ.
- 7: Nie znał: dáleko było vznánié Bozé od Pogán-
- 8: fkiego ludu: (*marg*) Pogánfki żywot. (-)przeto téz ftrócili byli wftykę pocz-
- 9: cíwość żywotá/ vdawřzy się w cíielefności/ y w
- 10: infzé fprořności takowé:(*marg*) Ephéř. 8. (-)iż co od nich fpráwo-
- 11: wano było ná rzeczách potáiemnych/ frómotá
- 12: ieft y mówić: á vcćiwa Niewiáftá nie będzie
- 13: tego mówiłá przy Biéřiedzie/(*marg*) Auguřt. (-)co óni czynili w
- 14: Kořcieléch Bogóm fwoim. Toć byli Pogánie:
- 15: których Chám fyn Noégo był óciec:(*marg*) Zkąd pořzli. (-)á przed po-
- 16: topem Kaym/ co zábił Ablá brátá fwégo. A nie-
- 17: mmimay (choć było wiele złych ták przed poto-

- 18: pem/ iáko y po potopie) áby Pan Bóg niemiál
- 19: ofobliwych zówzdy/ co chwalili Imię iego:(*marg*) Bóg ma fwe zówzdy/ y kościól fwoy.
(-) y v
- 20: Pogánów tedy iednak miał ón lud fwoy káždé-
- 21: go wieku. VCZEN. A któz więcý miał/
- 22: Szátan czy Pan Bóg? MISTRZ. Wię-
- 23: cý zówzdy Szátan: ále choć Pan Bóg máło
- 24: wybránych miał/ przedsię práwy Kościól iego
- 25: w nich był(*marg*) Genef. 4. (-)

strona: 16

Zakónie.

- 1: MISTRZ.(*marg*) AVGVST. (-) Małz wiedziéc/ iż według mocy
- 2: Bołtwá fwégo/ włyłtko Bog miał: á nie był/
- 3: áni będzie/ ktoby z mocy iego był wyfwbodzón:(*marg*) Bóg nad káždý ma moc. (-)
- 4: ále według włafności Wiáry/ nie włyłtkiégo
- 5: Pan Bóg miał: ták iáko y Szatan y ieft Boży/
- 6: y nie ieft: ieft iáko ftworzenié/ y iáko Aniół do-
- 7: bry z náтуры:(*marg*) Szátan y Boży y nie Boży. (-)ále iáko zły/ nie ieft Boży: bo nie
- 8: Bóg go złým vczynił/ ále ón łam łiebie. We-
- 9: dług tedy ftworzenia/ Szátan Boży ieft: ále we-
- 10: dług fwégo włyłtku/ łam fwóy ieft.(*marg*) Tákiéz y ludzie. (-)Tákec y
- 11: o ludziach rozumiéy/ ilé gdyż łą dobrzy/ á wierzą
- 12: Pánu Bogu: Bóg y według mocy/ y według mi-
- 13: łości ieft z nimi/ iáko Stworzyciel y Ociec: ale
- 14: gdyż łą źli/ choć Bóg Pánem ich/ y Stworzycie-
- 15: lem ieft/ przedsię óni nie łą iego: bo nie łczycą
- 16: łię im: á ón ie téz iuz dáie w vmyłł wzgárdzó-
- 17: ny/ áby czynili to/ co ná nie nie zależy. Przeto
- 18: powiáda píłmo: Wié Pan Bóg/ którzy iego łą.(*marg*) Roman. 1. (-)
- 19: Ilé tedy według mocy włyłtko miał/ iáko Pan

- 20: á Stworzyćiel: ále z ftrony Wiáry/ nie miał: bo
21: ták chciał: áby zá okwitością złości ludzkiéy/ o-
22: kwitość łálki iego ludziem przyłzłá.
23: VCZEN. Miły Miŕzru/ powiedz mi: dźiś
24: możelz ták wielé Szátan czynić: á możeli téz ták
25: ludźmi mąmic: á dopufzczali Pan Bóg tego téz
26: dźiś? MISTRZ. Szátan dźiś iuż vtrácił
27: moc fwą:(*marg*) Szatańka moc zepfowaná. (-)bo go Chryftus Pan wygnał precz z

strona: 16v

O Stárym

- 1: tego śwíátá/ to iest z ferc ludzkich:

strona: 18

- 1: Ten mnie Dóm zbudu-
2: ie: ia mu będę zá Oycá/ á ón mnie będzie zá fy-

strona: 18v

O Stárym

- 1: ná: y miłosierdzia mégo nie oddalę od niego: iá-
2: kom oddalił od tego/ który przed tobą był: po-
3: ftánowią go w Domie moim/ y w Królestwie
4: moim ná wieki: y Stolicá iego przez mię vmoc-
5: nióná będzie ná wieczné czáfy (!). To o żadnym
6: nie może się rozumiéc/ iedno o Mefyafzu: bo ie-
7: fli ná Sálomoná to obrócić chcelz/ iáko Zydo-
8: wie mówią/ to nie może być: P. Bóg nie do kón-
9: cá z Sálomonem był: bo ná ftárość fwą Sá-
10: lomom/ przez Pogánkié Niewiáfty był zřzalóny:(*marg*) Sálomoná Niewiáfty zwiodły. (-)
11: że ich Bogóm chwałę y bogomódlřtwo czynił.
12: A przeto dla tych řzkárádnych pořtępków iego/
13: ták Pan był mu fróg:(*marg*) iij Reg. 1. Eccl'i 47. (-) że y lámégo Sálomoná/
14: y dóm iego wřzyćiek chciał wtecz obrócić: áż w-

15: Ípámiełá ná Dáwidá iuż vmárłéǵ/ y zmiłował

16: się nád nim/ mówiąc:(*marg*) Pan Bóg y dla zmárłych fwych wiele czyni. (–) Przełtápiłés
Przykazánié

17: moie: roztárgnę zá to Królestwo twoie: á dam

18: ié łudze twemu: á włzákże zá czáfów dni two-

19: ich nie vczynię tego nie dla ćiebie/ ále dla Oycá

20: twégo Dawidá/ iuż zmárłégo: y fynowi twemu

21: zołtáwię Miáfto Ieruzálem/ z iednym Naro-

22: dem Zydowłkim. Téż dla Dawidá Oycá twé-

23: go vczynię to: że włzytkiégo Królestwá nie od-

24: dałé od fyná twoiégo. Co się wnet sftáło: bo

25: iuż zá żywotá fwégo Sálomon vznał Ípór pod-

26: dánych przeciwko łobie.

strona: 20v

1: Abowiém Zakón ćieniém był rzeczy przyłżłých:(*marg*) 1. Obiáśnienié Prorockié. (–)

2: á Ewángelia o Chryłtuśie nápiłána/ o iego cu-

3: dách o Národzeniu/ Męce/ Dofývczynieniu:(*marg*) ij Cor. 1. (–)

4: iáko trábá/ ták w głos vkázuie Chryłtufá ónego

strona: 21

Zakónie.

być:

1: ná którého się pímo odwoływało y Pro-

2: rocy: częścía áby się ocucił świat z nieumieięt-

3: ności á z gnułności/ w którój był:(*marg*) 2. Aby ludźie ocknęli. (–)á pociełzył się

4: z teǵ/ iż się iuż sftáło/ co się sftáć miáło: że Szá-

5: tan iuż miáre włzytkiéy złości fwéy wypełniw-

6: łzy/ iuż przełtáć miáł: gdyż mocnieyłzy ná deń

7: przyłzedłzy/ w którým ón nic fwégo nie nálażł/

8: łupy iego pobráł:(*marg*) Lucę 11. (–)to wzięł/ co miáł: y w czym

9: pánował przez czás długi. A nád to by poznáł/

- 10: iż Bóg przez Syna swego/ w święte towarzy-
- 11: stwo z łobą nas zjednoczył/ w dziedzictwo nas
- 12: swe wzięcił: (marg) Iżemy się stali uczestnikami nieba. (-)a staliśmy się ciała z ciała/
y cz-
- 13: łonki z członków jego/ od czasu od Boga zamie-
- 14: rzónego: który czas pewny/ Ewangelia opisana
- 15: powiada: y nauki Apostołów świadczą: którego
- 16: czasu Prorocy opisać nie mogli: okazała bowiem
- 17: Ewangelia tego Baranka/ który grzechy nasze
- 18: swymi sinosćiami/(marg) Ioan. 2. (-)a na ostatek Krwią nadroż-
- 19: szą omył /v/kazała zaśię/ iż nas syny gniewu bę-
- 20: dące/ ten sam zjednał z Bogiem/ przez sprawy
- 21: swe:(marg) 4. Okazanie łalki Pana Chrystowej. (-) w których on zawsze wielbił Boga
Ojca/
22: który go posłał/ czyniąc wolę jego we wszystkim/
23: przez znaki y cuda:(marg) Iżaię 53. Ephet. 2. (-)którymi się on Bogiem prą-
- 24: wym z Ojcem jednym okazał:(marg) i Ioan. 5. (-)gdyż Ociec w
- 25: nim będąc/ czynił czyny:(marg) Ioan. 9. et 10. (-) przez modlitwy/ które
- 26: czynił za nami/ czując w nocy na modlitwach/
27: prożąc za nami/ którzyśmy wierzili jemu:(marg) Ioan. 8. Lucę 6. Ioā. 17, et 18. (-)mo-

strona: 21v

Nowym

- 1: dlać się w ogrodzie/ y na krzyżu: aby każdy/ kto-
- 2: ry wfa jemu/ żeby nie zginął/ ale miał wieczny
- 3: żywot.(marg) Ioan. 3. (-)

strona: 23v

- 1: Y Przeko
- 2: mówił Prorok:(marg) Psal'. 108. (-)Z Przykazania twego zrozumia-
- 3: łem: a dla tego miał w nienawiści drogę złą.
- 4: A dla tegoć też Pan Bóg rozkazał myśleć y w

- 5: nocy y we dnie/ o Zakónie śwym: áby vcźciwie
6: żył/ á fam siebie vznał: bo ták mówi:(*marg*) Iofuę 1. (-)Kiedy
7: będziefz Przykazánié Božé przed oczymá miał:
8: tedy będziefz dobrze śpráwował drógę twoię/ y
9: wyrozumiész ią: Otóz Zakón dan był/ áby
10: grzech vkázował: á vkazawłzy/ chuć czynił k te^v /
11: który zań dofyć vcźnić miał: to ieft/ ku Chry-
12: Ńtułowi Pánu nářemu: druga/ áby złé karał/ á
13: dobré w śpráwiedliwoścí záchowywał: trzećia/
14: áby náuczył ludźie pocźciwie żyć. VCZEN.
15: Tós mi iuz powiedział o Zakónie Stárym/ y o
16: pożytkách iego: powiedz mi/ vczyli též tego/ ál-
17: bo czynili též to Zakón Nowy: Odkrywali grze-
18: chy/ iefliže ié též karze: vczyli człowieká pocźci-
19: wie żyć?(*marg*) Zakón Nowy grzechy vkázuie. (-)MISTRZ. Bárzo odkrywa: bo ich:
20: nielubi/ każe zá nie żáłowác: á głos Boży zów-
21: źdy brzmi: Iefliže nie będziecie zá nie żáłowác/
22: á nie odwróćicie się od nich/ wřzyfcy rázem po-
23: giniecie. Zewřzytkimi się wyřtěpki nářzymi nie-
24: chce Zakón Chryřtułów zgádzác:

strona: 25v

1: A ie-

strona: 26

Wyznánie

- 1: dnák nas wřzyřtkich pan Bóg mieć chćiał: abyř-
2: my nie to iemu wierzyli/ co byřmy łámi wyrozu-
3: mieć mogli: ále to/ coby było niepodobno rozumo-
4: wi nářze^v. Ták Noé niedowiadowałsię: iefliźby
5: to podobna rzecz/ áby táki pótop miał być ná w-
6: řzyřtek świat:(*marg*) Wiárá Nóého. Gen. 8. (-)ále wnet vwierzył mocy więřtżey

- 7: Bożey/ który ták chciał mieć.(*marg*) Abrámowá. Gene. 15. (-)Ták Abram niepá-
8: trził ná křztałt niewiernych douodów wrzeczach/
9: które mu p. Bóg obiecował: choć widźiał ie prze-
10: ćiw náturze fwéy: gdy mu obiecował fyná/ niepá-
11: trzył ná ftárość fwą/ y żony fwéy Sary: choć o-
12: boie iuż się ná to niegđdziło. (!) A gdyż mu iuż dał fy-
13: ná Pan/ kazał mu go ofyárować: iefzcze coś nie-
14: podobnieyżzego vwierzył/ iáko Páweł S. piŕze: (*marg*) Heb. 11. (-)
15: wierzył iż go przedfię śćiętego y ŕpalonego Bóg
16: miał wkrześć zmarthwy: á przedsię wnim ro-
17: zmnożyć obietnicę fwą. Tákżec y infze Páweł
18: S. przywodźi: którzy wielkie rzeczy ná się przyy-
19: mowáli/ niczym iedno Wiárą dobrą temu dofyć
20: czyniąc. A nawięcey w Nowym zakonie: którzy/
21: powiáda/ przez Wiárę zwyciężyli Królestwá:(*marg*) Wiárá iáko mocna. (-)gá-
22: śili sobą nawáłność ogńiá: lwié páłzczęki zá-
23: tykáli: niekthórzy rościągñieni przyymowáli
24: odkupienia/ áby náležli lepŕze zmartwywftánié: (!)
25: drudzy násmiewiŕká/ bićia/ nád to więźnienie y
26: ćiemnice: kámienowáni fą/ rozsiekáni/ mieczem
27: pozábijáni: y wiele infzych fráfunków/ które ćier-

strona: 26v

Wyznáníe

- 1: pieli Swięci Apoft: przywodźi/ y zámyka mo-
2: wiąc.

strona: 28v

- 1: Táka tedy
2: wiárá żywa iefť/ która y choć dobrze czyni:(*marg*) Wiárá żywa. (-)przed-
3: fye niepolicza/ áby óny vczynki ták godné były:
4: żeby ie pan Bóg kiedy płáćić miał: ále iuż czy-

- 5: niąc według możności tho/ co nam zależy/ im
- 6: nie vffáiąc mówi:(*marg*) Lu.17. (-) Pánie/ niegodnym łługá: tho
- 7: com vczynić miał/ vczynilem: y iáko ón który ácz
- 8: vwierzył/ mówił: Nie iełtem godźień/ áby pod
- 9: dách domu mégo włzedł.(*marg*) Matth. 8. (-)Boć żywa wiára wié:
- 10: iż włzeláki człowiek vłpráwiedliwióń iełt od pá-
- 11: ná Bogá łzczyrą łáłką iego/ á odkupieniem pá-
- 12: ná náłzego Iezufá Chryftufá: (*marg*) Vłpráwiedliwienié człowiecze łzczyréy łáłki Božéy.
(-)á to dáremnia/ bez
- 13: żadnych załług náłzych: iedno iáko piłmo woła/
- 14: Dáwno z łáłki Božéy. Bo iełliż iáka zapłátá
- 15: iełt vczynkóm náłzym/ Nie czyni thego Pan zá
- 16: powinowáctwem vczynków/ iedno zá Obietni-
- 17: cámi fwémi:(*marg*) Ephe. 2. (-) iż ie obiecał czyniącym płáćić/ y płá-
- 18: ci to/ co sam dáie/ łam płáćić z łáłki fwéy. Wie-
- 19: le ktému iełt dowodów spiłmá/ gdzie łyę vkázu-
- 20: ie ná oko: iż náłzá ciérpliwość włzytkich rzeczy/(*marg*) Roma. 8. (-)
- 21: którąkolwiek ciérpiem dla Páná/ niegodna iełt/
- 22: áby byłá przyrównána ku przyłzłéy chwale/ któ-
- 23: ra się okaże wnas/ á iż od niego włzyłtko małz/
- 24: dobrá y złá (dobre dánym/ złé dopułzczonym/ bo
- 25: niekiedy Pan dopułzcza zátwárdziáłości łercá/
- 26: iáko Wáráonie iełt przykład) żywot/ y śmierć v-
- 27: bołtwo y pocźiwy żywot/ od Bogá łá.

strona: 31

- 1: O którym Pánie Izáijáłz tenże
- 2: mowił:(*marg*) Efa. 46. (-)Kogóz thedy podobného vczynicie Bo-
- 3: gu? álbo który mu Obraz połóżyćie/ vczynić mo-
- 4: żećie? Iákoby rzekł/ nie iełt żaden iemu równy:
- 5: któryby go y wyrozumieć mogli/ y iemu podob-

- 6: ny być miał:(*marg*) Efai. 48. (-) bo ten chwały nikomu śwęý dác
- 7: niechce: kthóręý y Syn Boży Chryštus według
- 8: człowieczeństwá łobie przywłáźczác nie chciał:(*marg*) Ioan. 14. (-)
- 9: ále łye vniżał/ y Oycá wiewtřzym wyznawał. Za-
- 10: dna teź rzecz w rzeczách cíelefnych nie iest podo-
- 11: bna pánu Bogu. Stworzenie tedy božé tak mi-
- 12: łterné á ochędožné przodkiem nas/ iáko y pogány
- 13: ma przywodzić ku vznániu páná Bogá/ w tych
- 14: rzeczách: które łye nam dáią vznáwác wnim. Boć
- 15: iest niéco nam w Bodze iálnégo/ co możemy ro-
- 16: zumieć: iáko iest nam Miłóściwym/ łáfkáwym
- 17: dobrodźieiem: iáko iż iest Sprawiedliwym/ W-
- 18: łzechmogącym/ y infze rzeczy: iákom wyzłžęý ná
- 19: przodku wypifał.(*marg*) Origenes. (-)Iest záłye/ czego wybáczyć y
- 20: wyrozumieć niemožem: á to iest łfności Božęý/
- 21: łpraw džiwnych iego: thu iuź wierzyć/ nierozu-
- 22: mieć mamy. co iednák nam písmo Święte iá-
- 23: łnie włżyłtki odkrywa/ náđ włżyłtki infze rzeczy.
- 24: VCZEN. Prołžę cię/ vkáz mi powagę te-
- 25: go písmá świętego: y iáko óno nas vczy Bogá
- 26: vznác?

strona: 33v

- 1: Boć ten ma być
- 2: obyčzáý písmá: ábyłmy łłucháiąc sniego woléý
- 3: Božęý/ poddawáli łye pod moc Božą: y náđzie-
- 4: ię náłžę w nim pokłádali: iáko nas tego náuczá-
- 5: iá Kłýęgi piąte Moyzełżowé w ty łłowá:(*marg*) Deute: 31. (-)Nápi-
- 6: łał Zakón ten Moyz: y dał go kápłánóm z narodu
- 7: Lewi/ kthórzy nošili łkrzynię przymierza Pánłkié-
- 8: go: y włżyłtkim łtarcóm žydowłkim/ przykázuiąc

- 9: im: áby czytáli Kfýięgi przed wřzyftkim Naro-
10: dem zgromádzienia żydowfkię: przed Męźmi/
11: niewiáftami/ młodymi/ y przychodniámi: áby
12: wřzyfcy ťlucháiąc/ vczyli ťię bać Pána Bogá
13: ťwęgo: áby teź wypełniáli wřzyftki Przykazania
14: Zakonu tego. A ná ořtátek áby okazał/ iż piřmo
15: dla potomnych czářów/ przez zrzádzienie Boźe
16: dáné ieřt/ ták mówi: Synowie teź ich/ którzy nie-
17: umieię ábo niewiedzą/ áby ťlucháli: á bali ťię
18: Pána Bogá ťwęgo/ przez wřzyřtek czás żywo-
19: tá ťwęgo. Przeto y Dawid w Zóřtarzu vczy: Ty
20: rzeczy niech piřane będą w inřzym narodzie:(*marg*) Přal: 101. (-)á
21: lud potómny stego będzie pána Bogá chwalił.
22: Kaźe Dawid przykłády Boźkich řpraw opiřać:
23: áby potym Pothómřtwo znało Pána Bogá/ y
24: chwaliło imię iego.

strona: 35v

- 1: Thakźeć dobrzy/ vczeni/ y
2: Święci Biřkupi/ Którzy byli po Apořtolech řko-
3: ro/ którzy ná ořtátek krwią řwá pokrapiáli wiá-
4: řę Chryřtuřowę/ Apořtořów nářládiuřc záváźdy
5: iáko y Apořtořowie/ ná to wzgląd mieli: áby

strona: 36

y porřádku iego

- 1: Páńřkie řłowá y rořkazanie/ iáko napilniey w-
2: Kořćiele były wypełnione: y przeto iuź tákie iuź
3: owákie/ ták zwierzchné iáko wnětrzné/ obrzádku
4: pořtánawiáli:(*marg*) Romano: 1. Zwierzchnię obrzedy. (-)zwierzchnę/ áby widomymi
rzeczá
5: mi ku onym niewidomym nas przywodźily: gdyź

- 6: vkłon cielesny iest péwnym poštěm fercá/ á oká-
7: zuie zwierzchność fpraw/ co w fercu iest: boć to
8: czyni y mówi człowiek/ co w fercu ma. Wnętrzné
9: nápominając/ iáko fkrufzyć ferce ma człowiek
10: przed pánem Bogiem dla grzechów/ poddávác
11: ciáło pod Duch przez pořty/ modlitwy/ czuynoś
12: ci.(*marg*) Wnętrzné. (-) Tácyć Bifkupowie Swięci/ którzy ták budo-
13: wáli Kościół/ rořřadzáli obłędliwości od praw-
14: dy: tłumili Kácérze: byli od wřelákicy prózney
15: chwały/ od zepřwáných vmyřłów/ od gniewu
16: á zawifności/ od wřelákicy boiáźni ludzkiej pró-
17: zni: nic przedřię niebráli/ iedno tylo páná Bogá:
18: á to iákoby mogli niezgwałconá rzecz pořpolitá
19: Chrzeřciánřká nam przez ręce podác/ wyczyřci-
20: wřzy iá od błędów/ iáko złoto od brudu. A to
21: wiedz iż to tám powážnořciá czynili:(*marg*) Bifkupi po Apořtolech będąc ich mocá
wřzyřtko czynili w kořciele. (-)y tá mo-
22: cą/ którą Apořtořowie. Apořtořowie odmieniáli
23: niěkiedy niěco w Kořciele/ nie wzgłędem tym/ iż
24: ludzie byli: ále tym/ że byli pořřowie y Bifkupi:
25: które Chryřtus Pan ich pořřzył/ áby budowáli
26: Kościół iego: áby řtrzegli y pářli owce iego/ nie

strona: 36v

^x řwěgo/ ále ich pořřtku/ y zbáwienia řzukájąc.(*marg*) ^x O Kořciele Bořym (-)

1:

strona: 38v

- 1: Co pytařz o człónki zwierzchnię w Ko-
2: řciele/ powiemci nie řam z řiebie/ ále s piřmá.
3: Człónki wyřřze ciáłá Chryřtuřowěgo/ to iest Ko-

- 4: ściółá iego/ fą Biskupi porządnie obráni:(*marg*) Napřednieyřzé członki kościelné. (-)
Kápła-
- 5: ni/ to iest służebnicy słowá Bożého. Abowiem
- 6: Biskupřtwá y przełożeńřtwo Kościelné Praca
- 7: iest/ nie Pánřtwo: iáko Origenes in Eřaiam Ho-
- 8: milia 7. piřze: Któřého ná Biskupřtwo zwywá-
- 9: ią/ nie ná przełożeńřtwo go zwywáią.(*marg*) Biskup sługá nie Pan. (-)ále ná
- 10: posłufzeńřtwo wřzyřtkiég Kościołá. Ieřliř chceř
- 11: wiedziéc z piřmá/ y o tym wierzyć/ iř Biskup iest
- 12: sługá wřzyřtkich w Kořciele: słuchay Páná nářzé-
- 13: go/ kthóry tákowy się między vczniámi řwémi
- 14: zřtał: iř będąc Pánem służył im/ y náuczał mó-
- 15: wiąc:(*marg*) Matt: 20. Mar: 18. Luc: 22. (-)Który iest więřřzym między wámi/ nie-
- 16: chay będzie sługá wářřym. Otóz potrzeb nářlá-
- 17: dowác Páná y iego pokornéy náuki/ tákře pokor-
- 18: nych řpraw iáko nářláadowáli Apořtołowie. Pá-
- 19: weł Święty Biskup y Apořtół wielki/ zacny Do-
- 20: któr/ który nad wřzyřtki inřze prácowáł dořyć:(*marg*) Paweł sługa nie Pan. i, Cor. 15.
Collo. 1. (-) á
- 21: by się sługá Kościołá Chryřtuřowégo okazał/ á
- 22: nieták řam řiebie: iáko y zá wřzyřtki Apořtoły mó-
- 23: wił:(*marg*) i ad Thim. 4. ij Thio: 2. et 4 (-)Stáliřmy się máłuczki w pořrodku was.(*marg*)
i ad Theřř. 2. (-)

strona: 40v

- 1: MISTRZ. Táki mniemám/ iř to iest iáko
- 2: potrzebne/ tak pożyteczne tobie wiedziéc: ále iřeř

strona: 41

y porřádku iégo

- 1: człowiekiem Chryřciáńřkim zwolennikiem Chry-
- 2: řtuřowym: cóř wzięł z łáki á z miłóřierđzia Bo-

- 3: żęgo/ maż być pęwien o Więrze o tę/ którą trzy-
4: maż: którą áczem ci wyżłzý opifał/ co á iáka ieft/
5: ábo być ma/ tegoćiem nie dołóżył: náuczýć cię
6: chcę co ná tę wiárę przynależy: co wierzyć maż: iá-
7: kim porządkiem maż się poznác w Więrze Chry-
8: řtufowý/ á w Kościóle Chrześciáńłkim być: w-
9: którym od słońcá zachodu/ áż do słońcá wřchodu/
10: ieft wielebné imię páná Bogá: á ten Powřzechny
11: zowiemy. VCZEN. Słyřzalem od ćiebie
12: opifańie Wiáry/ rozdźiał: y wyrozumialem/ cze-
13: go do nięý potrzebá: kiedy ieft práwa/ á kiedy nię:
14: iż to zřkuttów poznáwác mam: iefliże by co wię-
15: cęý trzebá/ náucz. MISTRZ. Potrzebác
16: wierzyć wřzyřtko to/ co w piřmie Swiętym ieft
17: nápiřano przodkiem.(*margin*) *Co wierzyć trzeba.* (-) á potym wřzyřtki rzeczy wie-
18: rzyć maż: które od Kościóła Swiętego Chrze-
19: ściáńłkięgo/ od czálów Apořtolłkich przez ręce
20: nam łá podané. Iż wierzyřz to wřzyřtko/ co piř-
21: mo swięte y nauká Kościóła řtárożytnęgo ćie-
22: bie vczy ku wierzeniu. choć téz tego dořtátecznie
23: nie rozumieřz: przedsię wřzyřtki ty rzeczy/ któręc
24: piřmo podáło y Kościól/ prawđziwé/ pewné/ y
25: Bořkie wierzyřz á wyznawařz. r cet.
26: VCZEN. Pytam że ia ćiebie/ cóz to piřmo/

strona: 41v

O Kořciele Bożym

- 1: tudźięz tez y Száfarz piřmá tego Kościól Bo-
2: ży/ nam podáie ku wierzeniu?

strona: 43v

- 1: MISTRZ. Gdyż wieřz

2: liczbę/ w łpomni po wyżłzény com ći powiadał/ czego nas vczą:(*marg*) Przykazanie Boże drogá ku zbáwieniu Matt: 19. (-)

3: wiedz też o tym/ iż ći łą regułą

4: ku zbáwieniu/ á pewna/ y nie omylną drógá/ y ś-

5: wiątością náłzą: á chcemyli zbáwieni być/ Chry-

6: łtus łam ie nam rołkazał pełnić iákoś iuż łłyłał.

7: VCZEN. Powiádayze ie tédy/ prołzę ćię.

8: MISTRZ. Ty dżiéśięć łłów Pan mówił/

9: y ná piłmie dał ná górze Synái: w których za-

10: kón łpráwiedliwośći/ á zakónu przyrodzonego

11: práwy łkutek okazał się: iżeby y łkryte/ y iáwné

12: złóśći y łwowlnośći człowiecze potłumił: á ná

13: nie/ iáko nie ná okroczoną bełtyą/ iárzmo włóżył:

14: które pod tym roždźiałem łtárożytnie w Kośćie-

15: le powłzechnym łą.

16: Piérwłze przykazanie

17: Ia iełł pan Bóg twóy/ którym ćie wy-

18: wiódl z Egiptu/ z domu niewolłwá:

19: Nie bédźiełz miał bogów inłznych

20: przedemną.

strona: 45v

1: Kośćiół tedy nieczyni prze-

2: ćiw temu przykazaniu/ łwémi obrázy: gdy ich nie-

strona: 46

Wykład piérwłzego przykazania

1: chówa/ iáko Bogów/ (iáko chowáli Phililłtyno-

2: wie Dágoná) iedno ie ma ku nápomínaniu/ y ku

3: okazaniu dobrodźieyłtw/ naukę przez nie dawá-

4: iác widomą włzyłłtkich łpraw Bożych dla nas v-

- 5: czynionych. á vchoway pánie Boże tákich mieć:
6: które by odwodzać od chwały Bogá żyweg^o / miá-
7: łyby ludzi do siebie nieiáko fklániác: áby w ká-
8: mieniu/ álbo w drewnie/ miał kto nieco Bos-
9: twá/ álbo mocy Božéy rozumieć á wierzyć: á ták
10: w fercu to vtworzywŕzy/ zwiérzchnią y wnątrz-
11: ną chwałę im czynić. Ták pogáni czynili: iż gdy
12: przed bálwánki fwémi modły y chwały czynili:
13: (áčz to/ ná co pátrzyli kamień álbo drzewo wi-
14: dzieli być) ále w tym co widzieli/ potáiemnie tám
15: ápráwie w bálwániéch fkrycie moc á ifność Bo-
16: żą być rozumieli: á dla tego fzkárádzie Bálwo-
17: chwalili. Obáczyć to możesz w cíelcu żydowŕkim
18: ná puŕzczy vlánym. Cielcá vłanego widzieli: oko-
19: ło niego fkakáli: á Boŕstwo iákies fkrycie w nim
20: rozumieli/ gdy mówili: Ci fą Bogowie twoi/ co
21: cię z Egiptu wybáwili. Od tákich nas frogo
22: Pan odwodzi ná wielu mieyśc: iáko czytać mo-
23: żesz Deutero: 4: Ifái: 40/41/45/46: Báruch 6:
24: Pfálmo 113. y Páweł S. Actor: 17/ mówił A-
25: tenienfóm: Naród gdy Boży ieftefmy/ nie mnié-
26: maymy złotem/ śrębrem/ kámieniém drogim/ rze-

strona: 46v

Wykład piérwzego przykazania

- 1: zániém/ y wynálálkiem ludzkim nieiáko wypodo-
2: bnić páná Bogá.

strona: 48v

Wykład wtórego

przykazania.
<http://rcin.org.pl>

- 1: MISTRZ. Którzy używają nauk Szá-
- 2: tańkich/ czarów/ wieźdźb/ czárnoksięťwá/ pracę
- 3: Ástrologię/ którzy ciáło y dufzę swoię/ iákoby
- 4: páná Bogá kufząc wdávają w niebieśpieczeńs-
- 5: two/ y w vpadek iáki łzkárádný. Owo wřzyfcy/
- 6: którzy źle vfáją pánu Bogu/ y czáfu řweg^o nieřzczę-
- 7: ścia v inřzych Bogów/ którym vfáją/ wřpomo-
- 8: żenia řzukáją. (*marg*) *Przeřtěpce Przykazánia piérwřęgo. (-)*
- 9: Wtóré Przykazánié.
- 10: Nie bęďżieř brał Imięnia Páná Bo-
- 11: gá twego nádáremność. (*marg*) *Czego zábrania. (-)*
- 12: Tym przykazániém Pan vřtá á ięzyk nář króci/
- 13: á iářzmo řwé ná nie kładźie: áby człowiek nie ty-
- 14: lo řercem ále y vřty páná wyznawał/ gdyź we-
- 15: dług nauky pogáńřkię^o Doktorá řerce vřpřáwied-
- 16: liwienie/ á vřtá zbáwienie przed pánē odnořzą. (*marg*) *Ad Roma. 10 (-) A*
- 17: iź vřtá pewnym pořtem káźdego řá/ (gdyź z okfi-
- 18: tości řercá vřtá mówią: á řkarb w řercu zácho-
- 19: wány/ vřtá ná iářno odnořzą.) (*marg*) *Mat: 12. Lu: 6. (-) pan piérwřzym*
- 20: przykazániém řercá nářze k řobie przywodząc/ W
- 21: wtórym wnet wędzidlá vřtóm włóżył: áby to ię-
- 22: zyř odnořił/ co w řercu ma: á řercá řwego pew-
- 23: nym vřřędownikiem był/ á pořtem nie omyřnym.

strona: 51

- 1: ten wřpák idźie do ónégo
- 2: przekłęťwá: którym Pan zágroźił bálwochwal-
- 3: cóm/ obiecuiąc Pomřtę nád nimi záchowác y
- 4: řrogię karánié/ do trzecięgo y czwartęgo poko-
- 5: lenia. (*marg*) *Exodi 20. (-) Aby zásię Imię ięgo w niwczym nie by-*
- 6: ło v nas: żeby wźgárdá iemu nie rořlá mięďzy

- 7: námi rozumnym iego łtworzeniem: ábyłmy przez
8: tho dułze náłzéry nie zábijáli. gdyż błuźniérłtwo
9: Pan zówłze kárác frodze raczył/ które przeciw
10: Imięniu Bożému było: y ták mówi w zakónie:(*marg*) Prouer: 6. (-)
11: Który będzię (!) bluźnił Imię Bożé/ niech vmrze.(*marg*) Leuit: 24. (-)
12: Przeto nas Doktor pogáńłki S: Páweł przełtrze-
13: ga mówiąc/ Nie zámucayćie Duchá Bożégo: w
14: którym włzyłcy znaczni iełteście/ aż do dnia od-
15: kupienia:(*marg*) Ephel. 4. (-)włzeláką gorzkość/ gniew/ zápalczy-
16: wość/ wołanie/ bluźnienie/ niech precz będzię od
17: was: gdyż tego Pan po tobie raczy. Ołtátecznie
18: Pan zwiérzchnié obyczáie chce łobie mieć: áby s-
19: myłły/ które od młodołci łłłonne łą ku złołci/ Pá-
20: ná Bogá wyznáwáli: á wtym onę łummę zako-
21: nu o miłłłci Bożéy/ áby człowiek wypełnił:(*marg*) Gne. 8. (-) Mi-
22: łuy páná Bogá twego ze włzyłłkięgo łercá twe-
23: go/ z dułze twéy/ ze włzyłłkięgo vmylłu twego/
24: y ze włzyłłłkich łił twoich. Ktemuc wiodą to tro-
25: ie przykazánié: które człowiekowi Pána Bogá
26: przed oczy kłádą.

strona: 53v

- 1: Niebyłóc potrzebá łynóm/ y dźiatkóm/
2: rołkazowác czynić to/ co z przyrodzenia powinni:
3: (bo iáko o wychowániu dźiatek rodzice przykazá-
4: nia niemáią/ á wždy powinowáctwá łwé przy-
5: rodzoné przeciwko nim czynią:(*marg*) Czemu tho Przykazánié dáné. (-)tákci by y dźiatki
6: miály się rodzicóm záchowác ále ze Náture ze-
7: płowáną pan w dźieciach przeciw rodzicóm wie-
8: dźiec raczył: przeto tym przykazániém przykróćić
9: ią chciał: áby gdy rołłcie łilá/ y moc w łynach y

- 10: w dźiatkách/ ołłábiáłyń rodźicóm łwym w táy
- 11: śile/ co piérwey mieli/ podpomożenié dawáli/ y
- 12: wczćiwość czynili powinńą.(*marg*) Thimot. 1. (-) Spráwiedliwemu
- 13: ábowiém zakón nie iest położon. By náurá ná-
- 14: łzá w táy mierze byłá łpráwiedliwa/ iáko iest po-
- 15: winna/ przebaczył by był Pan tego przykazánia:
- 16: w którým y wczćiwość/ y w zefzćiu dóbr łzczę-
- 17: śliwych/ y przyrodzonych/ rodźicóm kazał podpo-
- 18: mágáć. A iżby to dźiatki rodźicóm z chući czyni-
- 19: li/ przydał pan zapłátę/ mówiąc: Czyń to áby dłu-
- 20: go żył ná świećie.(*marg*) Ecclef. 3. (-)Pifmo wykłáda/ którý w wcz-
- 21: ćiwości Oycá y Mátkę ma/ bęđzié żył dłuę^o: rozu-
- 22: miéyże ták wtym żywoćie cześńym/ iáko y wiecz-
- 23: nym potym. Ma abowiém to przykazánié/ którę
- 24: lutość á pobożność w łobie zámyka/ obietnice y
- 25: tuteczńę y wieczénę żywotá.(*marg*) i Timo. 4. (-)Zásię ma od pá-
- 26: ná Bogá przekłętwo cześńé/ káždy/ którý bęđzié

strona: 54

Trzećiego przykazánia.

- 1: złorzeczył mátcę y oycu/ niech bęđzié zábit: iáko
- 2: łam Pán rofkázáć raczył.

strona: 55v

- 1: Iáko gniéw
- 2: wedle Dawidá Proroká/ może być bez grzechu/

strona: 56

Piątego przykazánia.

- 1: (gdy złośćiom ludzkim się gniewamy/ względem
- 2: krzywdy Bożey ták o Pánie Chryłtuśie czyta-
- 3: my/ że dla zátwárdzenia łerc licemiernicznych gnie-
- 4: wał się pátrząc na nie bęđąc w Bóźnicy ich.(*marg*) Mar. 3. (-) Tá

- 5: że y Páweł ś. do Koryntów/ obiecował się w gro-
6: źie przyiáć do nich/ dla wyftępów ich.(*marg*) i Cor. 4. (-)Nád to
7: Gálláty lzalonémi názwał: ze odstąpili Ewán-
8: yeliéy páná Chryftułowéy. Tu obáčz gniéw bez
9: grzéchu/ gdy się kto o krzywdę Bożą gniewa.(*marg*) Gniew bez grzéchu y mężobóyftwo.
(-)
10: Tákże y o mężobóyftwie rozumiéy: Złe mężobóy-
11: ftwo/ które pochodzi od ludzi/ ná fprawiedliwość
12: niewyfdzonych: które zowiémy Lácinfkim iézy-
13: kiem Priuátos homines: którzy z zuchwálftwá á
14: pijańftwá z vporu/ zábijáya/ dla fwéy iákiéy krzy-
15: wdy/ którey právem dóydz mogli: álbo ia Pánu
16: Bogu poruczyć ku pomfzczeniu. Ale vřząd/ który
17: ieft fługá fprawiedliwości/ ten gdy dla wyftępu
18: karze y zábija/ niegrzeřzy: bo Bořym fługá ieft/ ná
19: pomftę złych wyfdzony/ którému to fřogo ros-
20: kazano/ áby złych nieřywił ná ťwiecie/ áby nie-
21: dármo mieczá nořil.(*marg*) Rom. 13. (-)Ták Moyřez iř był vřęd-
22: nikiem Bořym/ mřcił się nád řydy krzywdy bo-
23: řéy/ zábijáiac wřyřtki bářwochwalce/ od mářego
24: do wielkiego.(*marg*) Exodi 32. Exodi 22. (-)Ták iř iednego dnia řynowie Lé-
25: wi/ ná Moyřezowé rořkazánié zábili trzydřie-
26: řci y trzy tyřiące ludu.

strona: 58v

- 1: Wierzym że ón nas niedopuřci w pokuřy
2: nieznořne: y wtym vpařć nam nieda/ zá ľáľká-
3: wá pomocá fwá: przez którą ľáľkę ieftelmy wřy-
4: řcy zbáwieni?(*marg*) Ephe: 2. (-)MISTRZ. Szófte wlicz-
5: bie/ á ná wtórey tablicy trzećie/ ták się ma.
6: Szófte Przykazánié.

- 7: Nie bądźcie cudzołóżył
- 8: A nátychmiałt potym Pan ćielefną pomłtę ná
- 9: Cudzołózniki połóżył: gdy rołkazał (małz Leuit:
- 10: 20) który by człówiek z cudzołóżył z żoną bliźnie-
- 11: go łwego/ á vczynkiem to popełnił niechay oboie
- 12: będą zábitych/ y cudzołóznik y cudzołóznicá.(*marg*) *Kaźń zá cudzołóstwo. (-)* A iż
- 13: by ináklźey pomłty Bożey/ okróóm téy ćielefney/
- 14: niemiáło być tákiém ludźióm/ łacwie obáczyłz:
- 15: Przekłéty (powiáda Moyzełz) który będzie łpał z-
- 16: małżonką bliźniego łwego: które przekłéctwo nie
- 17: tylo ná ćiało/ ále y ná dułżę byc rozumiéy. Tu te
- 18: dy Pan podćiwoóci nas vczy:(*marg*) *Deute. 27. (-)* zébyłmy bez zmá-
- 19: zy przed Pánem byli/ á bliźniego wniczym nie
- 20: obraźáli: Zoná ábowiém káźdego męźá/ ták mu
- 21: złączona iéłt łłowem/ á práwem Bożym:(*marg*) *Zoná z Męźem iedno. (-)*że nie
- 22: roździelny żywot iéłt y ma być między nimi zá-

strona: 59

Szółtego przykazánia.

- 1: chowány:

strona: 61

- 1: Włzyłtkim
- 2: to czyniácy m cześć iéłt w iéźierze śiárkowégo o-
- 3: gniá pałáiácego: co ich iéłt śmierć wtóra.(*marg*) *Apoca. 2. 9. et 20. (-)*Otóz
- 4: iuź rozumiéy ná co Páweł tho mówił/ á kthóre
- 5: wýłtępy ćielefnoóciá názywał. bo iż Pan Bóg
- 6: w nas czyłtoóć/ y ochędożnoóć dułżną y ćielefną
- 7: miłuié: w żadnym plugałtwie káźdego gréchu
- 8: niechćiał by nas miéć. Oтым Małżeńłtwie wię-
- 9: cey włzyłzyłz: gdy będziem o świátoóciách koóciel-
- 10: nych mówić. VCZEN. Iużem wyrozu-

- 11: miał wykład teg^o przykazania: o dálzé pytam.
- 12: MISTRZ. síódmé przykazánié w liczbie/
13: á ná wtóréy tablicy/ która obrząd opifuie ku bli-
14: źniemu/ czwarté tákié ieft.
- 15: Nie krádni.(*marg*) Síódmé przykázanie co chce mieć. (-)
- 16: Tu Pan bliźniég^o w rzeczach y w máiętności ie-
17: go nie każe ízkodźić: y w owłzem dał był ten obrzą-
18: dek/ á iáko by Státut/ ftárym: Ieflić złodziéy v-
19: krádnie wołu/ á zábije go/ tákże y owce zábije/ ál-
20: bo przeda:(*marg*) Exo: 22. (-)pięc wołów zá iednego/ á cztery owce
21: zá iednę zábity wróci. Iefli niebędzie miał czym
22: zapłácić/ záprzeday go: iefli żywo v niego záftá-
23: niełz/ coć vkradł/ dwoiákoć niech odda: á iefli go
24: w nocy zábijesz w ten czás/ kiedyć się kopa pod
25: twóy dóm/ woleneś: iefli po słońcu wíchodu to v-
26: czyniłz/ mężobóycás ieft pánu Bogu/

strona: 63v

- 1: Słufznie pan Bóg
2: to vczynić raczył: áby zá pracą fwą co zá pócie
3: chę mieli: iż dobrowolnie niedawáli zapłaty im/
4: pod pożyczanych rzeczy brániém ták zapłatę vz-
5: náli: y tym pan Bóg nágródzić raczył pracą ży-
6: dóm/ którém oni dobrowolnie nágrádzác niechćie-
7: li. Pan to vczynił/ áby się zgodził z rofkazániém
8: fwym: Nie zátzymaway płacéy robotnikowi
9: twemu do zaránia:(*marg*) Leuit. 19. (-)Zydowie zásię tym nie wy-
10: ftąpili: choć teg^o vmyłtu niemieli/ áby zapłatę brá-
11: li zá pracą fwą. Bo iż bráli nád okrutniki fwemi
12: zwycięłtwo/ słufzna rzecz/ áby ie byli złupili iuż
13: nie iáko Pány/ ále iáko ołdowniki á niewolniki

- 14: Íwé. Zwalczył tedy Pan zá nimi Egypt/ bárzo
15: Írogo przez Moyzezá plagámi Írogimi: óni zá-
16: Íię íáko zwyciężce/ Íiefzyli Íię z łupy Egyptkimi:
17: przyÍzło do tego páńÍkie przykazánié/ zákazánié
18: niebyło: á przeto niec w tym nie wyÍtąpili: Otóz o-
19: bącz/ że pan przeciwno Íwému rofkazaniu nic nie
20: vczynił przeciwného: á Ípráwiedliwie czynił/ co-
21: kolwiek czynił. VCZEN. A ómémé przy-
22: kazánié íákie íeft/ proÍzę Íię? MISTRZ.
23: Ómémé Przykazánié.

strona: 64

ósmego przykazania.

- 1: Nie mów przeciwno bliźniému twemu
2: Íwiadectwá fałszywego.

strona: 65v

- 1: Wtym pocz-
2: Ície Abram íeft/ íż głód go do tego przypędził:(*marg*) Gene: 20. (-)á-

strona: 66

ósmego przykazania

- 1: by do cudzémé Íiemie Ízedł: żonę głádká máíác/ bał
2: Íię by go dla niémé nie zábito: á ták chcąc zácho-
3: wác Íywot Íwóy: ÍioÍtrá íá Íobie názywał. Po-
4: trzebá tedy wymawíáá íe od grzechu: bo nie v-
5: myÍłem złým/ áby Ízkodzić kogo mieli to czynili:
6: ále żeby Íwóy Íywot záchowáli y bliźniég°. Trze-
7: Ície zowá krotochwilné: które wten czás grzechu
8: niema/ kiedy bez Ízkody bliźniého/ á ku vwefele-
9: niu bywa powíádáné:(*marg*) KłámÍtwo krotochéwilne (-)íáko czytamy o Íoátánié.(*marg*)
Iudicum. 9. (-)
10: Gdy byli Íydowíé wybráli/ zá królá Abimelecha

- 11: Syná Ierobóálowégo opuściwfy y wybiwfy
12: naród Gedeonów/ dla wyftępu iego pan Bóg
13: to ná naród iego był dopuścił: Syn Gedeonów
14: Ioátán vkázował przez śmiefné/ ácz fáłfzywe
15: podobieńftwo: że źle vczynili żydowie/ że opuści-
16: li dóm Gedeonów/ iż zábili siedmdzieśiát Sy-
17: nów iego. Podobieńftwo było: że drwá/ chćiály
18: łobie królá wybráć/ y mówiły do Oliwy: áby nád
19: nimi królowáá: niechćiáá: łzli do figi/ chćiály iá
20: królem mieć: niechćiáá. tákże niegrzeźył tym Io-
21: átán/ ácz nie grzezy mówił: bo nikomu tym łzko-
22: dźić nie chćiał: y owłzem/ ku dobréy rzezy ie ná-
23: wodźił: zły áby żáłowáli/ vpominał: Rozumiéy
24: że iuż iáko o Abrámie małz trzymáć. VCZEN
25: Widzę że potrzebá go wymawia z grzéchu: iuż
26: dokonay wykłádu oštátká przykazánia.

strona: 68

- 1: MISTRZ. Gdyż mię ták vśilnie vży-

strona: 68v

O Kredzie

- 1: wałz w to: z proftoty łwéy będę to czynił: iáko
2: bych co nablížey mogł przyłtápić do náuki Apo-
3: łtolłkiéy/ y wykłádu iey: iełfiže by co niedołożono
4: było/ w wykłádzie w moim: będźiefz się v vceń-
5: łzych bádał. VCZEN. Bez łzyrokich za-
6: mów pytam ćiebie: Przécź Kredo łkládem álbo
7: vkazániém włáfnym Apołtolłkim zowá: gdyż go
8: w pífmie iáłnie vyráżonégo niemamy: á wedle
9: rozdziałów nam poddánych/ tego ich wyznánia
10: włzyłtkich Apołtołów imioná/ wtym łkládzie z

- 11: o sobná widzimy: gdyż wšyřtkich Apořtořów pi-
12: řmá nie mamy. Skądże to tedy ieřt/ iř káždégo z
13: o sobná imię do káždégo członku przypisáne ieřt?
14: MISTRZ. Acz to dobrze wiem: że pi-
15: řmá Apořtořów niektórych nie mamy/ które do
16: tych członków/ o których zmianę mařz/ przykřá-
17: damy: ále żebyř w tym wąpić miał/ áby ináčéy
18: miało być/ nie rádzéc. Bo wšyřcy řtárożytnie
19: ták trzymáli/ y nam trzymác to podáli: że to-by-
20: řo Hářło wšyřtkich Apořtořów Chryřtuřowych
21: którym się řzczyćili od pogánów/ y fářzywych
22: proroków: tákże od ordy zřych á křamliwych Apo-
23: řtořów. A żeby temu wyrozumiał lepiéy/ wyřo-
24: żéc to krótko.

strona: 71

- 1: Spráwy Bożé od nas iáko dále-
2: kie/ ták y řkryte řą: nierozumu nářzeg^o ále wedle po-
3: wieřci páná Chryřtuřowéy obiáwienia Bożego
4: potrzebuia.(*marg*) Mat: 11. (-)Wiárá tedy nářzá nieřáđzi się ná téy prořtéy (?)
5: powieřci ták bárzo/ ácz iéy potrzebuie:(*marg*) Wiárá ná czym řiedzi y w czym różna od
Hiřtoryéy. (-)
6: ále ná wielkich táiemnicach/ ktorá tá powieřć w
7: řobie záwiézuie. Bo nie dořyc ná tym wierzyć po-
8: wieřci pewnéy piřánéy/ iř tak ieřt álbo było: (co
9: się w niéy zámyka) ále znać iáko ieřt/ y iáko by-
10: řo/ a iáko to być mogřo/ y podřiř być może: co
11: hiřtoria powiáda/ tu rozum řzwánkuie: Wiáry
12: potrzebá. Nievznánie tedy hiřtoryéy (ktoréy się
13: y Czárći boia) ále vřánié y prawđziwa Wiárá
14: táiemnych hiřtoryéy téy/ tá nam ieřt potrzebna.(*marg*) Iaco: 2. (-)

- 15: Tym człowiek wierny żyć ma: tym tajemnicóm
16: wierząc szanćcuiemy się do páná Bogá:(*marg*) Aba: 2. (-) á to zá-
17: tym záléceniém:(*marg*) Ephe: 4. (-)iż iáko ich dálece nie rozumiémy/
18: ták im pewniéy á mocniéy wierzymy/ nie z dowo-
19: du którégó: iedno z óbiáwienia słowá Božégó/
20: którému mocnie wfamy. A przeto tedy w téy hi-
21: ftoryéy dwoiáki obrzádek wierzenia iest opifány:(*marg*) Dwoiáki sposób wierzenia. (-)
22: Wierzyć iż Bóg iest Oćiec/ Syn/ y Duch świę-
23: ty/ y co o nich powiáda písmo iáwnie rzeczy być
24: prawdziwé: iáko gdy by mi powiádano o Kró-
25: lu/ szátanie/ piekle/ y o infzych rzeczach mnie wiá-
26: domych.

strona: 73v

- 1: Pátrż co Dawid na wielu mieśc
2: mówi: Wielmożny iest pan: Názbyt chwálebny:(*marg*) Pfa: 144. 149. et 46. (-)
3: Mądrości iego końcá niémálfz: liczby niemálfz: bez
4: końcá miłosierdzie iego/ od narodu do narodu.
5: Słuchay zásię/ co do Iobá mówi Zofár Náámili-
6: tes:(*marg*) Iob: 11. (-)Czy ty málfz wřzechmogáćeg^o náleść? wyżlfzyć
7: iest/ á niż niebo: cóż będfziefz czynił/ ná ziemi go szu-
8: kác będfziefz? dłuźlfzy iest/ á niż ziemiá: iákóź go wy-
9: rozumiélfz? głębfzy iest/ niż piekło: szyrłfy/ niż mo-
10: rze. Otóz iest pan Bóg wielki/ zwyciężaiąc wřzy-
11: łtkę vmieiętnóść nálfzę. Iuźżé tedy rozumiéy: iáko
12: w tego páná wierzyć málfz/ y to słowo rozumieć/(*marg*) Iob: 36. (-)
13: Wierzę w Bogá.(*marg*) Sumá piérwřzego artykułu. (-)
14: Wykládu tá fummá iest. Wierzę być iednego
15: Bogá wřzechmogáćego: który mnie/ y wřzyłtko
16: łtworzenie z niřczegó łtworzył słowem łwym:
17: który wřzyłtko rzádfzi y chowa: w łámym wfánie

- 18: y nądzieiá moiá: ón/ co ráczy/ wśzyftko czyni fe-
19: mną: z fwéy obietnice oycowfkiéy wyfluchawa
20: próśby moie/ y pożywienie dáie: y dla Syná fwé-
21: go żywot wieczny obiecuie. S tą Wiárą odpą-
22: dzam od siebie fzátaná/ bálwochwálftwo/ náu-
23: ki czárnokśięskie/ niedowiárftwo: gdyż wierzę ie-
24: go Oycem moim wśzechmogącym. Zátym/ w
25: żadnym człowieku wfánia niepokládám:

strona: 75v

- 1: żadna rzecz niedy od wiadomości y obliczności

strona: 76

Wiary Chrześciańskiey.

- 1: iego fkryta niebyła (gdyż wśzyftki rzeczy niniey-
2: fze fá zówždy przed oblicznością ieg^o) żadna rzecz
3: okróm wiadomości/ mocy iego nieftála się/ áni
4: być może.(*marg*) V Bogá wśzytkié rzeczy iáko ninieyfze (-)ten tedy z niŹczego okróm
pracéy/ y o-
5: króm trudności/ lámym chcenieím wśzyftko ftwo-
6: rzył: gdyż przez tego mógl być: ponieważ żadnego
7: wfpomożenia niepotrzebuie. Abowieím áni An-
8: yól/ áni człowiek/ áni niebo y ziemiá/ y wśzyftko
9: ftworzenie nic zá to niemogá przydáć pánu Bo-
10: gu: którym ón lám wżycza tego wśzyftkiego: czym
11: lám/ á z dobroci iego wśzyftko żywie/ y ieft. To
12: wśzyćko przez słowo fwé/ to ieft Syná fwego/ ra-
13: czył wczynić y ftworzyć: iáko pímo opowiada:
14: Słowom Bożym niebá vmocnioné fá: wśzyftki
15: rzeczy przezeń się ftály: okróm niego nic się nie
16: ftáło:(*marg*) Píal: 23. (-)w którym wśzytkie rzeczy żywą/ ruŹzáią się
17: y lám/ rządząc wśzyftko słowem mocy fwoiéy:

- 18: przez się wżytko zadržymawáiąc/ broniąc/ y pra-
19: cą o wżyftkim ftworzeniu máiąc:(*marg*) Acto: 17. Hobrac: 1. Collo: 1. (-)grzechy á zło-
20: ścią się hydząc/ wedle pífmá: Abowiém ty pánie
21: Boże iefteś/ który się hydźiż złością: y małz w
22: nienawiści grzech y grzéfzného. Cześć y chwałá
23: tedy pánu Bogu ma być od nas ná wieki:(*marg*) Pfal: 5. (-)który
24: to nam ókazał/ co dla nas vczynić raczył: á z błę-
25: dów nas wyrwawfzy/ dał tę znáiómość: żefmy
26: vználi iego wielomożność/ moc/ y dobroć/ mą-

strona: 76v

Piérwży członek

- 1: drość/ y opátrność we wżyftkich rzeczach od
2: siebie ftworzonych:

strona: 78v

- 1: Stróżem y wódzem był
2: Anyól Boży Ludowi Izráelfkiemu. Czáfú káźni
3: Bożéy w Egipcie: áby żadna przykra rzecz ich nie
4: dolégála/ iáinnie broniąc ich od Pháraóná y od
5: zaftępów iego:(*marg*) Exo: 14. (-)tákże małz w księgách Genefis:
6: gdy Iákub błogofłáwił Synom Iozephowym/
7: Ephráionowi y Mánáfefłowi/ iáinnie wyznáł
8: przed pánem Bogiem: że Anyól Boży wrywał
9: iego ze wżyftkich rzeczy złych:(*marg*) Gene: 48.Dan: 3. (-)tákże v Dánielá
10: Proroká małz: gdzie Anyól Boży w piecu ogni-
11: ftym był ftrożem trzech żydowinów: które tám
12: było wrzucono dla tego: że bálwaná Nabucho-
13: donozoroweg^o niechćieli chwálić/ y przed nim pá-
14: dáć. Anyól Boży hámował Báláámá od zlorze-
15: czenia ludu Izráelfkiemu: tákże Agár hámo-
16: wał:(*marg*) Gene: 16. (-)áby była poftulżna pániéy fwéy. To znác

- 17: dało piśmo: iż y od złych rzeczy hámuią Anyoło-
18: wie: tákże y Tobiałzá od požárčia rybiego obro-
19: nił: Piotrá ápoštoła z ciemnice Herodowéy wy-
20: báwił.(*marg*) Tob: 8. et 12 Acto: 12. (-)A krótko się z tego wypráwiáiac/ piśmá
21: wiele do tego nie przywodząc/ z fámeg^o páná Ch-
22: ryftulá słów to obáczyć możemy:(*marg*) Mat: 18. (-)

strona: 81

Wiáry Chrześciánkiéy.

- 1: Wtóry członek Wiáry
2: Chrześciánkiéy.
3: VCZEN.
4: Iużem tę piérwłą część Kredá wyrozumiał:
5: wtórą o Synie Bożym iuż czás począc: pytam
6: cię/ iáko to mam rozumieć?
7: Wierzę w Iézu Chryftá Syná iego
8: iedynego/ Páná nášzego.
9: MISTRZ.
10: Iákom cię náprzodku vczył/ ták y teraz powta-
11: rzam: że Pan Chryftus włafny cěl iest Wiáry
12: nášzéy: kto około niego słwánkuie/ ná wżyftkim
13: zbáwieniu słwánkuie:(*marg*) P. Chryftus cěl wiáry. (-)bo kto niezna Syná/ oy
14: cá niezna do którég^o Oyca niemoże żaden przydź/
15: iedno przez Syná.(*marg*) Ioan: 14. (-) Przeto Prorok mówi: Wyfze-
16: dles/ miły Pánie/ ná zbáwienie ludu twego/ ná
17: zbáwienie z Mefáfzem twoim.(*marg*) Abacuc 1. (-)A to w ten czás
18: vczynił: kiedy przez ręce Syná słwego wykonał
19: zbáwienie ludzkie. Y dla tego Iezus iest mu imię
20: dáno: które wykłáda się zbáwiiciel/ z bołkiego wy-
21: roku: przyczyná: ábyfmy wżyftko vfánie o zbá-
22: wieniu w nim pokládáli.(*marg*) Iezus iáko się wykłáda. Matt: 1. (-)

strona: 83v

(*marg*) O trzecim członku (–)

1: Trzeci członek

2: Wiary Chrześcijańskiej.

3: VCZEN.

4: Wybaczyłem ścaciecznie początek tego wtórego

5: rozdziału Kreda: proszę cię/ aby każdy członek z-

6: osobną za nauką twoją mógł bych wyrozumieć.

7: Iakóż tedy wykład odnożą ty słowá?

8: który się począł/ Albo/ Który poczęty

9: iest z Duchá świętego/ Narodził się z

10: Máryey dziewice.

11: MISTRZ.

12: Ponieważ zelmy grunt záłożyli (!) prawey ná-

13: szey Wiary powłzechney Chrześcijańskiej: który

14: był/ ze wierzymy w Iezu Chryśta syná Bożego:(*marg*) Grunt Wiary Chrześcijańskiej. (–)

15: godzi się nam wiedzieć/ iakim sposobem przyśły

16: te aż do wiadomości naszey tak nieogarnioné y

17: niewymówioné/ tudziez y skryte páńskie táiemni-

18: ce: co Pan Bóg z łalki swéy za cudá raczył nam

19: okazać/ złość naszą tłumiąc á gładząc.(*marg*) Táiemnic Bożych przez Duchá Bożego
żaden nie wie. (–)

strona: 86

1: Z Oycem iedno iestem: We mnie O-

2: cieć/ á ia w nim: tu iako Bóg mówi z strony Bo-

3: skiey natury: który iedney ifoty y natury z oycem

4: będąc/ od niego nierozdzielny/ ale z nim wie-

5: cznym á iedynym Bogiem iest. Zásię ku człowie-

6: czey naturze ty sprawy zależą/ y rozmowy: Gdy

7: się mnieyłym czyni/ niż Ociec: Iż chwały swo-

- 8: iéy niefzukał/ ále ią ná Oycá odwoływał:(*marg*) Ioan: 14. Ioan: 8. (-)który
- 9: się iéy mścić miał. Téz gdy powiedział/ Ze o dniu
- 10: fądnym nie wiedział: Woléy fwéy nieczynił: Sā
- 11: od siebie niemówił:(*marg*) Mat: 13: Ioan. 8. (-) Iż go widziano y dotykano
- 12: się ciála iego: Gdy płakał/ pościł/ pragnał/ łak-
- 13: nał/ pocił się:(*marg*) Lucę: 19. (-)Gdy się modlił krwawym potem/
- 14: był pogębkowan:(*marg*) Lucę: 4. (-)gdy nauczał/ gdy vkrzyżowan
- 15: był: y wżyfłki infze vniżoné fprawy iego/ te ná
- 16: lámé człowięczeńftwo przynależą.(*marg*) Lucę: 22. (-) Wtény klubie
- 17: rozumiéy być ty fłowá iego y fprawy. Tákże ro-
- 18: zumiéy ono/ co v S. Páwła małz: co onim/ y ie-
- 19: go królestwie pifano:(*marg*) i Corin: 15. (-)Iż po dniu fądnym wży-
- 20: ftko to królestwo y we wżyfłkim moc/ którą O-
- 21: ćiec mu poddał/ będzie poddáné zásię w moc Oy-
- 22: cowlką/ y lam Syn będzie onemu poślufzny: kto-
- 23: ry mu wżyfłki rzeczy w moc dał: áby pan Bóg
- 24: był wżyfłtko we wżyfłkim. Tu nie o któleftwié
- 25: Syná Bożégó mówi/ iáko Bogá (Abowiém iá-
- 26: ko Bóg/ ieft iednéy iftności z Oycem/ w mocy

strona: 86v

O trzecim członku

- 1: równy/ w niwczym niemoże być od Oycá v-
- 2: mnieyfzony/ áni rozdzielony.

strona: 86v

O czwartym członku

- 1: Czwarty członek wiá-
- 2: ry Chrześciánfkey.
- 3: VCZEN.
- 4: A to dla czego wyznawam?
- 5: Vmęczon pod Pońfkim Piłatem/ v-

- 6: krzyżowan/ vmárł/ y pogrze-
7: bion.
8: MISTRZ.
9: Wyznáwałz to dla požytków/ które ftąd mieć
10: możelz: które w piśmie małz v Páwła S. Vmárł/
11: powiáda Páweł/ dla grzechów náleznych: sinoś-
12: ciámi ieg^o vzdrowieni ielstemy(*marg*) Roman: 4. Efai: 51. Roma: 8. (-)A ná oštátek máłz
13: tu obáczyć/ czego S. Paweł dokláda: Włafnemu
14: Synowi fwemu nie przepuścił: ále go zá nas
15: wydał: á ftym wzyftko nam dał. Któz będzie
16: przeciwnikiem wybranym Bozym? pan Bóg v-
17: íprawiedliwia: któz potępic może? Chryftus Ie-
18: zus ielt: który vmárł/ y tenze wftał od vmárlych/
19: ielt ná práwicy Božey: y ten przyczynia się zá ná-
20: mi. Gdy tedy wierzyłz vmárłego/ przeciwiáłz sie
21: błędu Tureckiemu á náuce Máchometowéy:

strona: 90v

- 1: Przez ćirpliwość ípiełzmy sie/ do bo-
2: iu nam náznáczoného/ pilnie pátrząc ná dořko-

strona: 91

Wiáry chrześciáńkiéy.

- 1: náłego íprawcę Wiáry nálezý Iezufá: który w-
2: ziąwłzy przedsię ono wefełe/ ćierpliwie krzyż od-
3: nořł: y wzyftko pohánbienié fwé lekce łobie wa-
4: żył. (*marg*) Romano: 15. (-)Y ná drugim mieřcu: Przez ćirpliwość y po-
5: ćiechę piřmá miéymy dobrá nádzieię.(*marg*) Páná Chryftá pořłuzeniřtwo. (-)Naydzieřz
6: ielzce v Páná ná krzyżu wielkie pořłuzeniřtwo:
7: dla którego pořłuzeniřtwá/ iáko Páweł ř. nas v-
8: czy/ wielé się řtało íprawiedliwych łudzi. Gdy te-
9: dy nám ękę (!) tego Páná pátrzyć będzieřz/ wzyftki

- 10: cnoty w niéy náydźiefz: wżyftki cnotliwé przy-
11: klády. tylo się o to ftáray: áby to w łobie vczuł/
12: do czego Pan tobie drogę podaie: tedy cię nie zá-
13: wiefdzie pokuáf/ nie vwiefdzie śwíát/ nie zwycię-
14: ży ciało. VCZEN. Iákóz mam rozu-
15: miéc/ gdy mówię: Cirpiał pod Pońtfkim Piła-
16: tem:(*marg*) Cirpienie paná Chryfta co (-)tylész onę ćirpliwość krzyżową rozumieć
17: mam: czy wżyftki dolegliwości/ które ćirpiał ná
18: świefcie? MISTRZ. Rozumiejąc tu nie-
19: którzy wżyftki dolegliwości Chryftufowé: które
20: nietylo ná ćiele/ ále y ná dufzy ćirpiał/ o których
21: íam powiádał:(*marg*) Mat 26. (-)Dufzá moiá ímutna íeft.(*marg*) Lucę: 22. (-)dla któ-
22: régo ímutku Ewanyeliáfá Lukáfz powiáda: Íż
23: nań fráfunek śmiertelny przyłzedł/ y poćił się kr-
24: wáwym potem/ ták bárzo: iż krople potu iego
25: pádály ná ziemię. Aleć to wolno rozumieć/ iáko
26: chcelz: możelz rozumieć y o męce ćieleśnéy: którą

strona: 91v

O czwartym członku

- 1: ná wżyftkim ćiele ćirpiał: y o fráfunkach á dole-
2: gliwościach dufznych iego: od których ón prózen
3: niebył.

strona: 93

- 1: Nieftąpił tedy tám/ kędy byli Káim/ Pháráo/
2: Iudáfz/ Heród/ y infzy zátrácceni: ále tám/ gđzie
3: byli Adam/ Noe/ Abram/ Izáák/ Iakób/ Dawid/(*marg*) Do którego Piekłá Pan Chryftus
ftąpił. (-)

strona: 93v

O piątym członku

- 1: y infzy ná drodze zbáwiennéy: którzy práwa Wiá-

- 2: rę y Nadzieję pokładáli w nim łamym: iż miał ie
3: tam wprowadzić mocą y załugami á dofyć vczy-
4: nienim łwoim: do czego oni świętobliwością łwą
5: przyść niemogli/ to iest/ do królestwá niebiełkieg°. .
6: ácz tam byli: gdzie się im dobrze dźiało ná miešcu
7: odpoczynienia łobie zgotowaneg°. Rozumiem ci/
8: żeć dźisieyłzych czálów wiele ich iest: którzy temu
9: wiary nie dáia:(*marg*) **Błęd nowych Ewányelików o tỳ Artykule. (-)áby Chryłtus miał**
łtapić do pie-
10: kłów: áby téz y Oycowie święci mieli być w piekielnym zátřzymaniu:
11: ??? y wolą opáczyć wykład
12: członku tego/ álbo go y odstapić: á niź ná taki wy-
13: kład zezwolić. Wykładáia drudzy miałto tego
14: textu łtapił do piekłów: włócón do grobu/ grob
15: miałto piekła rozumieiac: ále ia nic nie pátrząc
16: ná nowe głowy y rozумы/ taki wykład opowiá-
17: dam: o iákim wiedźieli łtarzy á święci ludzie: któ-
18: rzy to mocnie twierdźili/ y gruntownie wierzyli:
19: że Chryłtus łtapił do piekłów: áby ony wybáwił:
20: którzy nie dla wyłtępów tyle/ ále dla powino-
21: wáctwá śmierci y grzechu tam być mušieli: Ták
22: vczy **Origenes Rom: cap: 5: et contra Eusebium lib:**
23: **2. Augułtinus ad Dardanum epi: 57: Ambrosius de**
24: **Fide lib: 3. cap: 3: Irenaeus aduerfus Haerefes Va-**
25: **lentini lib: 5 in fine: Bafilius in Płal: 48.** y potych in-
26: łzych wiele: któreby tu długo wšpomináć.

strona: 96

- 1: Abo-
2: wiem y ci łami/ którzy inácy wykładáia/ ták z ná-
3: mi pirwéy wierzyli: a odłzczepiłszy się od nas

- 4: nowy wykład z mozgu łwego naleźli: o którym
5: łtarczy Doktorowie niełłyzeli/ łni o nim wiedzie-
6: li. A przeto vgruntowawłzy n ł tym Wi łre łwo-
7: ię pytam: ł to i łko rozumieć mam.
8: Trzeci łgo dnia powłtał od
9: vm łrych.
10: MISTRZ.
11: P łweł ł. nadobnie to wykłada y kr łtko/ t łk m ł/
12: wi łc: Chry łtus łierpi łł iest dla grzech łw/ dla n ł-
13: łzych: ł zmartwywłtał dla w łprawiedliwienia
14: n łz łgo:(*marg*) Roma: 6. (-)aby łmy byli w łprawiedliwieni w Wie-
15: rze/ y pok ły ku p łnu Bogu mieli: to iest łby łmy
16: vm łrli grzechu/ ł zyli p łnu Bogu. łtał si ł Pan
17: Chry łtus zmartwywłt łni łm łw łw łw/ n łz ł po-
18: łiech ł: i ł to łmiertelne łi łlo n łz ł z prochu y z łie-
19: me (!) ma być w zbudzone ł. Abowi łm iestli Chry łtus
20: z martwy włtał/ y my powłt łni łmy:(*marg*) i Cori: 19. (-) ł i ł Chry-
21: łtus zmartwy włtał/ i łfna rzecz iest ze w łz łtkie-
22: go pi łm ł t łk łt łrego/ i łko y nowe łgo zak łnu.
23: Ale rzeczy i łfnych dowodzić z pi łm ł nic in łzeg ł nie
24: iest/ iedno cz łs pr łzno trawić.

strona: 98

- 1: Abowi łm w łt łpi w łz y
2: Pan n ł wy łoko łc niebiesk ł/(*marg*) Po łz łtki w Niebo w łt łpi łnia P łn ł Chry łtu ł. (-)n łm
Duch ł S. po-

strona: 98v

O łz łt łm cz łonku

- 1: łł ł: kt łry łerc ł n łz ł o łwi łci ł: y dla tego do zwo-
2: lennik łw łwoich m łwić racz łł: Iestli ł ia niep ły-
3: de/ Duch p łcie łz łci łł nieprzy łdzie do was: łle iest

- 4: ęli poydę/ ześle g° wam.(*marg*) Ioan: 16. (-) A gdy przydzie/ ten będzie
- 5: karał świat z grzechu/ z fprawiedliwości/ y z fą-
- 6: du: ten was náuyczy wżyftkiew prawdy: y przyżłé
- 7: rzeczy będzie wam opowiadał. Drugi pożytek
- 8: wftąpienia iego nam wczyniony ieft ten:(*marg*) Wtóry pożytek. (-)aby nam
- 9: mieście zgotował: byfmy wfyfey wierni ieg° tám
- 10: byli/ gdzie ón ieft: ták abowiem mówił do zwolē
- 11: ników/ á w ofobie zwolenników do nas wżyft-
- 12: kich:(*marg*) Ioan: 14. (-)Idę gotować wam mieścá: á ieśliż poydę y
- 13: zgotuię wam mieśce; drugi raz przyyde/ y wezmę
- 14: was do siebie: abyście y wy tám byli/ gdzie ia
- 15: ieft. Trzeci pożytek: abyfmy poćiechę mieli: że
- 16: ón przez fwe wniebowftąpienie/ przodkiem Oy-
- 17: cá fwego iáfnie nam oznaymił:(*marg*) Trzeci pożytek. (-)także y fám siebie
- 18: wwielił/ y iáfnym wczynił przed wżyftkim swiá-
- 19: tem:(*marg*) Ioan: 17. (-) dał nam znác/ co była zá chwała Oycá iego/
- 20: y onego fámego co zá dobrodzieyftwo iego prze-
- 21: ćiwko nam: iż tháiemnice Oycowfkie oznaymił
- 22: nam/ y fám się wwielił w nas. Ták fám o tym
- 23: mówi: Teraz do ćiebie idę/ y to mówię ná swie-
- 24: ćie: aby mieli wefele moje wypełnioné w nichże
- 25: fámych.(*marg*) Ioan: 17. (-)

strona: 101

- 1: Bo widzę/ że prawdziwą w łobie zámyka
- 2: náukę około wżechmocności Paná Chryftufo-
- 3: wéy: widzę/ że w tym członku nietrzebá Philozo-
- 4: fiéy fłuchác/ iedno fłowá Bożégo. Miálem ia tę
- 5: Wiąę piérwéy: iż rázem y w niebie/ y ná swie-
- 6: ćie bytnością ćiała fwég° niemógł być: ále widzę/
- 7: iż inácéy piłmo wczy: iáfnie widzę/ być ieg° wżech-

- 8: mogącym: iż kędy chce/ tám ieft: y iáko chce/ ták w
9: łzytko łpráwuie. Bo ieft Bóg y człowiek wzyt-
10: ko nápełniáiąc: iákom się z Páwłá świętég^o
11: náuczył.
12: Siódmy członek Wiá-
13: ry chrześciańskiey.
14: Pytam cię tedy dáléy: iáko to rozumieć mam/
15: Stámtąd przyydzie łądzic żywych/
16: y martwych:
17: MISTRZ.
18: Ná vrząd królewski należy łąd: iałna o tym rzecz
19: z piłmá: Król/ który siedzi ná łądzie/ á czyni łprá-
20: wiedliwość/ rołprałza wzytko złé/ iednym wzro-
21: kiem swoim(*marg*) Prouer: 20. (-)

strona: 103v

- 1: á ciało ich czeka w ziemi łwégo w-
2: zbudzenia: y przeto niemáią iefzcze dołkonálég^o
3: Błogołławieńtwa. ácz ich to nic nieobraza: bo-
4: się ciełzą przyłzłá nádzieią: iż máią gruntownie
5: wlpól y z ciały łwémi wzywác onéy chwały wie-
6: kuiłtáy. Pragną tedy ząwždy onég^o połpolitég^o
7: łądu: który zowiemy **Vniuerfale iudicium:**(*marg*) Sąd połpolity. (-)á to dla
8: dołkonálég^o Błogołławieńtwa łwégo: áby cia-
9: łá ich w prochu będaće/ tym rychléy do wiecznég^o
10: błogołławieńtwa przyłzły. VCZEN.
11: A iefłze o tym piłmo: áby dułzá łkoro po wylzciu
12: z ciałá miála do Królestwa Božég^o iść?
13: MISTRZ. A za niewiełz/ co Páweł
14: S. vczy: ták powiáda: Zylk to mój vmrzeć. Abo-
15: wiem iefli żyć w cieie ten ieft pożytek pracéy mo-

- 16: iéy/ niewiem co łobie obráć mam: (marg) Phili: 1. (-)ściśnionem iéft
- 17: ze dwu ftrón: mam żądzą tę/ y chuc: abych był z
- 18: ciálem rozwiązán/ y był z Pánem Chryftufem:(marg) Po śmierci duŕze do niebá idą.
(-) co
- 19: mi się widzi/ rzecz bardzo lepŕza: á trwáć w żywo-
- 20: cie cieelnym widzę/ iż téż potrzebna rzecz dla
- 21: was. A widziŕ Páwłá: że wnet po rozwiązaniu
- 22: ciála tego z duŕzą/ bytność kładzie z Chryftufem:
- 23: á iż Chryftus w niebieskim Kroleŕtwie iéft: tedy
- 24: nie indziéy/ iedno tám z nim żyć prágnał Páweł.
- 25: Także ná drugiém mieŕcu náucza do Koryntów:
- 26: Póki iéftefmy w cieie/ pielgrzymujemy od Pána.(marg) ij Corin: 5. (-)

strona: 106

Wiáry Chrzeŕciánŕkiej.

- 1: Ófmy członek Wiáry
- 2: Chrzeŕciánŕkiej.
- 3: Powieǒdze mi dáley/ iáko to rozumieć mam/
- 4: Wierzę w Duchá ŕwiętego?(marg) To iéft trzecia część Kredá. (-)
- 5: MISTRZ.
- 6: Iuŕ wiełz/ iż ŕłowo Boŕe iéft Syn Boŕy: á
- 7: nieŕłowo mówiące/ ále ŕłowo rodzące: które się v-
- 8: ftáwicznie rodzi w mądroŕci Boŕkiego vmyŕłu.
- 9: A przeto ták ieden mówi w wykłádzie teg° człón-
- 10: ku: **(Verbum Dei est Filius Dei: sicut verbum homi-**
- 11: **nis est conceptio intellectus.(marg) Thomas ī cōpēdio Theologię opuŕculo sexto**
- 12: **ī expositione Symboli. (-)Homo aūt habet ver-**
- 13: **bum mortuum aliquando: et hoc quando cogitat fa-**
- 14: **Deo non est: habet Deus secum voluntatē, habet et a-**
- 15: **morem. Sicut autem verbum Dei est Filius Dei: ita**

16: **amor Dei est Spiritus Sanctus: et inde est quod tūc**

17: **homo habet Spiritum Sanctum quando diligit De-**

18: **um. Haec ille.)** Małz tedy wiedźcieć/ iż żywé iest fło-

19: wo Boże: iáko Paweł S. vczy do żydów/ á fłut-

20: kiem włzyfłtko fłpráwuie. Wiédz teź/ iż pan Bóg

21: fám siebie miłuiie: miłuiie teź y nas/ które fłtworzył.

strona: 108v

1: W początku Bóg fłtworzył niebo y ziemię. gdy

2: Bogá fłyfyłz/ rozumiéy Bogá Oycá y Syná/ y

3: Duchá świętego: á ten Bog o fłobie v Izáiafłzá

4: powiáda:(*marg*) Gene: 1. Efaię: 41 (-)Ia iest piérwfy/ ia iest ofłáteczny: prze-

5: demną Bóg niebył: po mnie bóg nie będzie. Co

6: áby się iáfniéy okazało/ w fłtworzeniu człowieká

7: obáczyć mozełz lepiéy. ták powiáda Moyzełz/ iá-

8: ko Pan Bóg mówić raczył (iáko Pan mówi/ iest

9: tego wykłád ná początku kátechizmu.)(*marg*) Gene: 1. (-)Vczyń-

10: my człowieká ná podobieńfłtwo náłzé: á to wi-

11: dźiłz równą włzyfłtkich moc do fłtworzenia: nie

12: mnieyłzy iedē á drugi więtyłzy: iedná to możność/

13: iedná władza. A gdy iuż był fłtworzón człowiek/

14: pímo w ty fłowá mówi: Stworzył pā Bóg czło-

15: wieká z ziemie. A któryż to Pan Bóg z ziemie

16: człowieká fłtworzył/ y dał iemu odedchnienié/ áby żył? nie inłzy/ iedno ón/ który mówił:

Vczyńmy

17: człowieká ná podobieńfłtwo náłzé: nie inłzy/ ied-

18: no ón/ który vgruntował ziemię: á fłpráwą mocy

19: iego iest niebo: iáko Święty Páweł vczy.(*marg*) Hebrę: 1. Pfal: 44. Deute: 6. (-)

20: Chryfłtus tedy Syn Bogá Oycá/ nie iest wtó-

21: rym Bogiem po Oycu: áni Duch S. trzeci:(*marg*) Hebrę: 4. Leuiti: 5. (-)

22: ále fám iednym Bogiem y ónym iednym z Oy-

23: cem: iako piŕmo powiada.(*marg*) Chryŕtus nie ieŕt drugim Bogiem/ ani Duch S. trzećim.

(-)

strona: 110v

- 1: Ták vczy Gribaldus trzech z o-
- 2: ŕobná/ Oycá/ Syná/ y Duchá Świętého łącząc
- 3: nie inŕzym ŕpoŕobem: iedno iáko troie ludźi od ŕie-
- 4: bie rózných: gdy káždy z nich ma oŕobną Iŕność/

strona: 111

Wiary chrzeŕciánŕkiéy.

- 1: álbo bytność ŕwá: iáko byli/ Abráhám/ Izáák/ Ia-
- 2: kób: którzy/ ácz trzye rózní byli/ y bytnościá/ y
- 3: káždy ŕwá oŕobá: przedŕię iednéy/ to ieŕt/ człowie-
- 4: czey náтуры byli: iednégo/ iż ták mam rzec czło-
- 5: wieczeńŕtwá: **vnum** byli **in natura humana**. Tá-
- 6: kieć **vnum** między Oycem/ Synem/ y Duchem
- 7: ŕwięty m ten to wyŕŕyéy námienióny Kácérź po-
- 8: wiádał być/ kładąc trzye Bogi/ iáko troie ludźi
- 9: od ŕiebié rózné/ y rozgrániczoné/ iednym Bos-
- 10: twem tylo złączoné: iáko troie ludźi iedną nátu-
- 11: rą człowieczá złączeni ŕá/ lub od ŕiebie rózní.
- 12: Nie mówił/ Iednym/ nierozdzielnym y rów-
- 13: nym Boŕtwem: iáko wŕzyŕtek Koŕciól Chrzeŕci-
- 14: áńŕki prawdziwy wŕpuł z piŕmém Świętym v-
- 15: czył/ y do tych czálów vczy. Vczynił tedy ŕobie
- 16: trzech Bogów: gdy nábrawŕzy Duchá oného Ar-
- 17: riuŕzá/ Eunomiuŕzá/ Eudoxiuŕzá/ Pálládiuŕzá/
- 18: wołał/ y vczył: Trzey ŕá/ trzey ŕá/ nie ieden ieŕt:
- 19: trzech wyznawamy/ nie iednégo: y przeto rozgrá-
- 20: niczamy ie/ y rozłączamy/ Cóz to ieŕt inŕzégo/
- 21: iedno trzech Bogów czynić? bo ieŕli tho iedyné

- 22: Boŝtwo Oycy tylo przypisował: tedy niewiém/
23: iák Syn y Duch ŝwięty Bogiem będzie mógł
24: być: gdy takim niemoże być/ iák Oćiec: á iefliż
25: oderwany ieft Syn od Oycá/ á ieft Bogiem choć
26: iáko ón zeznawa/ Bogiem z Bogá: tedy muŝi

strona: 111v

O ófymym człónku

- 1: być wtórym Bogiem/ piérwŝym po onym iedy-
2: nym Bogu Oycu:

strona: 113v

- 1: A za niepámiećałz ná óno pi-
2: ŝmo/ które Pan przywodził nieraz żydóm niewpá-
3: mięćałym/ z Proroká Izáiaćá: Zá ŝlep ŝerce ludu
4: tego:(*marg*) Ifaię 6. (-)vfzy ich vczyn obćieźliwé: oczy ich záwrzy/ á-
5: by niewidzieli oczymá ŝwoimi/ vfzymá nieŝtyŝe-
6: li/ á ŝercem nierozumieli. Ty ŝłowá ná niewier-
7: noŝć żydowŝką/ á ná niewdźięcznoŝć vczynió-
8: nych dobrodźieyŝtw Páná Chryŝtuŝowych przy-
9: wodzą Ewányeliŝtowie/ y Apoŝtołowie/ **Actor.**
10: 22, et **ad Roma: 11.** Niedarmoć Prorocy ná nie-
11: wdźięcznoŝć żydowŝką ŝkárzyli: iż páná zá dobro-
12: dzieyŝtwo iego nieználi: iż vznániém/ y Wiárą ie
13: go pomiátáli.(*marg*) Mach. 13. Mar. 4. Lu. 8, Ioan: 12. (-) Czytay v Izáiaćá Kaput piér-
14: wŝé: iáko nárzeka/ iż páná Bogá vznác niechćie-
15: li:(*marg*) Ifaię 1. (-)prawdźiwie go vznawŝy/ od niego ŝię odwró-
16: ćili: co zá zaplátę zá to mieli wźięć/ náuczylz ŝię
17: tám. Czytayze v inŝzych Proroków: wŝędźie pan
18: niewdźięcznie przymuie óny: którzy óń/ y o ieg^o do-
19: brodźieyŝtwá niedbáią: zámiáta ie precz od ŝiebie/

20: y niechce o nich nic wiedzieć:(*marg*) Eze: 16. et 20 Micheę 6. Ozeę 13. (-)y przeto w różmái-

21: té zaślepienie vpadaia/ za nieomylną [sprawiedli-

22: wością Bożą. A też wiefz z Páwła świętég° Pro-

23: roctwá: iż tych oštátnich czáfów miáło ich wiele

24: odstąpić od Wiáry/ á przyftać ku Duchóm obłę-

25: dliwym y náukóm [zátáńfkim/ do ónych:(*marg*) i Thimo: 3. (-)którzy

strona: 114

Wiáry chrześciáńfkíey.

1: wpokrytości kłámftwo opowiadać mieli: y prze-

2: to ty oštáteczné czáfy bárzo niebezpieczné są.

strona: 115v

1: Ták Wiárá Chrześciáńfka vczy: którégó

strona: 116

Wiáry chrześciáńfkíey.

1: tu zefłanie ná swíát/ nie ieft zmieścá ná mieśce

2: przeniesienie:(*marg*) Zefłanie Duchá świętég° co ieft. (-)ále rzeczy onéy/ którą nápełnia/ zná-

3: czné/ álbo widomé nápełnienie: iż się w niéy zná-

4: cznie okázuie łáfká y miłość Páná Bogá: iáko

5: się to okazało ná Apóftoléch/ y ná inłzych wierzą-

6: cych. co w Dzieiach Apóftolłkich okfície małz

7: napisano. Niemiéyze mi zá złé: zemci wiele kroć

8: powtarzał w téy wtóréy części Kátechizmu/ o-

9: koło iedynégó Boftwá y Bogá Oycá/ Syná/ y

10: Duchá świętég°: bo iáko ná częftą niemoc potrze-

11: bá częftego lekárftwá: tak też ná ty częfté niefna-

12: fki około Wiáry/ potrzebá ty [spráwy częfto przy-

13: pomináć:(*marg*) Przyczyny dla czego częfto przypomina iednégó Bogá. (-)ná których grunt Wiáry y zbáwienia

- 14: zależy. VCZEN. Mam to zá wdzięk:
15: bo mi też tego była pilna potrzebá: pámiętam ná
16: óny słowá Páwła Świętég^o: iż Wiará z słuchá-
17: niá słowá Bożégó mnoży się. Ale dokonaymy
18: ośtátká tego fkládu świętégó Apóstolŕkiégó.
19: Dżiewiąty członek
20: Wiáry Chrześciáńŕkiéy.
21: Pytam cię tedy: iáko to rozumieć/
22: Wierzę Kościół święty póspolity
23: albo pówŕzechny?

strona: 118v

- 1: Kędy tego zgodnég^o/ y ftárożytnég^o
2: wykłádu nie przymuią/ od niégó różnie wykłádá-
3: iá: tám Kościołá prawdziwégó Bożégó niemálf.
4: Lacwie się dowiełfz/ gdzie tákie niefnáŕki w wy-
5: kłádzie piłmá fą: przypátrż się iáko wykłáda Lu-
6: ter z swoimi vczniámi: iáko Zwingliusz z swoimi
7: Sákrámentarzmi: (*marg*) Heretykowie dżisieyŕzy síłá kroć náukę fwą y trudnice
odmieniáią. **lib: de Mediatore, aedito Anno domini, 1561. contra IOannem**
CAIuinum. (-) iáko Szwękfeldiuŕz z swo-
8: imi którzy piłmá žadnég^o mieć niechcą: iáko No-
9: wokrzceńcy z ŕwym Rotmanem Miŕtrzem/ iáko
10: **Mathias Flaccus Illyricus** z swoimi ŕurowemi Lu-
11: terany. A v nas w Polŕzce widziŕfz/ iáko wykłá-
12: da Grzegórz/ iáko Sztáńkár/ iáko Sárnicki: kto-
13: ry (ieŕli prawdá/ co Sztáńkár o nim piłze) śmie-
14: to mówić: iż nie cáłym áni zupełnym Bołtwem
15: Chryŕtus z Martwy wítał/ kędy go też tám po-
16: wiedziáł być mnieyŕzym od Oycá w Náturze Bo-
17: ŕkiéy/ z Sprzyczyny przyięcia ná się vrzędu po-

- 18: śrzedniczego: choć wié/ iż Kościół Boży wyzna-
19: wa go być iednym Bogiem z Oycem równym/
20: wedle Boſtwá. A widziłz różny wykład v tych
21: wſzyłtkich: á teſz ci wſzyłcy ieden v drugiego He-
22: retycy ſą/ przeto rozmáicie ná ſię piſzą/ ſzalóné-
23: mi ſię zowá/ złoſliwemi łługámi/ kłámćami:(*marg*) Kácérze ná ſyę piſzą. (-)

strona: 120v

- 24: Co ſię ták po polku wykłáda:

strona: 121

Wiary chrześciánkiéy.

- 1: Szwermerowie ci ſpokoyného ſumnienia miec
2: niemogá: bo ſię im y tám y łám częłto tułá.(*marg*) Schwermerus tu zowie Sákrámentarze/
wſzyłtki. (-) Bo
3: wiem zá pewné: iż ci wſzyłcy Proroczkowie niedo-
4: ſzli/ nigdy nie ſą pewného áni bezpieczného ſum-
5: nienia: przeto/ iż ſą záſlepieni/ y duchowného roz-
6: ſádku nie máią: który ſwoię náukę zmyſłác vmie-
7: iá/ ále iéy dowieſć piłmem nie mogá. Przeto to
8: mówię: bom y łám mieſzkał miedzy nimi/ y te-
9: gom pewnie ſwiádóm. A widziłz ty Apoſto-
10: ły: iáko łámi o łobie mówią/ y piſzą? á baczyłz/ iá-
11: kiéy tám ſą v nich wagi Swiátoſci páńkié/ ro-
12: zumiéłz teſz/ iáko ie podkałáli. Z których ich ſpráw y
13: piłmá poznác moſełz: iákie tám vżywanie tych
14: nadroſłzych dárów páná Chryſtuſowych/ tych ſ.
15: Sákrámentów. Nieták onych Kościół Boży z
16: poczátku vczył: nie ták y ten Kościół prawdzi-
17: wy który zupełnie ie v ſiebie ma/ y powážnie i-

18: mi łzáfuie: (*marg*) **Hiero: ad Rufinum lib: iij. scito Romanāfidem Apostolica voce laudatam. Hereticorum praefigia snō recipiē.** (-)tāk iáko od Apoštołów/ y Apoštołkich

19: mężów/ tāk z piłmá Świętého/ iáko z prawdzi-

20: wych wykłádaczów iego ich fáfunek wziął: á w-

21: źiáwłzy zgodnie y prawdziwie imi łzáfuie: który

22: nie od łotrá (Lutrám chciał rzec) áni od Zwingli-

23: ufzá początek ma: ále od Chryftuśá/ przez Piótrá

24: y Páwłá w Rzymie włzczepióny/ y tāk vmoc-

25: nióny: iż z tego tāk był poćiefzony Páweł: że hoy-

26: nie páná Bogá chwalił zá to:(*marg*) Roma: 1. (-)

strona: 123

1: Tenże Auguśtyn S. prze-

2: ćiwko Donatowi Heretykowi tāk mówi. Licźcie

strona: 123v

O dziewiątym człónku.

1: powiáda kápłany wálzé od káted: Piotrowéy: á w

2: porzákdu ónym ónych ś. Bifkupów/ który pod któ-

3: rym włtępował ná vrząd/ obáczcie: ogládaycie

4: iż thám iełt opoká óná: kthóréy nigdy nie mogły

5: hárdé bramy piekielné zwoiowác. A co piłze/ pot-

6: wierdza tego ná wielu inśzych mieścach:(*marg*) Aug. łukceśsyą bifkupów wylicza od ł. Piótrá áż do łwégo czáfu. (-)czytay

7: liłt iego łetny łześćdzieśiátny piáty/ iáko wylicza

8: Rzymśkié Bifkupy: ktrzy ieden po drugim łobie łuccedowáli:

9: á wylicza ie počzáwłzy od Piótrá

10: Świętég° / áż do Análtážeg°: y zámyka temi łłowy

11: wyliczywłzy ty S. bifkupy. Wtáy porzákdnéy łuk-

12: cełłyéy możelz obáczyć: iż żaden Donatów zwolen-

13: nik nie był.(*marg*) Optatus. (-) Tákże y ón Doktor Optatus iednę

- 14: Kátedrę opowiadáiąc być piérwszą/ ná którém
- 15: siedział Piotr Apóstól/ wnet wylicza sukcesy/
- 16: aż do papieża Sericufa y zamyka: Odfzczépieniec
- 17: iest od wiary Chrystułowém: który przeciwko tej
- 18: kátedrze infzą buduje. Przed tymi dobrze czynił to
- 19: **Irenęs lib: iij cap: 3.** Otólz baczyłz/ kędy małz szu-
- 20: kác Kościoła prawdziwego kędyć o nim powiá-
- 21: dáią ci święci ludzie: á nie tylo ci/ ále y infzych
- 22: wielé: które by tu długo wyliczác: także y Con-
- 23: cilia/ to iest Seymy chrześciańskie zgrómadzóné
- 24: ze wżyftkiego świata: którzy tę powagę tej S.
- 25: sukcesyey zostáwili: tak iż też y Heretykowie do-
- 26: tej Cáthedry niekiedy áppellowáli(*marg*) Kácérze ápellowáli do sukcesyey Apóstolskiéy.
- (-)ná rozładek

strona: 124

Wiary chrześciańskiey.

- 1: Wiary fwoiém.

strona: 125v

- 1: w którym Káplánstwie ón sam piérw-
- 2: fzą moc máiąc/ ónym tej mocy wżyczác á wdziélác

strona: 126

Wiary Chrześciańskiey.

- 1: raczy: przez które dofkónale wypeńnia vrząd óné-
- 2: go o fobie prorokowánego Káplánstwa: áby to
- 3: skutkiem á iftotą czynili y peńnil/ á ná ostátek
- 4: y ofyárowáli: co przez figurę Melchifedech Ká-
- 5: pían y Król w Salom dawno przed tym był prze-
- 6: znaczył: okázęc to wżyftko ná oko ponižém: gdy
- 7: do wykładu Swiętości páńskich przydziemy/ á
- 8: o Káplánstwie mówić będziemy.

- 9: Ołtátni znák Kościoła práwego Bożego vká-
10: zuie Kredo fámo/ gdy mówi:(*marg*) Ołtátni znák Kościoła. (–) Wierzę Święty
11: Kościół Połpolity. A Miceński skład ták vczy: iż
12: tám iełt prawdziwy Kościół: gdzie iełt ieden/ S.
13: á Powfzechny y Apołtolłki Kościół. Kiedy mó-
14: wi/ ieden/ niezgodny z niego wyrzucá: ták w ná-
15: uce słowá Bożego/ iáko w wykłádzie pífmá S.(*marg*) Ieden kościół co włobie ma. (–)
16: Ieden vczy być kościół fpokoyny/ w iednéy Wie-
17: rze/ w iednym krzćie/ w iednákim wyznawániu
18: P. Bogá/ w iednákich obrzúdkách nabożeńtwá:
19: áby było ferce iedno y vmyłł ieden. Woyná kácér-
20: łka z fáłszywéy náuki pochodząca iedność tę pflu-
21: ie: á wízákże wedle náuki Świętego Hilárégo/
22: Niezgodá y walká Heretyków/ pokóy czyni Ko-
23: ściółowi Bożemu: (*marg*) **lib: vij de trinitate.** (–) **á wten czás nawięcéy Wiá-**
24: **rę náłze potwirdzáią:** gdy się fámi z łobą gryzą.(*marg*) **de praescript: aduerfus**
Haereticos. Efa: 19. (–)
25: A muśi to między nimi być zówždy: bo iáko píłze
26: Tertulian/ Herefís nie vrodziła się nigdy fáma
27: álbo iedná.

strona: 128v

- 1: Ono gdy Máchometh ná włchód słóncá ludzje
2: pobłáźnił baykámí fwemi/ ná zachód słóncá P.
3: Bog weyrzćeć raczył: á ónym ludzióm dáł znáió-
4: mość słwoię: kćórzy iáko Bełtyé/ bez Bogá y vcz-
5: ćiwégo żywotá żyli.(*marg*) Grékóm dla odłczepieńtwá co łye stáło. (–) Odłtápiłi przez
Kácérłtwá
6: Grékowie: kćórzy kácérzów álbo Heretyków słu-
7: cháiąć/ nie tylo Chryłtułá łtráćili/ á miáłto nie-
8: go Máchometá nábyli: ále łtráćili y królestwá

9: fwę/ Céfarftwo dwoi/ Księftw y pańftw bárzo

10: wielé:(*marg*) Imperialia regna quattuor Prouīcias 20. Ciuitates 200 (-) á óni/ którzy infzé wżyfłtki narody mądro-

11: ści vczyli/ dla Heretyków fwych/ których słuchali/

12: zgłupieli: którzy w woynách fwych nie przewy-

13: ciężęni będąc/ infze narody walczyć vczyli: teraz

14: w niewoli będący nie tylo wálki/ ále mieczá nie-

15: znáią: á którzy pánowáli ná świecie: fromotnie

16: dziś służą iáko niewolnicy. O Grecya/ gdzie twoy

17: zacny naród się podział? sputofzálaś niebogo:

18: synowie twoi przed oblicznością twoią w nie-

19: woli ciężkiéy są: gdzie twoiá mądrość? gdzie twé

20: miáftá? gdzie twoié bogáctwo? gdzie wolność?

21: gdzie Pánowanié? kędy rofkázowanié wżyfłtkié-

22: go świata? vtráciłás to niebogo: y zginelás z

23: żalem náłzym.

strona: 130v

1: Możemy to poznać z proroków: któ-

strona: 131

Wiary chrześciánkiéy.

1: rzy przed niewolą żydy nápomináli ku vpamię-

2: tániu: iáko Ezaiasz/ Ozeasz/ y Iohel. Ci ábowiem

3: przed ięntftwem Bábyłońfkim żydom proroko-

4: wáli: byli drudzy którzy práwie przed lámą nie-

5: wolą tudziész prorokowáli: (*marg*) Prorocy którzy prorokowáli/ przed niewolą Bábyłońfką.

(-)y ná żydy wołáli o

6: zbytności y Bálwochwálftwá ich: iáko Ieremi-

7: asz/ y Ezechiel. Ieremiasz w żydoftwie nápomi-

8: nał Iozyałzá syná Amonowég^o króla Iudfkiégo/

9: dziewiętnáście lath wołał ná złości żydowfkié;

10: za Ioáchymá Królá fyná Iozyałzowégo ieden-
11: naście lat: za Sedechiałzá oftátneho Królá ży-
12: dowłkiégo tákże iedennaście láth: á gdyż niech-
13: cíeli poprzeftác fáłłzywych Proroków/ Bálwo-
14: chwálftwá: niechcíeli Páńfkiégo rofkazánia peł-
15: nić: dręczyli/ bili. Sadzáli Ieremiałzá o praw-
16: dę. iáko y infzym prorokóm czynili: poginęli/ po-
17: bráni do Bábyloniéy y z Ieremiałzem. Acz Ie-
18: remiałz y tám będąc z Ezechielem lud ón do v-
19: pámiętánia/ do Bogá prawdziwego vznánia
20: nápomínáli/ chcąc ku zbáwieniu przywiéść vpá-
21: dlé. Bączyc możesz/ że im pan Bóg długo ciérpiéc
22: raczył: á rázem wżyftkich krzywđ fwyh nád ni-
23: mi powetował: gdy iedny do Eyptu (iáko Ioá-
24: cháłá Królá Ierolimfkiégo) drugié do Bábylo-
25: niey (iáko Ioáchymá z Sedechiałzem Króle Iud-
26: fkié álbo Ierolimfkié) rofpróřzył:(*marg*) **ij, Regum 23. et ij** Para: 37. Vpadek Królów
żydowfkich. (-)kędý Sedechia-

strona: 131v

O dziewiątym członku.

1: łowi królwi oczy wyięto/ łyny pobito:

strona: 133

1: Aby wżyfcy wiérni iego ied-
2: no byli: iáko ón łam z Oycem łwoim iedno ieft:
3: y przeto/ áby tę iedność záchował w łwoich/ w-
4: łtępując w niebo/(*marg*) Páłtérz kościołwi dány. (-)á obliczność ciáłá od nas od-

strona: 133v

o dziewiątym członku

1: nołząc/ nie cháł nas bes Páłtérzá widomégo

2: zołtáwić: y widomemu kościołwi łwemu wi-

3: domégo páłtérzá dał: áby opatrzał owce iego:
4: áby ié páłł w téy náuce y wierze: która nigdy w
5: nim zgálnąć nie mogła/ zá lámégo Páná próś-
6: bą: którą do Oycá zá nim czynił w ón czás: gdy
7: łzátan domagał fye: áby Apoštoły podśiał/ iáko
8: pńzenicę.(*marg*) Lu: 22. (-) Chryłtus pan zá páłtérzá/ któremu złé-
9: ćić owce miał/ prośił: áby nie vřtála Wiára ie-
10: go/ dla potwierdzenia inřzych bráćiey iego. Te-
11: mu tedy Chryłtus złécił ówce łwé: áby rozwię-
12: zował y zawięzował ludzkie łumnienia: áby ka-
13: rał/ y porządek czynił miedzy owcámi Chryłtu-
14: łowymi. Vczynić to raczył w ón czás:(*marg*) Klucze królestwá Bożégo (-)gdy mu
15: po trzy kroć rořkazał ówce łwé páść po łwym z
16: martwychwřtaniu/ mówiąc do niego v morzá
17: Tyberyádys po ónym obiedzie: Szymonie Pio-
18: trów/ miłuięz ty mnie/ więcéy niż ći inřzy? (á
19: byli tám Thomář Dydymus/ Náthánael/ łyno-
20: wie Zebedeufzowi/ y dwa inřzy zwolennicy ie-
21: go) odpowiedźiał Piotr: Ták ięřth/ Pánie: thy
22: wieřz/ iż ćię miłuię. Rzekł mu Pan: Pás báran-
23: ki moie. Y drugi y trzeci raz Pan pytáiąc/ ięřli-
24: że go miłował/ poruczył mu owce mowiąc: O-
25: pátruy owce moie.(*marg*) Piotr namiáłtek páná Kryłtułow. (-)Thego tedy Piotrá na-
26: mieřnikiem łwym zořtawił tu Pan náłz:

strona: 136

Wiary chrześciánkiéy.

1: Dwie rzeczy vczynili ná ónym Seymie łwoim
2: Apoštołowie: przodkiem/ błąd obrzázania z wier-
3: nych z nieřli:(*marg*) Dwie rzeczy pořtanowióné ná Concylium Apořtolřkim. (-) náđ to/
potrzebné ónych czáfów o-

- 4: brzędy chowác poftánowili: y Regułę życia zá-
- 5: mierzyli infzym/ dawáiąc znác: czegoſye wyftrze-
- 6: gác mieli/ y czego náfládowác. Tákże y Con-
- 7: cylvia infzé wſzyftki máią czynić: błędy znoſić z
- 8: chrzeſciańftwá procz? y wedle czáfu obrzędy po-
- 9: bożné poftánáwiác: y czego máią wierni náflá-
- 10: dowác/ máią okázowác.(*marg*) **CONCILIA non cōtraria ftatuerunt, fed diuerfa: prout t#ia neceſſitas poftulabat.** (-)A gdyż óni ku czci y
- 11: ku chwale Páńfkiey/ przeſtrzegáiąc iednoſci ch-
- 12: rzeſciańfkiey wedle ſłowá páńfkiego/ y potrze-
- 13: by czáfu obrzędki pobożné poftánáwiác będą/
- 14: ſłuchác ich mamy: iáko ſámégo páná Chryſtuſá.
- 15: który moc ſwoię ná nié wkłádáiąc mówi: Kto
- 16: was ſłucha/ mnie ſłucha: á kthóry was wzgar-
- 17: dza: mnie wzgardza.(*marg*) **Math: 10.** (-)Ale iżebyſ wiedział/ iż nie
- 18: ná żadné infzé ludźie około wątpliwoſci iákiey
- 19: w chrzeſciańftwie rozłádek ma przychodzić/ ie-
- 20: dno ná ty: którzy ſłowem bożym ſzáffuią porzą-
- 21: dne: ſtegóz Apoftolſkiego Concylium obáczyć
- 22: y náuczyć ſye możefz. Bo gdy niekthórzy z żydo-
- 23: wftwá przyſzedſzy do Antyochiey vczyli infzé:
- 24: iż zbáwieni być niemogli: áżby wedle Zakónu o-
- 25: brzázáni byli.

strona: 138v

- 1: Dla iednego kápłaná złego/ poka-
- 2: rał pan Bóg wſzyftki: y ſkrzyni ſwoiey/ kędy o-
- 3: ſobliwie bythnoſciá ſwą opowiadał ſye być ży-
- 4: dóm záwždy/ nieprzepuſcił: ále dał iá w ręce po-
- 5: gánom.(*marg*) **ij Regum 7.** (-) A iż ſwiętobliwſze miéſce byłá Arká
- 6: óná nád infzé/ maſz iáſnie w piſmie S. iż kiedy

- 7: chciał Król Dawid kościół p[an]u Bogu budo-
8: w[ac]/ mówił do Natháná Proroká chc[ac]ego ko-
9: ściół zbudow[ac] p[an]u Bogu.(*marg*) Świętobliw[is]ze mi[es]ce i[est] Kościół i Paralip: 17, (-)Ia
mieszka[m] w dó-
10: mu Cedrowym: á Arká boża pod f[k]ór[ami] przy-
11: kryta i[est]. Powiedzia[ł] potym pan Bóg Dawi-
12: dowi: Nie b[e]d[zi]esz mi dómu budowa[ł] ku miesz-
13: kaniu/ bom w dómu niemieszka[ł] (nie mówi tu
14: Pan f[k]rzyniá álbo Arká moiá niemieszka[ł]:(*marg*) Ná iednym mi[es]cu wi[ec]y[cej] przebyw[ac]
raczy/ ni[ż] ná drugim. **ij Regum 7.** (-) ále
15: propter suam illi loco máiore[m] proesentiam: vbi
16: magis propitius erat mortilibus/ r citius illos
17: exaudiebat/ ficut in sacratiori loco. mówi nie
18: mieszka[łem] ia w dómu) álem chodzi[ł] w przyby-
19: tku álbo w nami[ec]ie/ przez w[sz]y[tki]e mi[es]cá: któ-
20: rem prze[ze]d[ł] z żydy id[ac] z Egiptu/ y w dómum
21: niemieszka[ł] od ónych cz[as]ów: iákom ię wywiod[ł]
22: z Egiptu/ á[ż] do d[zi]s[ie]y[ls]zego dnia: álem odmie-
23: nia[ł] mi[es]cá w nami[ec]i[ach] mieszka[ł] z w[sz]y[tki]m-

strona: 139

Wiary Chrześcijańskiej

- 1: kim Izra[el]em.

strona: 140v

- 1: A przetho Dawid miał w wcz[er]niwo[ści] Saulá
2: królá:(*marg*) i Regum 24. (-)y máiac nád nim moc/ i[ż] go zabić mógl/

strona: 141

Wiary Chrześcijańskiej.

- 1: (gdy Saul zdrowia iego szuka[ł]: aby mu ie w-
2: zia[ł]) Dawid máiac go w r[ę]ku y zdrowi[ę] iego/
3: niechcia[ł] r[ę]ki fwey podnie[ś]ć nań/ Mówiac do

- 4: ńług/ kthórzy go do thego wiedli: áby był zabił
- 5: Saulá: Nieday teg^o pánie Boże: ábych rękę śwá
- 6: ściągnąc ná pomazáncá Bożégo miał. Zywie
- 7: pan Bóg: iż iefli łam go kárác nie będzie/ álbo
- 8: łam nie vmrze/ gdy czás iego przyydzie/ álbo ná
- 9: woynie niezginie/ vchowa mię thego pan Bóg:
- 10: ábych rękę śwá ściągnąc miał ná pomazáncá
- 11: Bożego. Także y Chryftus pan y Zbáwiciél
- 12: náłz Piłatowi mówić raczył: Nie miałby mócy
- 13: nádemną być nie byłá daná z wiérzchu.
- 14: Páweł święty Anániałzowi Biskupowi żydo-
- 15: wńkiemu zá pogębkowánié niezłorzeczył/ pámię-
- 16: táiąc ná óno písmo:(*marg*) Actorum 23. (–) kędy pan Bóg rofkázác łro-
- 17: go raczył tymi łłowy: Bogóm nie vwłaczay: á
- 18: przełożónému ludu mego nie złorzecz: dzieśięci-
- 19: ny daway etcet.(*marg*) Exo. 22. Przez bogi/ wybráné Bożé święté rozumiey/ którzy w obcowanie Bożé weszli/ á łą z nim nie roździelnyimi: iuxta illud, q adhaeret deo, vnus łpiritus officit cū eo, et iterū vt łiant vnū ficut et nos vnum łumus. (–) Chocby tedy źli byli przełożeni:
- 20: choć pan Bóg dla nich karze poddáné: máią być
- 21: w vcźciwości miani: máią być w dobréy náuce
- 22: łłucháni: gdyż iefł mándath Chryftułów łrogi:
- 23: Cokolwiek wam mówić będą czynicie y choway-
- 24: cie: ále wedle vczyńków ich nieczynicie.

strona: 143v

- 1: A przetho áby łye tho ná oko okazało/ łam pan
- 2: Chryftus to Powłzechné obcowanie miedzy ná-
- 3: mi zálécił: gdy rofkázuiąc nam ábyłmy łyę mo-
- 4: dlili/ kazał káždemu modlić łye powłzechnie zá
- 5: włzyłtki/ ták rofkázuiące:(*marg*) Matth: 6. (–) Oycze náłz/ nie mówilz

- 6: oycze mój: Day nam/ nie mówisz day mnie: Od-
7: puśćisz nam/ wybaw nas: za wszystkie prosisz: á-
8: byś y thy wszystkich modlitw był uczestnikiem:(*marg*) Gal: 6. (-)
9: Abyś za inżez prożąc/ ich brzemioná ná sobie od-
10: nośił. Toć Chreściánkie obcowanie spóte-
11: czné zamknął pan Chrystus w ónych słowách/
12: gdy mówił: Który przyymie Proroká/ w imię
13: proroká/ zapłatę proroká weźmie:(*marg*) Mat: 10. (-)A który przyy-
14: mie sprawiedliwego/ zapłatę sprawiedliwego
15: otrzyma: Aby okazał: iż społeczność uczynków
16: cnotliwych/ iest nam pożyteczna: A sprawiedli-
17: wych y od páná Bogá wybranych ludzi cnotli-
18: wé uczynki/ wszystkie pomagają: y wszyst-
19: kim wiernym są ku pożytku.(*marg*) Gene: 8. (-)A za niewiesz/ iż by
20: było dzieśięć sprawiedliwych w Sodomie/ żeby
21: była Sodomá niezginęła? á zaż niewiesz/ iż dla
22: Iozeffá wybranego swego pan Bóg Putyfára
23: Egypczyká błogosławił? co rozumieć możesz:
24: iż cnotliwe sprawy/ ludzi sprawiedliwych á od
25: páná Bogá wybranych/(*marg*) Gene: 39. (-)nie było im łamym są

Wiary Chreściánkiey.

- 26: pożyteczné/ ále też y inżezym:

strona: 146

- 1: Trudno
2: ich wysłuchác Pan niema/ gdy w nich miéżkák-
3: nie ma: á iáko łam pan Chrystus o nich świád-
4: czy:(*marg*) Eze: 22. (-)iż łam Bóg óciec ma ie w wczéiwości wiel-
5: kiéy: w wczéiwości ié ma Óciec/ á wysłuchác ich
6: nie ma prożących? A przetho pan Bóg mówi
7: v Ezechiela proroká/ o żydach: Szukałem mie-

- 8: dzy nimi mężá/ kthóryby plothem był/ á ftánał
9: przeciwko mnie/ dla ziemie ábych iey nie rofpra-
10: fzał: á nie nálażłem go: y przeto gniéw mój wy-
11: lałem ná nię: y w ogniu gniewu moiego ftrawi-
12: łem ié/ mówi pan Bóg. Słufznie tedy y pra-
13: wdźiwie Chryzoftóm mówi: Gdy nie náyduie
14: fye fprawiedliwy ná ziemi/ Ma luthość nád ży-
15: wymi Pan dla vmárłych. Ono mařz iáfné fło-
16: wá Chryftá páná do żydów/ o Moizeřzu vmár-
17: łym: Mniemacie bych ia ofkarżał was do Oycá:
18: ieřt Moizeřz/ w kthórym wy vffacie: ten was o-
19: fkarża/ Moizeřz vmárły ofkarża złé: Cóz będzie
20: czynił zá dobrymi? ieslic ma moc tę złé ofkárżác:
21: thedyć ma tho w mocy/ áby dobre zálécał: y zá
22: nimi prořł. Przetho y Orygenes ón zacny
23: Doktor ták mówi w lámencie swoim:(*marg*) In lamēto řtatim ab initio (-)

strona: 148

- 1: A nie tylo to o Chry-
2: zořtomie rozumiey: vczyli ták infzy ták zacni iá-

strona: 148v

o Dźieřątym członku

- 1: ko Chryzoftóm/ iáko Auguřtyn: vczył ták Augu-
2: řtyn/ Ieronim/ Bázylus/ Hiláryus: á žeby tho
3: prawdá była okażę to. Pátrż co řwie-
4: ty Auguřtyn mówi:(*marg*) in Eccle: dogma: cap: 73. (-)Cyála ludzi řwiętych/ á o-
5: řobliwie męczenników reliquię/ ták máią być w
6: vcźciwořci miáne/ iáko członki **Chryřtufowé**: A
7: kořcioły ich imióny okrczoné/ iáko mieřca ř-
8: więte ku cźci y chwale pánu Bogu zbudowané
9: pobożnym vmyřłem máią być náwiędzané/ s

- 10: prąwym y wiernym nabożeństwem. Ták my
11: Chrześciánie wierzymy: A który ták niewierzy/
12: nie Chrześciánin iest: ále Eunomianów y Vi-
13: gilancyanów vczeńi. A iegli chcemy obco-
14: wánié z męczenniki y z kápłany Bożymi mieć/
15: náśládujemy ich cnot. Muźząc piérwéy w nas
16: co poznác śwego: iegli chcemy/ áby śye zá námi
17: przyczyniáli do páná Bogá ich y náźégó.(*marg*) Aug: de marti: com: 2 et 3. (-)A
18: przeto ich národzenia z trzézwością obchodźcie/
19: álbo święćcie: dla tego/ ábyśmy tych náśládowá-
20: li:(*marg*) in Pfal: 88. (-)którzy przed námi przelzli: A óni z nas rádu-
21: iący śye/ przyczyniáli śye zá námi: áby błogoślá-
22: wienśtwo Páńskie nád námi trwáło ná wieki.
23: Bo nie my zá pomárłé swiádki Boże śye przy-
24: czyniamy: ále óni śye zá námi przyczyniáią.

strona: 150v

1: Niewiem

strona: 151

Wiary Chrześciánńkiey

- 1: tedy dla czego Świętych o tho prośic mam:(*marg*) Pytánié/ Iegli to rzecz przyśthoyna/
modlic śye świętym vmárłym. (-)co
2: mnie y vprośic/ y ná ośtátek dáć Pan wśzyt-
3: kich ónych/ przez którego śye świętymi śtáli/ mo-
4: że: ón śye śam o to káże prośic: wiemy z śłów ie-
5: go: Tego w píśmie nieślycham: ábych śye świę-
6: tym módlic miał: á ták profzę cie/ okáz mi to: á-
7: bych to rozumiał/ y wiedział: iegli to nie iest prze-
8: ćiwko zbáwieniu moiemu. MISTRZ
9: Maśz wiedzićć iż pan Bóg wśzechmogący thák
10: święthé á wybrané śwoie vmárłé vczcił: iż chce

- 11: tego po nas żywych/ przodkiem ná de wżyſtko:
12: ábyfmy ich niezápomináli: ále zeby pámiątká ich
13: zázwdy przed námi iáfna byłá: Przeto y w ftá-
14: rym zákonie w vbiorze kápłáńfkim ná Humera-
15: le rofkazał Moizefzowi: áby ná dwunaście dro-
16: gich kámiéniach wypifał dwánaście Pátryár-
17: chów imióná/ wedle narodów żydowfkich:(*marg*) Exo: 28. et 49. (-)To
18: dla tego Pan był vczynić rofkazał: áby żydowie
19: ná przodki fwé pámiętháli. á zwłáfczá w then
20: czás: gdy modlitwy były ku pánu Bogu: ná któ-
21: re pámiętaiąc ich cnot áby náfládowáli: Do te-
22: go w nowym zakonie Páweł S. nas przywo-
23: dži/ gdy mówi: Pámiętaycie ná óny/ którzy ży-
24: li przed wámi: którzy przez świádectwo wiáry
25: rozmaicie doświadczeni fą: przez rozliczné mę-
26: ki/ które ćierpieli/ ná których obcowánié pátrząc

strona: 151v

O dziewiątym członku.

- 1: Wiáry ich náfladuycie.

strona: 153

- 1: A iefli wżyſtki rzeczy czynić

strona: 153v

o Dzięsiątym członku

- 1: będziemy/ które mamy rofkázané: y máiętności/
2: zdrowia/ fortun/ przyiaćiół lithowác nie będzie-
3: my dla Páná: iáko ci czynili/ których iásnieie pá-
4: miątká v nas nam ná przykład zoftáwiona.
5: VCZEN. Doſyćieśmi zálécił święte: y
6: inácéy ia nierozumiem/ iedno thák: iż máią być
7: w vczćiwości miani/ od wiernych páná Chry-

- 8: łułowych: iáko żywé kościoły duchá świętego:
9: gdyż y v páná Bogá w wadze fą. Dáni fą nam
10: ná przykład/ ábyfmy żywy przykład mieli snich/
11: przyfzłego wieczného żywotá/ náfzéry nieśmier-
12: telności/ thu ná świećie dobréy wiary/ y cnotli-
13: wych fpraw/ bogoboynego zywotá/ y wfelákíey
14: pobożności: czego wfzyfłkiego Pan obce po nas:
15: y ty fpráwy oddáwác żywotem wiecznym obie-
16: cał/ co iuz w tych wypefnił: kthóre nam ná przy-
17: kład dał. Widzimy tedy w tych/ kthórzy w błogo-
18: fławionéy pámieći v nas fą: iż prawdziwe obie-
19: tnice fą Páńskie/ y nieodmienné: widzę theż/ iż
20: wielé pożytecznych rzeczy vczę fye s tego wfpo-
21: minánia fwiętych páńfkich/ stego fwiátá zefz-
22: łych: ále y to ták rozumiem: iż pan Bóg dla nich/
23: iż ie vmiłował/ fklonnieyfzy iefł nam: tylo tho
24: bych rad wiedział: mamyli ich prośíc o przyczy-
25: nę: gdyż/ iákomći wyfzłéy powiedział/ Chryftus
26: Pan náfz iefł doftátiecznym przyczyńcá zá nas:

strona: 155v

- 1: MISTRZ. O tákich vmárłych/ iáko bo-
2: gacz iefł vmárł/ mogę tho wierzyć: iż nic nie
3: wiedzą:(*marg*) Kthórzy vmárli wiedzą álbo niewied (!) o rzeczach náfznych. (-)Bo ná potępieniu będąc wiecznym/ žal/

strona: 156

Wiary Chrześciánfkiey

- 1: fmutek/ y boleść ie vftáwicznie trapi/ rofkofzy
2: żadnéy niemáiąc: ále o vmárłych ónych/ kthórzy
3: królują s pánem Bogiem w okwitéy rofkofzy/
4: o tych thák niewierzą: gdyż wedle náuki thegóz

- 5: S. Auguſtyná/ duſze vmárłych ludzi rzeczy thy
6: wiedzieć mogą: kthóre im ła potrzebne wiedzieć
7: nietylo ninieyſzé/ ále y przeſzła/ y przyſzła:(*marg*) lib: de cura? mort: cap: 15. (–) á to zá
8: obiáwieniem ducha Bożego: á przeto (iáko tenże
9: Auguſtyn S. powiáda) Prorok Sámuel iuſ v-
10: márły/ á potym przez Pithoniſzê wſkrzeſzony/
11: Saulowi królowi żydowſkiemu przyſzła rzeczy
12: powiáda:(*marg*) i Regum 18. (–)iáko o nim piſmo ſwiádczy/ wyſła-
13: wiáiąc chwałę iego:(*marg*) Eccleſi: 46. (–) Vmárle ciało iego proro-
14: kowało ryeczy przyſzła. (!) Y dáléy tenże Augu-
15: ſtyn vczy ták: Przez moc Bożą męczennicy pán-
16: ſcy/ przy ſprávách ludzi żywych bywáią: co ſye
17: to znácznie okázuie.(*marg*) Vmárli przy żywych bywáią. (–) Abowiem pan Bóg wſze-
18: chmogący/ kthóry wſzędy ieſt/ wyſłuchawáiąc
19: męczenników ſwych próſby/ dawa zá ich próſ-
20: bámi żywym poćieſzenia: y záſługi tychże ſwię-
21: tych ſwoich kędy chce/ iáko chce/ kiedy chce/ dzi-
22: wną y niewymowną mocą y dobrocią nam zá-
23: léca. Wiedzieć raczy/ iż tego nam ieſt potrzebá/
24: dla vcwiárdzenia Wiary páná Chryſtuſowéy:
25: dla kthóréy óni zdrowie ſwoie dáli.(*marg*) de cura pro mort- cap: 16. (–)

strona: 158

- 1: Wiedzielić ſwięci Bo-
2: ży ielſcze tu ná ſwiećie(*marg*) Święci ná tym ſwiećie wiedzieli ſercá ludzkie. (–)żywiąc
ſkryte myſli ſerc

strona: 158v

O dzieſiáтым człónku.

- 1: ludzkich/ y ſkryté ſpráv y ich. iáko moſeſz czytác
2: o Dánielu: kthóry ácz Bogiem nie był/ wiedział
3: co myſlił Nabuchodonor król:(*marg*) Dan: 2. (–) Wiedział y

- 4: Helizeufz/ co skrycie rǎdził krol SyryyŃki: y w-
- 5: ŃzyŃtki Ńłowǎ opowiadał królowi Ńwemu Izrǎ-
- 6: elŃkiemu. TǎkŃe Ńiedzac w domu Ńwoim/ był
- 7: bythnoŃciǎ Ńwǎ: (marg) iij Regum 5. (-)gdy?iezy Ńlugǎ iego zǎtǎpił
- 8: trędowǎtemu Naamanowi/ y brał dǎry od nie-
- 9: go/ imieniem pǎna Ńwego Helizeufzǎ. Wiedźieli
- 10: Prorocy przyŃŃlę rzeczy/ y opowiadǎli ie/ y pozna-
- 11: wǎli teŃ skryte rzeczy y tǎiemne: iǎko moŃesz czy-
- 12: tǎc.(marg) iij Regum 14 (-)iǎko Azyǎs nieznaímǎ żonę Iereboǎmo-
- 13: wę/ poznał:(marg) Actorum 21. (-)Agǎbus Pǎwłǎ w Ieruzǎlem w tro-
- 14: kach y w więźieniu być przepowiadał. A ie-
- 15: ŃliŃ tu nǎ Ńwiecie będac y z łǎŃki y z dǎru BoŃe-
- 16: go mogli wiedźieć Ńerc ludzkich myŃli y tǎiem-
- 17: nice: iǎkóŃ więcy niemǎiǎ wiedźieć/ gdy wyzwo-
- 18: leni z niewolę gręchu y ciǎłǎ/ w ónym króle-
- 19: Ńtwie odpoczywǎiǎ: gdzie doŃkonǎłę błogoŃłǎ-
- 20: wienŃtwo mǎiǎ: gdzie iǎlnie ónego widzǎ/ w
- 21: którym wŃzyŃtki rzeczy zǎmknióne Ńǎ. GdyŃ Bo-
- 22: gǎ wŃzechmocnego widzenie ieŃt wŃzyŃtkich rze-
- 23: czy obiǎwienie: iǎkoŃ z nǎuki Dokthorów Ńwię-
- 24: tych ŃlyŃzał. A zaŃ niewieŃz: iz bogacz wie-
- 25: dzǎł o piǎci brǎcię y Ńwę y thu nǎ Ńwiecie/ y Ńtǎ-
- 26: rał Ńye o nie v Abrǎhǎmǎ:(marg) Lu: 16. (-)

strona: 161

(marg) Matth: 18. (-)

- 1: Komu rozwiǎżecie gręchy nǎ ziemi/ bę-
- 2: dǎ rozwiǎżané y w niebie: ǎ komu zǎwiǎżecie/
- 3: zǎwiǎżané będǎ w niebie.(marg) Kto ma moc gręchy odpuŃzcǎć. (-)Ńludzy tedy koŃcio-
- 4: łǎ ChryŃtuŃowęgo nǎ to porzǎdnie powołǎni/ y
- 5: przez BiŃkupy iǎko ŃtǎrŃze koŃciołǎ pǎnŃkiego

6: wyfádzeni/ á ludowi pólpolitemu przez ich bło-
7: gofláwieńftwo podány/ máią moc tę: którą na-
8: wyzłyzy Bifkup pan Chryftus Apoftołóm fwym
9: raczył dác/ to ieft záwierzowania y rozwiązowa-
10: nia grzechów. Abowiem tá była wola páná ná-
11: lzégo: zeby kościól wierny iego żył bez zmázy
12: wízelákíey thu ná świecie: y przetho rozmáicie
13: grzechy z wiernych fwoich zgładzác obiecał. (*marg*) Którymi fpofohy grzechy bywáią
gładzoné. (-)Na-
14: przód mocą dofyć vczynienia zá wierné fwé:
15: kthóre vczynił zaflugámi y frogą męką fwą zá
16: óny/ którzy iemu vffáią. Vczyniwfzy tedy dofyć
17: zá nas y zá grzechy nálze tu ná świecie: iż s przy-
18: rodzenia nálzého vftáwicznie w grzechu iestef-
19: my/ grzelząc y obrazáiąc Máieftat Boży bez prze-
20: ftánia: Pan tę lálkę vczynił: iż y dziś przed Má-
21: ieftatem Bogá Oycá przyczynia fye wedle czło-
22: wieczeńftwá zá námi: y ieft mocnym pólprzedni-
23: kiem nálzym. iáko przez Páwłá y Ianá święte-
24: go nam to oznaymić raczył/ y tudzież fam przez fye: gdy mówił: Idę gothowác wam
mieścá:(*marg*) i Tim: 2. i Ioan: 2. Ioan: 14. (-)

strona: 163v

1: Thákze gdy wi-
2: chrował rzecz pólpolitą w Niemcécách/ y przeciw
3: Cefárzowi Książętá waśnił: á to gdy widział/
4: iż Cefarz y Książętá niekthóre/ przeciw iego w-
5: lzetecznéy náuce byli: y tám iego vfkárzanie wy-
6: pífuiąc/ Prorokiem go być opowiáda. á tho gdy
7: Turki nád Chrześciány przekłádał y lepřzymi
8: czynił. Thákze gdy fzkáradé á fmródliwé málo-

- 9: wanie był wydał/ háńbiąc vrząd Papielki y Ce-
10: fáfki/ rzecz fprofna á ná cnotliwego człowieká
11: niezależąca: thám gdy niemógł iego płochności
12: ochylić y ofłodzić ludziom. wneth go prorokiem
13: vczyinił:(*marg*) lib: 16. (-) iż tho czynił duchem prorockim nápeł-
14: nióny: áby thym kłamftwem frómotną fprawę
15: y vczynek iego záflonił.(*marg*) Luter iákim był prorokiē v Sleydaná. (-)Infzych rzeczy niewfpó-
16: minam: gdyż ná tych możefz poznác: iż tho ieft
17: rzecz prawdziwa/ comći wyzfzey powiedział: iż
18: miał do siebie ty wády: iż rad fwą ftronę zdo-
19: bił/ á fwych fektarzów złé rzeczy y poftępki rad
20: fłodził: w náuce/ w porządnym pińaniu Hifto-
21: ryey/ to ieft/ rzeczy/ które fye dзиаły/ iefli prawdę
22: pińał/ przygány niemáfz. Co też o odpuńciech
23: pińze:(*marg*) lib: i. (-) żeby stąd przyczyná poźlá roftérku y wz-
24: ruńzenia wiáry/ thák ieft: iż od tego czáfu záftá-
25: rzała wań y nienawińc/ kthórą wfzyńcy iák-
26: miarz mieli przeciw duchowieńftwu/ odkryłá

strona: 164

Wiáry Chrzeńciánfkiey.

- 1: fye práwie ná iáfność.

strona: 165v

- 1: Bo
2: w thym wfzyńtek fkutek ich ieft: Et quodcumq;

strona: 166

Wiáry Chrzeńciánfkiey.

- 1: folueris (Petro dixit Dominus) fuper terram:(*marg*) Mat 15. (-)
2: erit folutum in coelis. iákoby rzekł: które kolwiek
3: Piotrze funnienie rozwiáżeńz ná ziemi/ w niebie-

4: sięch będzie rozwiązane. A tho rozwiązanié od
5: grzechów iáko iest w kościele chrześciań. (!) potrze-
6: bné/ y co ná nim należy/ Chryftus sam słowem
7: słwym iáśnie okázuie: gdyż władza tego rozwią-
8: zánia nie tylo ná ziemi/ ale y w niebie być moc-
9: nie/ á nieomylnie opowiada. Y iuż że thedy dla
10: wzgorżenia złych tá władza kościelna/ ten Pio-
11: trów y infzych Apoštołów zoftáwiony od Chry-
12: ftuła przywiley/ ma zginąć? Chryftus każe Pio-
13: trowi rozwiązowác/ y zawięzowác: á Piotr
14: ma fye stą władzą/ dla złych ludzi kryć? ma tho
15: porzucić/ czego s siebie okrom duźnego słwego
16: zátroczenia złożyć niemoże? Záprawdę ilé kroć
17: będzie powiádaná Ewányelia/ muśi to zoftác
18: przy niey: co wola páńlka iest: áby wśyzscy lká-
19: źic fye mieli do kónćá/ thego zmázác mie mogá/
20: áni zopáczyć: co iest wola Chryftuła páná: á po-
21: rzádek ten odpufzczenia grzechów wola Chry-
22: ftułowá iest: który to wiecznie w kościele mieć
23: chce/ raz tym to zléciwśyz/ które ná to wyfádzil:
24: áby co czynili fámi/ tákże y potomkowie ich/ áż
25: do lkónćzenia świátá.

strona: 168v

1: Z oycá náłzého piérwśzegó Iádámá/ któregó
2: pracą/ boleśścią (!)/ sprochniałośćią śmierć ná oftá-
3: tek cześną j wieczną lkárác był raczył zá grzech:
4: choć iednák vznał fye s niego. Drugi przy-
5: kład możesz obáczyć z Fáráoná ónego: któremu
6: imię było Bochoris: y ten dofyć vdręczenia z lu-
7: dem słwym miał/ zá grzech nieposłufzeńtwá: iż

- 8: y thu plagi nieślýcháné/ na ofstatek gárdło dác
- 9: musiał: gdy vtonął ná morzu y z ludem.(*marg*) Acz Fáráo y Saul grzech fwóy woználi/
y vnižáli fye pánu Bogu zań káždy z ofobná. (–)
- 10: Saul thákže Król žydówłki dla niepoślufzeń-
- 11: łtwá z narodem fwym zginał/ y s królewłkiego
- 12: łtanu zgładzon/ zábit/ y z łyny: Iudałz y thu fye
- 13: obiešł/ rošpukł fye: y dułżę łžátánowi dał. Zná-
- 14: czna thež rzecz iełth z žydów: którzy zá rožłanie
- 15: krwi proroków/ Chryłtułá páná/ y iego Apo-
- 16: łtołów/ łą tu tułączmi y bezeczci ná šwiecie: y
- 17: dułże fwé łžátánowi zá obiátę dáia/ w błędziéch
- 18: rozlicnych miełzkáiać: y obłędliwiew vmiérá-
- 19: iać ná zátráčení. Othóž baczyłz/ iż zá grzech š-
- 20: miertelny iełt y doczešna y wieczna kaźń od pá-
- 21: ná Bogá. Nie łkóńczona á nieogárniona iełth
- 22: wielmožność Boža/ y godność Máiełtatu ie-
- 23: go: á przetho y krzywdá y obrázenie Máiełtatu
- 24: iego nieogárníoney obrážliwošci iełt/ y niełkón-
- 25: czonéy: y przetóž tež męká niełkóńczona iełt tym
- 26: zgotowána którzy go obrážaia:

strona: 171

- 1: Piérwłzé
- 2: tedy małz lékárłtwo przeciw záłłuzonemu kará-
- 3: niu zá grzech/ Srogošć žywotá pokutuiącego:(*marg*) Lékarłtwá ná grzech. Piérwłzé. (–)
- 4: ták ábowiem vczy Ian: Królełtwo Božé przy-
- 5: bližyło fye wam: wierźcie Ewányeliey/ á poku-
- 6: tuycie.(*marg*) Mar. 1. i Corin. 11. (–) Páweł tež ták nas vczy: Iełliž fámi
- 7: grzechy fwe poładzać w łobie będziemy: tho
- 8: iełt/ iełli fye dobrowolnie cíelełnym vdręčenim
- 9: mšcić grzechów nád łobá będziemy. Y dokłáda

- 10: Páweł S: nie ták frodze s nich od páná Bogá
- 11: będziem łądzeni. Ták Dawid prosił grzechów
- 12: odpufzczenia:(*marg*) Pfal. 24. (-) Ogláday miły Pánie/ vniżenie
- 13: moie/ y trudzenie ciáá mego: á odpuść grzechy
- 14: moie. Drugie lékárftwo/ áby pan Bóg od-
- 15: puścił záłłużoną pomítę zá grzechy/ Dawanie
- 16: iáłmużny niedoftátnim. gdyż ták sam pan Chry-
- 17: ftus mówić raczy:(*marg*) Drugie. (-) Dawaycie iáłmużnę: á wfty-
- 18: ftki rzeczy będą wam czyfté:(*marg*) Lu. 11. (-)iáłmużná táká mó-
- 19: wię: która z miłości Chrześciáńfkiey zależy: iá-
- 20: ko Páweł ś. vczy do Koryntu/ j. Corin. Iż. Pew-
- 21: na tedy rzecz ieft/ iż iáłmużná oftátki grzechów
- 22: zgładza: gdy zmiłości Chrześciáńfkiey pochodzi:
- 23: á nie idzie z łupów ludzi vbogich/ poddánych/
- 24: wdów/ sierot: ále z fprawiedliweğ á pobożného
- 25: dochodu/ álbo pracy.(*marg*) Rapinam nolo in holocaustum. P. Bóg mówi. Trzećie.
(-)Trzećie lékárftwo: gdy
- 26: człowiek krzywdy fwe odpufzcza ónym/ kthórzy

strona: 171v

o Dźieśiáty m członku

- 1: przeciwko niemu przewinili.(*marg*) Lu. 6. Mat. 6. (-)

strona: 173v

- 1: A gdy to óni czynią/ zámilcza-
- 2: wa p. bóg y odpufzcza/ káздеğ grzechu godneğ ka-
- 3: rania/ dla miłych záług Chryftuá: dla nas y z
- 4: ftromy ciáá fwego niewinnie vmordowánego
- 5: człowieká: który áczkolwiek zá nas winné cier-
- 6: piał/ záługi niewinności fwey y dofyćvczynie-
- 7: nia niewinnego ciáá fwego nieftrácił: thym
- 8: obyćzáiem (!) gdy męką grzechy náfze zgładził/ á za

- 9: sługą niewinności swej wstawicznie w koście-
10: le wiernym swym/ przez sługi swe/ pomstę za-
11: służoną za grzechy precz oddała: y karanie thak
12: na ónym/ iako na tym świecie zasłużone odpu-
13: szcza: á tho gdy grzechów swoich sprawiwszy swe
14: pánu Bogu/ za nie pokutuią. Takim ábowiem/
15: a nie inakżym ty indulgencję służą: y thá szczo-
16: dra zasługá pána Chrystufowey niewinności.
17: Tymi też indulgencjami ten porządnie száfo-
18: wác/ y zasługi pána Chrystufowé ku póspolite-
19: mu pożytku kościoła Bożego obracać ma: któ-
20: ry widomym y zwierzchnim pástérzem w ko-
21: ściele będąc/ oobliwe poruczeństwo od pána
22: Chrystufá ma: áby opátrował owce iego. A iżeś
23: pytał: iżby wiedział/ nowali to rzecz iest w koś-
24: ćiele Chrześciańskim: Tedyć powiadam/ iż przed
25: Dziewięcią let lat/ Grzegorz święty Papiész rze-
26: czony wielki/ od wielkiej náuki y święthobli-

strona: 174

Wiary Chrześciańskiej.

- 1: wości/ ten w Rzymie odpusty w kościeléch ro-
2: zdawał:

strona: 175v

- 1: Vczy nas Wiará
2: nászá Chrześciańska: iz áczkolwiek podobną s-

strona: 176

Wiary Chrześciańskiej.

- 1: mierz ćierpimy z inżym stworzenim/ y ácz z ciá-
2: łem dużá swe rozłącza: tedy przyydzie ten czás/
3: kiedy zá swe z ciálem swe złączy: gdy óno ciáło/

- 4: kthóre ziemiá ku chowániu nie ku ftráconiu á
5: wiecznemu záguBIeniu bylá przyięlá/ thóz zie-
6: miá przepolerowáné ku nie fpróchniáłości y nie-
7: śmiertelności záfy wróci: gdy ónego wola bę-
8: dzie/ który ié fтворzył. A iáko okróM żadney pra-
9: cey fтворzył ié: tákże też bes pracey wzbudzi/ to/
10: co fтворzył. To ieft wiárá náfzá: która nie z
11: rozumem ludzkim/ áni z Filozofiá świátá te-
12: go/ áni z fzátanem y vczniámi iego/ ále z wolá
13: Bożą fye zgadzá: iáko wfzyftko wobec pímo ś.
14: nas vczy: iż nie ieft pan Bóg vmártych/ iedno
15: żywych. Tę wiárę miáł Oćiec náfz Abráhám:
16: ácz o tym píma niemiał. Gdy mu kazano fyna
17: ofyárowác ónego (w którym bylá wfzyftká ná-
18: dzieiá obietnic Bożych) imieniem Izááká/ ták o
19: p. bogu rozumiał/ y mocnie to wierzył: iż mocen
20: go był od vmártych wfkrzěci: á obietnice fwé
21: w nimże záfy wypełnić.(*marg*) Heb. 11. (-) O záprawdę raczył
22: nam pan Chryftus onę śmierć przez piérwífz-
23: go Iádámá ná nas wniefioná ocukrowác: á
24: byfmy fye iey nieftráchali: gdyż ón nápiérwey
25: krágane nam vczyniwfzy/ wfzedł z ciálem ná-
26: fzym ná miejsce óne/ przez ciáło náfz ftráconé:

strona: 178v

o iedennaftym członku

- 1: A gdyż wiefz z Ewányeliey/ rzecz iáfná: iż Chry-
2: ftus fądzić będzie:(*marg*) Pan Chryftus fądzić nas będzie. (-)iáko y tu wyznawáfz w Kre-
3: dzie/ y nápiřane máfz v Mátheufzá Capit: 24.
4: v Ianá w piątym capit: v Páwłá do Coryntów
5: w wtórym liřcie w piątym capitulum: thákże

- 6: do Tefálalenicenów w czwarthey Capitule: w
7: Dzieióch ApoftolŃkich w dzieŃŃtym capitulū.
8: Poznawayże s piŃmá Ńwiętego porównania: iż
9: ielli ChryŃtus będzie ŃdźiŃ (iákóz będzie bez w-
10: Ńzelákiey wåtpliwoŃci. iáko piŃmo vczy) Bo-
11: giem ChryŃtus ieft: á Bogiem tym: o którym pro-
12: rocy powiádáli: (*marg*) O tym czytay AuguŃtyná f. lib: 20 de ciuitate dei, capite 30.
(-)który ma ŃdźiŃ wŃzytek Ńwiát.
13: Abowiem thák téy prawdy moźemy dowieŃŃ.
14: Prorocy powiádaią/ że Bóg będzie ŃdźiŃ wŃzy-
15: Ńtek okrąg Ńwiáthá: á gdyź ChryŃtus tym Ńdźiá
16: będzie (iáko Ewányelia/ PáweŃ/ y inŃze piŃmá
17: Ńwiádczá/ czemu wierzyŃ mamy) Tedy Chry-
18: Ńtus Bóg prawdziwy ieft. Nie moźe Ńye to iná-
19: czey okázáŃ/ iedno s tego dowodu: że ChryŃtus
20: ieft práwy Bóg: gdy práwy Ńdźiá Ńwiátá ieft. (*marg*) Grzegorzów błáđ s thąd moźe byŃ
poznán iáŃnie. (-)
21: By Ńye themu Grzegorz Pomrozánin przypá-
22: trzyŃ/ á piŃmo Ńwięthé rozumiaŃ: wŃtydźiŃby Ńye
23: tego/ czego fáŃŃzywie vczy: iż ChryŃtuŃá Bogiem
24: wierzyŃ y zwác nie kaźe/ iedno tylo Oycá lámé-
25: go. gdyź Prorocy teĝ/ który ŃdźiŃ ma Ńwiát/ Bo-
26: giem zwáli: y inŃzym wierzyŃ thák zoŃtáwili.

strona: 180v

- 1: A tym maŃz w
2: wierze okoŃo zmartwywŃtánia dźiélnicę/ z Má-
3: chometany/ z żydy/ y z Grzegoryanki/ y z inŃzymi
4: niewierniki: którzy ChryŃtuŃá zá Bogá práwé-

5: go wyznáwác niechcá:(*marg*) Grzegórz z żydy y z máchomethany Chryśtuśá zá práwego Bogá wyznáwác niechce: bo CHryśtus bes przyśády práwy Bóg iest. (-) ále zá proroká thylo iego

6: máią/ iáko Máchometani: álbo go z iedności

strona: 181

Wiary Chrześcianańskiey

1: iftności nierozdzielny bośtwá/ którą ón z Oy-

2: cem zázwdy ma iż s nim iednym iftotnym nie-

3: rozłączonym Bogiem iest/ ácz drugá/ práwą/ i-

4: ftotną/ perśoná/ obłędliwie rozłączáią/ y prá-

5: wego Bogá/ którego Oycá tylo zowá/ Chryśtu-

6: śá drugim Bogiem máiąc: á ci śá od Grzegorzá

7: ten błáđ máiąc: kthóre Grzegoryanki wobec zo-

8: wę. Day im pánie Boże vpámieśánie: áby tego

9: wtórego po Máchomeście Antykryśtá porzući-

10: li:(*marg*) Grzegórz Antykryśt wtóry Máchomet. (-) á obaczyli/ iż iáko ón piérwśy Máchomet w-

11: śzytkę chwale Máieśtath/ zwycieśtwo śzátáná/

12: y z grzéchu/ oyczyznę przywroconá onę wiecz-

13: ná/ wśzyťki dobrodzieyśtwá nam przez Chryśtá

14: páná vczynioné precz z wiadómości ludzkiey

15: wyniośł/ y wśzyśtek Máieśtat chwały Chryśtu-

16: śá páná podeptáł/ náukę śkázil/ y wśzyťkę cześć

17: iego wniwecz obrócił: á nád tego iuż żaden An-

18: tykryśtem inśzym/ y więthśzym/ możnieyśzym/

19: wedle świátá/ hárdśzym przeciwko pánu Chry-

20: śtuśowi/ y chwale Máieśtatu iego/ Hárdśzym

21: przeciwko Máieśtatowi Bogá/ w Tróycy ie-

22: dynego żaden być niemoże: (*marg*) Máchometh Antykryśt nádeń inśzego niebęđziemożnieyśzego. (-)táć then Grzegórz

23: vczeń ónego práwého Antykryftá/ tenże Máie-

24: łtat páná náfzego Iezufá Chryftufá wywraca/

25: wífzuie/ ółrzy nań ięzyk łwóy iáko wąż/(*marg*) Grzegórz vczeń práwy machometów. (-)

strona: 183v

1: Ro-

2: zumiéyże iuż iedno być królestwo/ ieden Máie-

3: łtat/ Oycá y Syná nierozdzielny/ iáko y bořtwo

4: ich ieřt nierozdzielné iřtořą/ perfonámi tylo ro-

5: zdzieleni: to ieřt/ iż ón Óciec/ á ón Syn/ y kářda

6: perfoná z ólobná práwy Bóg: y obie wřpół zřą-

7: czoné ieden nierozdzielny Bóg. A ón Bóg/ któ-

8: ry mówi:(*marg*) Exo. 20. (-)Iam ieřt Bóg twóy: kthórym cie wy-

9: wiodł z Egiptu. Y ná drugim mieřcu: Ieden

10: ieřt Bóg:(*marg*) Mala. 2. (-)kthóry nas łtworzył. Y v drugiego

11: Proroká: Nie ieřt řaden inřzy Bóg nád mię.(*marg*) Přa. 44. 45. (-)

12: Tákże v Moizeřzá: Pan Bóg twóy/ Bóg ieden

13: ieřt:(*marg*) Deut. 4. et 32. (-)kthóry mówił do Abráhámá: Ia Bóg wřze-

14: chmogácy: do Moizeřzá:(*marg*) Gene. 17. Exo. 3. (-)Ia ieřt Bóg Oycá twé-

15: go/ Bóg Abráhámów/ Izááków/ y Iakobów.

16: O kthórym y w Nowym zakonie mařz: Páná Bo-

17: gá będzięřz chwalil: iemu řámemu řłużył.(*marg*) Mat. 4. (-)Ná

18: drugim mieřcu: Nie ieřt Bóg vmárřych/ iedno

19: řywych.(*marg*) Mat. 22 (-)A v Mářká řwiętego: Kogo Bóg

20: zřáczy/ niech człowiek nierozřáczy.(*marg*) Mar. 12. (-) V Luka-

21: řzá: Mocny Bóg s kámienia wzbudzić řyny Iz-

22: řáelřkie. Nie ieřt řaden dobry/ iedno Bóg.(*marg*) Lu. 2. (-)V te-

23: go tedy Bogá iedného w królestwie iářnięć bę-

24: dą vczeni przepowiadácy řłowá Bořzego/ y lu-

25: dźie řpráwiedliwi: kędy řadnego řráfunku mięć

strona: 184

Wiary Chrześcijańskiej

1: nie będą Apoc: 21.

strona: 186

(*marg*) O dzieciach nie krzczonych zmarłych zrozumienie. (-)

1: O dzieciach małych bez krztu schodzących tak

2: jedni rozumieją: iż choć fye nie krzczą/ nic im tho

3: nie wadzi ku zbawieniu. Abowiem vmiérąią w

4: Obietnicy błogofławieństwa Bożego: która fye

5: słała Abrahámowi/ z narodem ze wśyftkim

6: iego. A prawdziwy naród Abrahámów my ie-

7: ftefny/ choć nie z ciała cielefny: ale z obietnice

8: duchowny. A ponieważ że fye na wśyftki sćią-

9: ga obietnicą Pánka/ fyny duchowné Abrahá-

10: mowé:(*marg*) Galat. 3. (-) tedyć fye sćiąga y na malé dziatki: które

11: fye też z Chrześcijańskich wiernych rodziców ro-

12: dzą/ z wiernych fynów Abrahámowych.(*marg*) Gene. 12. (-)Nád

13: to/ gdyż dziatki nie w fwey wierze/ wćieląią fye

14: do wiernych kościoła:(*marg*) *Dziatki wiary niemają.* (-) bo iey mieć nie mogą/

15: gdy rozumu nie mają: bo Wiara sfluchania fło-

16: wá Bożego ieft: ale w wierze powfzecného Ch-

17: rześcijańkiego/ kościoła/ w wierze duchownych

18: (to ieft kmotrów) y cielefnych rodziców fwych/

19: którzy za nie przyrzekają/ y wiare poslubują: tey

20: wiary nie fwey tak mocno vzywają: iż okrzczó-

21: né w cudzey wierze/ bywają zbawioné: iáko bes

22: wątpienia wierzymy.

strona: 190v

1: Abowiem któ-

2: rzy w Pánie Chryftufye okrzczeni iefteście/ Ch-

3: ryftufacie przyoblekli: nie máż żydów/ ani Gré-

- 4: czyná:Gal 3/ 27-28? niémálfz fługi/ áni wolnégo: niémálfz mę-
- 5: zá/ áni niewiálfy: wfzyfcy ábowiem iedno iefte-
- 6: ście w Chryftufye Iezufye. **A iefliście Chryftu-**
- 7: **fowi/ naród Abráhámów iefteście: y wedle O-**
- 8: **bietnice dziedźcmi.** Otóz mafz: iż wfzyfcy/ któ-
- 9: rzy okrczeni fą/ Chryftufá przyoblekli: niewiá-
- 10: fty okrczone fą/ Chryftufá máią: córkámi Chry-
- 11: ftofowymi fą/ y wedle Obietnice dziedźczące.
- 12: Trudno tedy brákwác ktho ma ofobámi: gdy
- 13: íam pan Bóg imi niebrákuie/ gdyż mąż niewier-
- 14: ny przez niewiálfę wierną otrzymywa błogo-
- 15: fławieńftwo Bożé.(*margin*) **Przećiwko chćiwości po zmartwy wfńaniu.** (-)A co o członki przyrodzo-
- 16: né mówili/ miéli to wiedźić: iż zá grzéchem ćie-
- 17: lefna chćiwość przyfzłá/ ábowiem poki byli nie
- 18: zgrzezyli rodzice náfzy/ nádzyć byli/ á wždy fye
- 19: nie wftydźili: áni żądzey przećiwney woley Bo-
- 20: żey ku fobie mieli: wnet íkoro zgrzezyli/ nágość
- 21: íwą/ y fromotę fwoię vználi. Tákżeć będzie y
- 22: czáfu zmartwywfńania: ácz náturá káżdey płći
- 23: będzie záchowaná: gdy grzech będzie wyglá-
- 24: dzon/ zginie chćiwość/ y nierządna miłość zá-
- 25: rázem z grzéchem: iuż ráyflka niewinność wróci
- 26: íye ná zad: gdy márność grzéchu wpádnie.

strona: 193v

o Modlitwie

- 1: Trzećia Część Káte-
- 2: chizmu/
- 3: O Modlitwie Páńfkicy.
- 4: VCZEN. Nie omiészkałem do ćiebie

- 5: przyść/ mój miły proceptorze: abyś mi wyłożył
- 6: Modlitwę Pánfka/ tak iakoś mi to dnia wczor-
- 7: rąfzłego pilnie obiecał. MISTRZ.
- 8: Niż do wykłádu thák potrzebnéy rzeczy przyy-
- 9: dźiemy: potrzebá nam o tym mówić/ co iest Mo-
- 10: dlitwá: á iáka ma być: iesli chcemy/ áby iá Pan
- 11: Bóg wyfluchał. By w nas óno písmo Effektu
- 12: nie wzięło: które Iákub święty zostáwił: Pro-
- 13: sície/ á nie bierzcie: że źle proście: dla tego wy-
- 14: flucháni nie bywacie.(*marg*) Ioan. 4. (-) Ná to potrzebá pomnieć:
- 15: ábyfmy prozno nie wzywáli Páná.(*marg*) Modlitwá co. (-)Wiedźze
- 16: thedy/ iż Modlitwá nic inźzego nie iest: iedno
- 17: podnieśienie vmyśłu ku pánu Bogu/ o práwá
- 18: wiárą/ y z vniżonym fumnieniem/ z gothowym
- 19: vffánim/ z gotowá nádźieią: w ónym Pánie/ do
- 20: kthórego fye modliśz: y kthórego sóbie ná pómoc
- 21: wzywálz:

strona: 196

- 1: Ták świę-
- 2: ty Páweł vczyl Tefálonicenóm mówiąc: Mó-
- 3: dlcie fye vftáwicznie.(*marg*) i Tefá. 5. Col. 4. (-)Thákże Collofenóm mó-
- 4: wił: Bąźćie vftáwiczni w modlitwie: czuyćie
- 5: wniew/ dźięki czyniác pánu Bogu. Módlcie fye
- 6: y zá nas: áby pan Bóg otworzył vftá náfze/ opo-
- 7: wiádác táiemńice páná Chryftufowé: dla któ-
- 8: rych iestem w więzieniu.
- 9: Pátrż/ co tenże Páweł do Tymotheufzá spilno-
- 10: ściá pífze: Nápominam zprośbą:(*marg*) i Thim. 2. (-) áby nádewfzy-
- 11: ftko piérwéy/ dźiáły fye miedzy wámi/ Prośby/
- 12: Modlitwy/ przyczyny/ dźięki/ zá wfzyłtki ludźie/

- 13: za Króle/ y za wzytki przełożoné: żebyfmy fpo-
14: koyni y cichy żywoth wiedli/ we wżelákiesy po-
15: bożności/ w czyfności.(*marg*) Kthóra rzecz ieft wdźięczna v Páná Boga. (-) (*marg*) Bóg ieden zbáwiciél/ á Chryftus zbáwiciél/ Tedy CHRÍftus Bóg ón iedē. (-)Boć to dobra rzecz ieft/ y
16: przed Bogiem zbáwicielem náfzym przyiemna
17: y wdźięczna.(*marg*) Modlitwá co vprafta. (-)Iuż mniemam/ żeś obaczył: iá-
18: ko potrzebna y pożytheczna Modlitwá ieft: dla
19: którey pan Bóg grzechy zgładza: głód y mór od-
20: dała: nieprzyacielá ciefełnég odpáda.
21: iij Regū 8. iij Re. 18. et 19. zdrowia przedłuża.
22: ij Para: 32. Izáię 38. Z niewoley wybawia. Iu-
23: dyth 8. 9. 10. Nieprzyacielá zábija Iudith 11.
24: grzech w káźń náznáczona páńfka/ y práwie ofą-
25: dzoną precz oddala:

strona: 198v

- 1: Chryzoftóm. Pátrz pilno/ iáko dużę fłucháią-
2: cego y modlącego pośila: któremu wnet ná po
3: czątku wzytki dobrodźieyfstwa okázuie. Gdy
4: go ábowiem wyznawamy Oycem/ y odpufcze-
5: nie grzechów/ y zágubienié okrutnych mąk/ v-
6: fprawiedliwienié y łáfkáwé poświęcenie/ wy-
7: bawienie wieczné/ y przywłáfczenié w dziedzi-
8: ctwo królestwá Bożego: (*marg*) Co tho ieft wyznáúác p. Bógá oycem (-)á nie tylo przywłáfc-
9: czoné fynowftwo wyznawamy: ále bráterftwo
10: z iednorodźonym Synem Bożym złączóné/ y o-
11: kwite dáry duchá świętego iednym tym wyro-
12: kiem ofławiamy/ y w nich fye pośilamy. Bo nie
13: podobna rzecz/ ábyfmy mogli páná Boga oycem

- 14: zwąć: gdibyłmy przez łáfkę ieğ teğ niemieli/ co ná
- 15: łyny należy.(*marg*) 1. (-)Otóz dwoiákim dobrodzieyftwem
- 16: nas ku łobie Pan przywodzić raczy: iż nam Bo-
- 17: gá nawyzłzego Oycem być vkázuie. drugim/ iż
- 18: dobrodzieyftwá/ kthórych wielkości wymówić
- 19: niemożem/ y ón pan Bóg iáko óciec/ nam łynóm
- 20: łwym łáfkáwie rozdawa/ y łáfkáwie ich vžycza.(*marg*) 2. (-)
- 21: Pátrz záfyje/ iáko z wielu przyczyn iełt Oy-
- 22: cem náłzym: iełt oycem iż náś (!) łtworzył/ Gene. 2.(*marg*) Gene. 2, Deut. 32. (-)

strona: 201

- 1: Ten kędy raczy/ tám
- 2: nádchnie/ Ioan: 3. ten táiemnice mówi/ y włzy-
- 3: łtko wié: czytay o tym j Corin: 2. et 14. Ten oży-
- 4: wia nas/ y my dla niego bywamy ożywieni.(*marg*) Dowód práwego bołtwá duchá łwiętego.
(-)
- 5: Czytay o tym do Rzymiánów w ółmý Kápi-
- 6: tule: y do Koryntów wtórym liście wtórey Ká-
- 7: pitule. Iełt duch porády/ mocy/ vmieiętności/ po-
- 8: božności/ mądrości/ y wyrozumienia/ Eza: 11.
- 9: Przez tego duchá iełt y bywa daná mądra mó-
- 10: wá/ y vmieięthna: drugiemu czynienie cud: dru-
- 11: giemu łáfká vzdrowienia/ prorocstwo/ rozezna-
- 12: wanie duchów/ rozmáithość ięzyków/ wiára/
- 13: wykłádáníé mów: á té włzyłtki rzeczy łpráwu-
- 14: ie ieden/ y tenże duch/ oddzieláiąc káždemu iáko
- 15: chce:(*marg*) i Corin. 14. (-)gdyż ón łpráwuie włzyłtkich.
- 16: Ten duch przed królami y łędziámi bez rozmyłłu
- 17: dáie mówić: á tho przeto tá włzechmocność iełt
- 18: w nim/ że iełt Bogiem práwym Ioan: 4. Vká-
- 19: zuięc tédy s pífmá S. iednego nierozdzielného

- 20: Bogá wedle iftności fwey/ który ftworzył nie-
21: bo y ziemię: á thego być nie lámégo Oycá/ ále y
22: Syná/ y Duchá świętego: kthóre wżyftki roz-
23: dzielné trzy perfony prawdziwé/ żywé/ y iftotné/
24: fą ónym iednym Bogiem práwym/ y nieroz-
25: dzielnym:

strona: 203v

o Modlitwie

- 1: Do którego w Trócy iedynego/ iáko do ftwo-
2: rzycielá iedynégo wżyftkiego ftworzenia y cie-
3: bié lámégo mówić możelz ty fłowá w páńfkicy
4: modlitwie/ Oycze nálz/ stego iżeś nas ftwo-
5: rzył ná wyobráżenie fwé/ Boże w Trócy ie-
6: dyny: któremufmy powinni to wyznánié. Bo
7: nas ftworzywfzy/ chowálfz/ żywifz/ y opátruiefz.
8: zá co tobie powinnifmy/ Boże nálz/ chwałę/ fer-
9: cem y vfty/ Ifaię. 29. j Corintie: 6. Powinnifmy
10: poczciwość/ którey po nas chcefz Málách: 1. Po-
11: winnifmy tobie miłość ze wżyftkiego fercá y
12: dufze. Powinnifmy poftufzeńftwo/ Hebre: 11.
13: Boś ty ieft Pan Exo: 24. Oftatecznie powin-
14: nifmy cierpliwość w przeciwnych rzeczach gdy
15: ié ná nas dopufzczálfz/ Prouerb: 3. Iob 1. 2. 3.
16: Nálfześ thy Oćiec/ Boże ftworzycielu: boś nas
17: przywłáfczył łobie zá fyny/ Romano: 8. dałeś
18: nam dziedzićtwo ftráconé królestwá niebieskie-
19: go: dałeś nam fwobodę/ z nie woléy wyrwaw-
20: fzy nieprzyacielá nálfzého.
21: Który iefteś w Niebiefiéch.
22: Chryzofóm święty: nie przetho yczy y vkázuie

23: go być wniebieśiéch/ áby go tám zámknąć miał:(*marg*) Chrifo: Ho. 20 de oratiōe dominica ex capit. 6. Matth. (-)ále chce tego po ónym/ kthóry fye modli:

strona: 206

1: Obącz też/ iáko cie Pan ná-

2: pomina pamiętác ná óno przykazánié/ Imienia

3: Bożego niebrać ná dárémność.(*marg*) Porownawa ty fłowá a przykazánim Páńskim.

(-)Gdy ábowiem

4: prósiłz/ áby było poświęcóne w tobie imię Bo-

5: zé: ftrzeż że fye thego/ áby go nie pomázał krzy-

6: woprzyfyełtwem/ fprofná mówá/ máctwem/

7: y wielomówtwem proznym/ á niepożitecznym.

8: To imię ieft wżechmocné Exo: 15: Ma być w

9: poczciwości miáné/ Exo: 20: Leui: 19: tho imię

10: ieft niewymówióne/ Exo: 3/ tho imię ftráfzliwé

11: y święté Pfal: 110:(*marg*) Imię Boże iákié ieft. (-) to imię dziwné/ Pfal: 8: to i-

12: mię ieft chwálebné y ftráfzliwe: którego fye wízy-

13: fcy boiá y przed nim drzą. ij Regum 36.

14: Wtóra Prośbá.

15: Przydź Królestwo twoié.

16: IEronym święty: Aby Száthan ná świecie

17: przeftał królowác/ prošimy: á pan Bóg wwierze

18: w cnotach królestwo fwé rozmnáżác áby ra-

19: czył: á w káždym z ofobná królował/ grzéch y

20: fzátaná wygnawfzy.

strona: 208v

o Modlitwie

1: Przeto bądź zázwdy ftały thák w przeciwnych/

2: iáko y w fortunnych rzeczach: boć tho ieft wola

3: boża: áby pod tą klobá fortuny t? żywiác/ przez

4: ty przypadki docześné byłeś polerowan. Mów

- 5: zawnędy s Páwłem świętym: Pánie/ co chcesz á-
6: bych czynił: także y z Dawidem:(*marg*) Acto. 9. (-) Do ciebiem fye
7: vćiekł/ Pánie: náucz mię czynić wolą thwoię.(*marg*) Pfal. 142. (-)
8: Abowiem rádá Pánfka/ ftać wiecznie będzie: y
9: wola iego we wżyftkim wypeńnióna będzie.(*marg*) Ifaię 46. (-)
10: Czytay v Dawidá/ tám cie znacznie náucza: iż
11: rządźi wedle woléy fwéy pan Bóg mocy niebie-
12: fkie/ y ziemfkie:(*marg*) Dani. 4. (-)żaden nie odmieni woléy iego: á-
13: ni fye iéy fprzećiwic może/ y rzec: Dla czegoś tak
14: vczynił? Mówże thedy s Chryftufem człowie-
15: kiem do páná bogá: Nie tak iáko ia chcę/ ále iá-
16: ko ty: Niechay thwoiá Pánie/ á nie moiá wola
17: będzie.(*marg*) Mar. 19. Lu. 22. (-)
18: Czwarta Prośbá.
19: Chlebá náłzého powfzedniego day
20: nam dziśia.

strona: 211

- 1: Piąta Prośbá.
2: Odpuścifz nam náłzé winy: iáko y my
3: odpufzczamy náłzym winowáycóm.
4: Cbryzoftóm (!) święty tak wykłáda. Iż vftáwicz-
5: nymi wyftępy grzełzimy przeciwko pánu Bo-
6: gu: rofkazał Chryftus miłóšiernego Bogá o od-
7: pułzczenié grzechów prośic: á ón grzełznym z-
8: wykł grzechy odpufzczác z fczodrobliwéy y z nie-
9: wymownéy łáfki fwoiey: iedno go o to wiernie
10: prośic potrzebá. Abowiem wiernym thylo thá
11: modlitwá przynależy: czego nas może náuczyc
12: porządek kośćioła Božego/ y fprawá modlitwy
13: tey. Lecz który fye kolwiek nie okrzći/ á tą swiá-

- 14: tością ómyty nie będzie: nie może Bogá oycá
15: wzywác/ bo iego wiadomości niema:(*marg*) Którym thá Modlithwá służy. (–)wiernym
16: tedy przyślufza ta modlitwá: kórzy ónego zná-
17: ią: y iemu vffáią: do kórego sye vćiekáią: y iego
18: o odpufzczenie grzéchów profzą.

strona: 213v

- 1: Kthórego kolwiek człowiek
2: Chrześciańki obráził bliźniego swego/ ma od
3: niego szukác pokoiu.(*marg*) Chrystus o Ołtarzu mówi do swych. Mat. 5. (–)Thák Chrystus
pan vczy/
4: gdy każe y ofyary przy Ołtarzu odbiežéc/ á iśc
5: do brátá obráżóného/ y ziednác sye snim. zá sye
6: ón obráżony ma mu odpufścić: gdyż tho powi-
7: nien. Abowiem błogofławiéni miłosierni: óni
8: miłosierdzie otrzymáią: á sład ónym będzie bes
9: miłosierdzia: kthórzy nie czynią miłosierdzia
10: nád bliźnimi swymi. Więcey pan potrzebuie od
11: nas miłosierdzia/ niż ofyary/ Prorok powiáda:(*marg*) Iaco. 4. (–)
12: y Chrystus pan nas vczy/ iżebyfmy byli miło
13: siernymi: iáko óciec ná s niebiefki miłosierny
14: iest. Mamy s páná Chrystá przykład: kórzy
15: iuž ná krzyżu záfieszony/ prošíł zá swé krzyžo-
16: wniki: tákże Szczepan święty piérwfy po W-
17: niebowstąpieniu Páńfkim męczennik/ prošíł zá
18: óny/ kthórzy fo kámionowáli. o thym czytay w
19: Dzieióch Apoftolfkich Ca. 7. y v Lukáfzá ca. 23
20: Szofa Prosbá.
21: Nie wodžíł nas/ ná pokuźenié.
22: Chryzofóm Święty/ ták wykłáda.

strona: 215v

1: Wiarę bogu poślubioną popłowáli: á

strona: 216

Páńkiew.

1: ná oštátek Sákrámentá álbo zwiérzchnié znáki

2: łáiki niewidóméy Duchá S: wygládzili/ chwa-

3: łę wšyftkę łámégo w Tróycy iedynego Bogá z

4: łerc ludzkich/ ze wšyftką pobožnością/ wštáwi-

5: cznie wymiátáiąc: á fnađz iuż wyrzúćili/ niczym

6: inšzym więcey/ iedno tym: naprzód chełpą pokry-

7: tą łłowá božégo: á potym/ iż wczynili páná Bo-

8: ga tákim: iákoby ón cnotliwymi wczynkami lu-

9: dzkimi brzydząc łye/ ták do złég^o iáko do dobrégo

10: łam przyczynćą był: á ón y złé y dobré w nas

11: łprawował: á práwie nas do tego przymuwał.

12: gdyż tho o pánu Bogu mówić hániebny błáđ y

13: bluźnierstwo iest. Z nas iest/ powiáda Prorok/

14: zátráčeníé: á s páná Bogá wšpómoženíé:(*marg*) Ofeę. 13. (-)Pan

15: Bóg śmierci nie wczynił/ á śmierć przyłzła zá

16: grzéchem Páweł święty wczy/ iż Pan Bóg ma

17: w nienawiści grzéch/ y ónego co ij czyni:(*marg*) Sapien. 1. (-) dla któ-

18: rego ná wšyftki nas śmierć rožłála łye:(*marg*) Roma. 1. (-)iálna

19: Hiłtorya Gen: 3. którego grzéch zwycięży/ łługá

20: grzéchu iest: którego grzéchu owoc inšzy nie iest/

21: iedno wštyđ/ pohánbienié/ á łkónćzenié iego/ gdy

22: do łkutku przyyđzie/ śmierć:(*marg*) i Cor. 15. Gene. 3. Ioan. 8. ij Para: 2. (-) á káždy winę y po-

23: młtę grzéchu łwego nošić będzie.(*marg*) Roma: 6. Iaco: 1. (-)Ty grzéchy

24: dzielnicę snámi y spánem Bogiem czynią/ E-

25: łaię 50: á przeto ié pan kárác raczył/ we wšyft-

26: kim narodzie ludzkim.(*marg*) Iere. 2 Eze. 18. Deut: 24. (-)

strona: 218v

1: Luter wŕzy-
2: ŕtkiáy wŕzetecznoŕci vczynŕ: tedyć przeciwkwo wo-
3: ley boŕŕy vczŕc/ nic inŕzego nie mówiŕ iedno to:
4: Non eŕt deus: to ieŕt/ niemŕŕ Bogŕ: ŕlbo nŕ eŕt
5: illi cura de nobis. Faciamus igitur omnia/ quę
6: nobis placent. Bo co czynimy/ ŕleli dobrzeli/ bŕg
7: nas do tego przymufza. s niego y ŕlę/ y dobrę: w
8: rŕwny klŕbie v niego/ to ieŕt/ ŕle czynić y dobrze:
9: bo nalepŕzy vczynęk ŕmiertelny grŕch ieŕt przed
10: Bogiem. To maŕŕ ŕnego wieprŕŕ Sŕxońkie-
11: go/ pŕŕfobruchŕ ŕnych ludzi: którym ŕwa wola
12: miŕŕza byŕŕ/ niŕ pocŕciwy ŕywot Chreŕŕŕiŕŕŕki:
13: nŕukę pobudzŕiŕcŕ ku wŕzelkiew wŕzetecznoŕci/
14: ku niepoboŕny ŕ zuchwŕŕey wierze/ ku wzgŕr-
15: dzeniu przeŕoŕeńŕwŕ wŕzelŕkiego/ ku zŕbacze-
16: niu Bogŕ: kthŕry ŕye brzydŕi kŕŕdŕ rzeczŕ zŕŕ:(*marg*) Bŕg brzydŕi ŕye zŕŕ rzeczŕ. (-)ŕ
17: iŕ ŕye brzydŕi/ dŕleko od wŕzelŕkiew zŕŕŕi pobu-
18: dzenia ieŕt. Bo sniego tho nie ieŕt/ czym ŕye brzy-
19: dŕi: grŕchem ŕye brzydŕi: thedyć grŕch nie ieŕt s
20: niego: y do niego nas pobudzŕc/ dŕleko mniew
21: przymufzŕc nie chce: kthŕry nam daŕ z nŕuki ŕtŕrę-
22: go y nowęgo zakonu/ iŕko ŕye go wiŕrowŕc zŕ
23: iegŕ wŕpŕmoŕenim/ mamy: daŕ lekŕrŕwŕŕ/ ŕby
24: w nas ran ŕobie brzydliwych nie widŕiŕŕ.

strona: 220v

1: Otŕŕ maŕŕ/ Vczniu miŕy/ krŕtki wykŕd pa-
2: ćierzŕŕ/ iŕko po ŕtŕremu mówiŕ: to ieŕt prawdŕi-
3: węy modlitwy Pŕŕŕkiew: a kthŕrey moŕeŕŕ obŕ-

strona: 221

(*marg*) Pańskiey. (–)

- 1: czyć: żeć w niey iest wżyftkich rzeczy nam po-
- 2: trzebnych/ thák o tym żywoćie/ iáko o przyśłtym
- 3: krotka á pożytheczna náuká/ y nieomylna próś-
- 4: bá: którey ci fummy álbo fktuku inźzego do tego
- 5: żywotá cześného nálezego vkázác niemogę: tho
- 6: iest/ nic inźzego tá modlitwá Páńfka nas tu ná
- 7: świećie nie vczy/ iedno ónéy náuki: którey Pan
- 8: raczył vczyć mowiąc:(*marg*) Math. 6. (–) Piérwéy fzukayćie króle-
- 9: ftwá Bożego/ y fprawiedliwoći iego: á wżyft-
- 10: ko zá tym będzie wam pod moc dano. Tego
- 11: królestwá fzukamy modlitwámi: bo modlitwá
- 12: pokorna niebo przebija: á okróm pożytku nie w-
- 13: róci fye od páná Bogá do ónego: kthóry fye mo-
- 14: dli.(*marg*) Eccle: 35. Lu: 11. (–) Przetho sam pan Chryftus rofkázuie: Proś-
- 15: ćie/ á będzie wam dano: fzukayćie/ á naydziećie:
- 16: kołáćie/ otworzą wam. Abowiem káždy/ który
- 17: prósi/ bierze: który fzuka/ naydzie: á kołáćacemu
- 18: będzie otworzono. Przeto święći ludzie wftá-
- 19: wicznie w modlitwach páná Bogá chwalili: y
- 20: vczióm tę náukę fwym zoftáwili/ áby ták czy-
- 21: nili. Mógłci bych tu wfpómnieć Modlitwy
- 22: Pátryárchów świętych/ iáko wielé mogły v pá-
- 23: ná Bogá/ y iáko złym ludźiem pomagály. Abo-
- 24: wiem by fye był Abram nie modlił zá Abymele-
- 25: chá króla w Gierarym:(*marg*) Gene. 20. (–)

strona: 223v

o Modlitwie

- 1: Wykład ná Archan-
- 2: yelkié Pozdrowienie.

- 3: VCZEN. Dziękujęc bårzo/ zå wykład
- 4: modlitwy Pånłkiey: wåtpliwości zadnéy nie-
- 5: mam/ o kthóråbych miał stobå mówić: åle cię
- 6: profzę/ niż tey språwy zemną dokónałz/ powiedz
- 7: mi: dla czego nas vczóno przy pácierzu zåråzem
- 8: ARchånýelłkiego pozdrowienia? Cóz? åbo iåka
- 9: modlitwå ieft. czy do modlitwy Pånłkiey przy-
- 10: należy? Nåzywał to oćiec mój/ å widzę iż wedle
- 11: piłmå Pozdrowienie pånny Måryey: o tym cie
- 12: pytam: naprzód/ dla czego to pozdrowienie mó-
- 13: wić vczóno: nád to/ iefli ieft modlitwå ålbo nie.
- 14: MISTRZ. Stårożytnie vczóno te-
- 15: go pozdrowienia: kthórým Archånýól Gåbryel
- 16: pånnę bożå rodzićielkę pozdrawiał. Przodkiem
- 17: dla tego to czynióno: åby nas vczono rozmyłłåć
- 18: wielkié óno dobrodzięftwo bożé/ które nam o-
- 19: kazał: gdy Synå fwego dla nas do pånny w ży-
- 20: wot połłåł.(*margin*) Przyczyny dla czego ma być Archånýelłskie pozdrowienié mówiono.
- (-) Gdyż tho ieft nam od pånå Bogå
- 21: nawyłłzfe dobrodzięftwo dåne. A przeto vftå-
- 22: wicznie ma być y wlpóminåné y rozmyłłåné
- 23: od nas: kthórzyłmy thego dobrodzięftwå z łålki

strona: 224

Pånłkiey.

- 1: bożey łtåli łye vczestniki.

strona: 225v

- 1: Tåk

strona: 226

Pånłkiey.

- 1: łtåtecznéy miłóści przeciwo iey był: kthórå v-

2: miéráiąc ták zápieczętował.(*marg*) Nieuczciwość pánny Máryey/ Chryštuńá Páná
nieuczciwość ieft. (-)Y máiałz mu być

3: w lubości óni: którzy ták miłofną mátkę iego ná

4: poczcíwości szárpáią? z infzymi ludźmi równá-

5: ią? ták iż to od máło bącznych ludzi oboiey płci

6: wśłyfzyfz: Cóż byńá Márya: ták człowiek/ iáko y

7: ia. Zeznawam/ że człowiekiem byńá/ iáko káždy

8: z nas: y Chryftus pan thákże práwym człowie-

9: kiem byń: ále tego nie pozwalam: áby tákim czło-

10: wiekiem byńá/ iáko ty: to ieft/ ták grzélzным: ták

11: w gniewie bózym fye rodzącym: ták fługá świá-

12: tá/ fzáńáná/ y ciáńá/ iáko thy iefteś: thák kłamli-

13: wym y nieufńáwicznym przed Bogiem.(*marg*) Páńńá Márya człowiekiem iáko y kto/ ále
iáko. (-) Wyz-

14: nawam ią być człowiekiem práwym/ przez grzé-

15: chu vrodzónym: od grzéchu ná świećie próznym:

16: w Bożey okwitéy łáńce żywiącym wńáwicznie:

17: od páná Bogá vczcionym: s którego Bóg y cz-

18: łowiek fye nam národził: któremu Bóg ták zie-

19: dnoczóny byń: iż zá iedno snim byń/ przez łobie

20: wlubioné miélfzkánié. Otóz trudno z równác

21: mańz fam sśiebie hárdy człowiecze/ stá pánńá:

22: którą ták łobie lekce ważyfz. A coć tu powiá-

23: dam/ temu możefz wierzyć: że nie rad thego fzá-

24: tan widźi/ y fńára fye o to: áby z vmieiéńności/ y

25: z wiadómości ludzkiey tho wykorzeniń/ co mu

26: fzkodźi.(*marg*) Szátáná boli cześć pánny Maryey. (-)

strona: 228v

1: Bo ią iáńność wieczna łobie

2: obráńá naczyfńfz: bo ciáńo okróń zmázy cíele-

- 3: Iney vrodziłá. Auguſtyn. O ſwięta Má-
4: rya podpómoz nędzné/ wſpómoz ludzie flábégo
5: vmyſłu/ ochłódz płáczácé.(*marg*) In ſermōe de Affumptione virginis. (-)Pytaſz/ iáko
tho ma
6: vczynić? mówi Auguſtyn ſwięty: modląc ſye zá
7: ludem: przyczyniáiąc ſye zá duchowieńſtwem:
8: profząc zá nabożną płéć niewieſćią: aby wſzyłt-
9: cy vználi twoié podpómożenié: kthórzy wſpomi-
10: náią twoie imię.(*marg*) Márya iáko ieſt pánią/ Auguſtyn vczy. (-) Nie maſz w czym
wątpić: któ-
11: ra porodziłá zaplátę/ zá ty które Syn ieſy wybá-
12: wił: może wſzyłtkim wybáwiónym ziednąć hoy-
13: né podpómożenié. Hoec Auguſtinus.
14: Ale do Archányelſkich ſłów ſye wróćę.
15: Láſki pełná Rozumiey Láſki bożey pełná.
16: Ieronim ſ. ták ná ty ſłowá mówi: Tákim vpo-
17: minkiem godna rzecz áby byłá pánną od páná
18: Bogá obdárowaná: áby láſki iego byłá pełná.(*marg*) De affumptione virginis. (-)
19: Abowiem óná zwróciła práwą chwałę niebioſ-
20: lóm: vrodziłá Bogá ziemi: zá kthórym pokóy od
21: ſzátaná ludziem przyſzedł: przyſzłá wiárá y zná-
22: iómoſć Bogá: przyſzedł złoſci ludzkich ſtátecz-
23: ny ſzácunek y vznánie: przyſzedł poczćiwy ży-
24: wotá człowieczego porządek: obyczáie odmien-

strona: 229

Páńſkiey.

- 1: né/ y powſciągłiwoſć przyſtoyna od rzeczy nie-
2: przyſtoynych.

strona: 230v

- 1: Pámiętay też ná to/ gdy mówić to po-

strona: 231

Pánfkiey.

- 1: zdrowienie będziefz: áby páná Bogá prošíł pil-
- 2: nie y naboźnie: do czego ćiebie to pozdrowienie
- 3: nápomina.(*marg*) Co pámiętać ma człowiek mowięc Archanyelſkie pozdrowienie. (-) A
tho zſtrony twoiey: gdy mówiſz
- 4: y wyznawałz Pánnę być łálki bożey pełną/ proś
- 5: páná: ábyś mógl vczelſtnikiem łálki pańfkiey być:
- 6: á gdy wyznawałz/ iż pan Bóg zniá był/ žáday
- 7: naboźnie Páná: áby stobą przez ducha ſwého ś-
- 8: więtego przebywác raczył: á iáko óná błogofłá-
- 9: wioná była miedzy niewiáſtámi/ ták wzdychay
- 10: profząc Páná: áby ſwym błogofławieńſtwem
- 11: wiecznym raczył thobie błogofłáwić/ y wiecz-
- 12: nym żywotem zá tym błogofławieńſtwem ob-
- 13: dárowác: á tho przez zaſługę y mękę błogofłá-
- 14: wioného owocu Pánny naczyſtſzey Máryey
- 15: Páná náſzego Iezuſá Chryſtuſá/ Bogá y czło-
- 16: wieká prawdziweğ: który z Oycem y z Duchem
- 17: ſwiętym ieſt iednym nie rozdzielnym Bogiem
- 18: y zbawicielem náſzym. Rozumieyże/ iáko teź
- 19: małz thego pozdrowienia vżywác: iáko ie mó-
- 20: wić: iákie pożytki s niego moželz mieć: iáką ná-
- 21: ukę/ iákie wiary potwierdzenie/ y vmocnienie: á
- 22: od chwálebnego obyczáiu nie odſtępuy: áby ćie
- 23: kto miał ná to náwieść: iżebyś miał ná to po-
- 24: zdrowienie niewſpóminác/ iego nie rozmyflác
- 25: częłto/ naboźnie nie mówić z wiarą stáką: iáka
- 26: do niego przynależy. Wiedz o tym żeć tá náu-
- 27: ká/ która ták pożyteczné ſpráwy Boże s koſcio-

strona: 231v

o Modlitwie

1: Iá wyrzuca/ od ónych poślá:

strona: 233

1: Y ciebie

strona: 233v

o Świętościach

1: miłe dziećię/ ták vczę: áby powftawfzy ze fnu twe-

2: go/ do thego páná vftá y ferce fwé podnośl/ á

3: Pánu dziękował: że obraz śmierci od ciebie od-

4: daliwfzy/ fizerunk przyfzlęgo zmartwywftania

5: w tobie okazał: wzbudził cie:(*marg*) mó-??? wiąc: Dóm mój. dóm Modlitwy ieft. (-)
czyłeś iuz ná poły

6: będąc vmárly: nie wiedząc thego iefliś wftác

7: miał/ powftaleś. Thoć ieft/ miłe dziećię/ włafny

8: fizerunk śmierci y zmartwywftania náfzego: że/

9: gdy fpimy/ nieináczey fye snámi dzieie: iedno iá-

10: kobyfmy vmárłego człowieka ná fye kftał przy-

11: ięli. Wzbudza nas Pan y ożywia ná poły vmár-

12: łe dla thego/ ábyfmy baczyli moc iego: iż gdy ón

13: chce/ mocen ieft nas y vmorzyc y ożywić: mo-

14: cen vfpic/ y obudzić. Y przetho w pífmie świę-

15: tym náfzá śmierć fpániu ieft porowuána (!)/ y do

16: fnu ieft przypowiedzianá: y przeto LAzárzá v-

17: márłę Chryftus vfnionym zowie/ iákoby rzekł.(*marg*) Ioan. 11. (-)

18: y my przez fpánie náfzé/ fizerunk śmierci odno-

19: śim ná łobie: á gdy powftawamy ode fnu/ w-

20: fpámiętaymy ná to: iż ten/ który ode fnu wzbu-

21: dził/ y od ónego fnu dálfzego/ którego ten fen po-

22: wfzechny fizerunk odnośi/ nas wfkrześi.(*marg*) Ráno wftawfzy co czynić. (-) Służ-

- 23: nie tedy moc Pánfką wyznawáiąc/ y dżiękowác
24: iemu mamy/ przodkiem zá tho: że nas záchował
25: w Ípáníu od rozmaítých przygód: od których cz-
26: łowiek łam łyebie vřtrédz ná tes (!) czás niemože:

strona: 234

zakónu nowego

- 1: iedno łam Bóg ieğ řtrzeže:

strona: 236

- 1: Abo-
2: wiem nie godna rzecz íeft tákimi rzeczámí łzá-
3: ffowác/ iedno połláncóm tákim: którým tego z-
4: wierzo: áby zálye pan Bóg nie nárzekał ná
5: nie/ íáko ná óny nárzekał w łtárym zakonie:(*marg*) Iere. 23. (-)Nie
6: łłałem proroków/ á óni łzli: nie mówiłem do
7: nich/ á óni prorokowáli. Zle łye dołtało/ moželz
8: czytać w Dżieioch Apołtołkich/ ónym žydóm:(*marg*) Acto. 19. (-)
9: którzy łye kušili wzywác imienia páná Chryřtu-
10: łowego ná óny/ kthórzy byli opętháni od łzátá-
11: nów.(*marg*) Zle łye wdáwac w vrząd łzářfunku łwiátošći Pánřkich ónemu: który nie íeft
ná to porządnie wezwány. (-) Byli žydá iednego łiedm łynów: którzy to
12: czynili/ niepowołáni do tego: przeto dwu łnich
13: łzátan žly podrápál y poránił/ ták íž náğvciekli (!) z
14: dómu ónego: gdje chćieli ie wygnác przez imię
15: páná Chryřtułowe: którego Páweł łwięty prze-
16: powiádał íáłnie ludźiem. DÁy Bože/ áby to
17: pan Bóg okázác raczył y dżiř náđ tymi: kthórzy
18: włáfná łwá wołá bez powłzechného y łtárožyt-
19: nie podáného od Apołtołów wezwánia/ wda-
20: wáią łye wvrzędy łzáfunku łłowá y Sákrámē-
21: tów Pánřkich. Ale o thym ná łwym mieřcu be-

22: dzie: thu to okazuję/ iż do száfunku świętości y

23: słowá bożego potrzebá sługi ná tho porządnie

24: wezwánego.

strona: 238v

1: A iest zwan omyćie wody/ dla

2: zwierzchniégo omywania wodą: Odrodzonym

3: go theż zowie piśmo: iż duźnym obyczáiem pan

4: Bóg nas z grzechu odradza/ oczyścia/ y poświę-

5: ca:(*marg*) *Corin. 6. (-)*iuż co wodá znaczy/ powyżlzey powiedzia-

6: łem. Ale żebyś y lepiej temu rozumiał y wie-

7: rzył/ przypátrz sye słowóm Auguřtyná święte-

8: go:(*marg*) *Lib. de Cataliśmo cap. 3. (-)*Wodá oná nie tylo brud s ciáľá zmywa: á-

9: le y duźę od grzechów oczyścia. Macie też wie-

10: dzieć/ dla czego moc óney wody pożyteczna iest

11: y duźy y ciáľu: (*marg*) *Wódá chrztu czemu pożyteczna. (-)*gdyż nie káżdá wodá tey mocy

12: ma: dla tego wiedzćie/ iż thá słowem bożym iest

13: poświęcóná. Odnies precz słowo/ cóż wodá/

14: iedno wodá? przyřtępuie słowo bożé do żywio-

15: ľu/ y bywa świętość. Moc słowá przez wodę o-

16: czyściľá nas/ á to iż ma moc nád wodą. Otóż

17: rozumiey/ iáka wodá iest ná chrzćie/ y co iá po-

18: waźná czyni. A iż wody potrzebá do tegóz chrz-

19: tu/ thenże Auguřtyn mówi: Nieużyway wody/

20: nie będzie chrzeřt: nieużyway słowá/ tákże chrz-

21: tu nie będzie:(*marg*) *Augu: tracta: 15. řuper Ioannem. (-)*boć ták Pan mówi: Z wody y z du-

22: chá kto sye nie odrodzi/ zbáwiön nie będzie.

strona: 241

1: Thák piřze y Ambroży święty w księ-

2: gách o Duchu świętym piřząc: Iż przez prořby/
<http://rcin.org.pl>

- 3: które nád wodą gdy ią błogofławim czynimy/
4: Duch święthy złtępuie: y dawa poświęcenie o-
5: néy wodzie:(*marg*) Libr. i. cap. 7. (-)w której grzechy omywamy: á wo-
6: dá to ma nie lámá zšiebie: ále z włafnéy bytno-
7: ści Duchá świętego. (*marg*) Bafilius de fpiritu fancto lib. XV. (-)Ná drugim miefcu Am-
8: broży święty thák náucza/ iáki ma być chrzeft:(*marg*) Mon. 3. 7. 1. (-)
9: kłztałt/ y fpořob chrztu/ y wzywánié iego thákié
10: być ma.(*marg*) fpořób chrztu (-)Napiérwéy wodę poświęcić: á po tym
11: niech fye chrzci ten/ który fye chrzcić ma: niechay
12: będzie nád wodą błogofławienftwo/ wzywá-
13: nie Bogá/ próřby y módlitwy: áby przy niey by-
14: łá Iftność Tróycé świętéy. Amb: lib: j. de fa-
15: cra: capit. 5. Możelz tedy báciić tych świę-
16: tych á zacnych ludzi náukę: dla czego wodą świę-
17: coną fye chrzcić mamy: (*marg*) Vmęczón Cipryan święthy od národzenia Bogá Chryftuřá
lata 249. (-)to ieft/ dla tego: ábyfmy
18: rozumieli/ że z náтуры fwéy wodá tego mieć nie
19: możé/ co ná chrzcie czyni: ále mocą Bożą y ducha S. fprawą: który ná próřby y modlitwy
nářzé/
20: przy błogofławionéy álbo poświęconéy wodzie
21: ieft bytnością fwoią/ przez modlitwy w kořcie-
22: le do tego powołány: á iáko s. Ambroży vczy/(*marg*) Święty Ambroży po Pánie Chryftuřie
żył lathá 380. (-)
23: że bytność ieft álbo iftność Bogá w Tróycy
24: iedynégo przy tey błogofławionéy przez fłowo
25: Bożé y modlitwę w wodzie/

strona: 243v

- 1: Czytayże zálye v S. Cypryaná mę-
2: czenniká:(*marg*) Cyprianus Epis: lib: i. Epi: 12 et fermone de baptifmo pagina 430. (-)iáko
zá iego czáfów chrzczono: który fye

- 3: chrzći/ mówi Cypryan S. potrzebá áby go krzy-
4: żmem álbo oleiem pomázano: áby wziąwłzy ná
5: fye pomázanie: był pomázáncem Bożym/ y łáfkę
6: Chryftuá Páná ótrzymał. Abowiem oléy/ któ-
7: rym ochrzczeni ludzie łą y bywáią pomázáni/ ná
8: ołtarzu bywa poświęcony. Przypátrżże fye in-
9: łzym/ iáko Auguřtynowi S. ten ná wielu mieř-
10: cách iásnie tego vczy/ w ty łłowá:(*marg*) A widziłz że ołtarze w kořciele dawno/ á thy
ie wymiátałz Awenyeliku. (-) Nápiřanó ieft
11: w Dzieiách Apořtołłkich o Pánie Chryřtuřie:
12: Pomázal cię Pan Bóg/ nie pomázalci go oleiē
13: widómym/ ále dárém łáłki/ co fye to w kořciele
14: widómym pomázánym znáczy: gdy ochrzczone
15: kořciól pomázuię oleiē. rc.(*marg*) lib: 15. de Trini: capi. 26. (-) Ná drugim mieřcu
16: Chryřtuřowé imię od pomázánia rzeczone ieft:
17: bo Chryřtus przetłumacza fye ná náłz ięzyk po-
18: mázániec/ a chriřma pomázániē/ otóz nas dla te-
19: go pomázuię oleiem: iż p: Bóg ná walkę y bóy v-
20: řtáwiczny z řzátánem nas wyřáđził: (*marg*) Dla czego ludzi pomázuię na chrzćie
Theophilact⁹ thyřz łłowá mówi/ **in Lucę caput. 10.** (-) á my pámię-
21: táiąc/ iżelmy pomázáni ná królestwo Chryřtuřo-
22: wé/ bądźmy zwycięzcámi na przeciřko przeci-
23: wnikóm náłzym: řzátánowi/ áni grzēchu nie-
24: wolnicy nie bądźmy/ gdyřzechmy fye řtali Boży-

strona: 244

zakónu nowego

- 1: mi pomázáncy.

strona: 246

- 1: Nam chrzeřciánom w tym krzyżu po-
2: ćiechá y chełpá ma być záwždy: tym herbem ál-

- 3: bo piątym pieczętować fye mamy/ y tego piąt-
- 4: tną fye nie wtydzić:(*marg*) **Galla: 6.** (-) gdyż nie bezprzyczyny (!) znak
- 5: fwoy Chryftus ná czeléch náłzych zołtháwić ra-
- 6: czył:(*marg*) **Auguftin: in Pfal: 30.** (-) ábyfmy fye ná tym miefcu im pieczętowá-
- 7: li ná czele/ gđzie wtyd miefcie ma:(*marg*) **Pożytek znáku krzyża S.** (-)á to áby po-
- 8: śmiewiłka Chryftufówégo chrześciánin fye nie
- 9: wtydził.
- 10: Byłáli Ceremonia w ftárym koście-
- 11: le pomázować błótem/ mowiac:
- 12: **Effeta, quod est adapaperire.**
- 13: Toć krótkiem obyczáiem opowiem: gdyż to iá-
- 14: źnie być opowieda Ambroży S. náuczáiac dla
- 15: czego to czynią w kościeła Bózym.(*marg*) **Ambrofi: de his qui iniciāt miferiis capite**
- 1. et 7.** (-) iego fłowá
- 16: fą: Otwórzcie vfzy fwoié: á wonią dobrą przy dá-
- 17: niu wam fagramentów Páńłkich poczuyćie. Dá-
- 18: liłfmy to wam znáć w ón czás: gdyłfmy wam mó-
- 19: wili/ **Effeta**/ to iefł/ otwórz fye. Gdy tedy przy-
- 20: chodził do łáłki/ o co cię pytano/ poznáć małz:
- 21: y cóś odpowiedział/ pámięthay.

strona: 248v

- 1: Náśialić y inłzych błędów do
- 2: tegóz Sákrámentu: á wždy ié zá prawdziwé
- 3: proroki máią/ iedno tym: że od ftarégo kościoła
- 4: náuki náuczáią/ ftaráiacy fye o tho: áby fye w
- 5: niwczym z nim nie porównáli: kthóre ć krótko
- 6: wyłózę. Luter wieprz Niemiecki wytuczóny
- 7: we wfzytkę fwą wolą w Sáxoniey/ wicherówcá
- 8: wfzytkiego świátá/ á cnoty y wtydu ludzkiego
- 9: ftarádawnég wygubcá/ ten ták vczył o chrzcie/

- 10: y o infzych świętościach przeciwko náuce Chry-
11: štufá Páná y iego kościoła.(*marg*) Luter iáki był. (-)
12: Luter o chrzcie ták vczynł.(*marg*) **Luter 9 in Asfenti: Arti. i.** (-)
13: Chrzešt nie zbáwia/ iedno wiárá chrzthu: ábo-
14: wiem w świętościach przyymowánium potrze-
15: bna iest wiárá ónego/ który świętość przyymu-
16: ie: áby vwierzył obietnicóm/ kthóre przynależą
17: do świętości: (*marg*) Nie zgodzi fye Kościół Boży nigdy z Lutrem w náuce chrztu. (-)á
iż chrzešt w téy obietnicy zale-
18: ży/ który vwierzy á ochrzci fye zbawión będzie:
19: tedyć potrzebá/ áby ten/ który fye chrzci/ wierzył:
20: iż będzie zbawión/ gdy fye ochrzci. Gdy to czy-
21: tháli v Lutera Nowochrzceńcy/ iż potrzebá
22: piérwéy wierzyć niż fye chrzcić: (*marg*) Nowochrzceńcy wzbudziłi bład z Luterowého
pífmá y nauki. (-)wnet vchwyći-
23: li the náukę/ y nie chrzczą máłych díatek: gdyż
24: wiáry mieć nie mogą fwéy włáfnéy: gdyż we-

strona: 249

zakonu Nowého.

- 1: dle náuki Luterowéy/ niepożyteczna iest świę-
2: tość przez włáfnéy ónego wiáry/ który iá przy-
3: muie.

strona: 250v

- 1: Y Márcyon/ ieśliš
2: ták chrzcił/ W imię Oycá y Syná y Duchá S.
3: zupełną świętość dawał: choć thez y wiáry do

strona: 251

Nowého zakonu.

- 1: tego zupełnéy nie miał/ y z nią fye nie zgodzał:
2: ále iáko y chrzešt/ máło wáżny iest ónemu/ który

- 3: światu słowy a nie wczynkiem slye zárzeka takci
- 4: y ónemu/ który w kácérftwie álbo w odfzczépień-
- 5: ftwie slye chrzci: Obiemá takim/ gdy polepfa ży-
- 6: wotá/ ku pożytku ieft/ chrzeft:(*marg*) **Contra eoſdem libr: iiii. capite 4.** (-) który przed thym/
- 7: máło pożyteczny był/ choć prawdziwy był. A
- 8: iákoś slye raz wrodziwfy z Iádámá/ drugi raz
- 9: rodzić slye nie bédziefz:(*marg*) **Augus: tract: 11. in Euangelium Ioan:** (-) thákze wrodziwfy slye z
- 10: Chryftufá/ odrodzić slye nie możefz: bo iáko żywot
- 11: ná zad wrócić slye nie może nikomu: tak y chrzeft:
- 12: chybáby od poganiná niechrzczonego/ áni Bogu
- 13: wiernego y Pánu Chryftufówi był chrzeft dá-
- 14: ny: ten nie ważny ieft. VCZEN.(*marg*) **Augu: contra Epis: Parmeni libro ij. capite 13.** (-) Y to
- 15: rad wiem/ bo mi tego potrzebá wiedziéc: ále cie
- 16: iefzcze pytam: Powinnafz ieft rzecz malé niemó-
- 17: wiątká chrzcić dźiateczki/ kthóre iefzcze nie mó-
- 18: wią?(*marg*) **Dźieci dobra rzecz chrzcić.** (-)MISTRZ. Powinna/ bo zła rzecz
- 19: ieft dźieciéciu chrześciánfkiemu hánowác ch-
- 20: rzeft/ iáko teź y wroślému a ochrzczoneму pow-
- 21: tárzác go/ rzecz ieft nie dobra. VCZEN.
- 22: Tak Syniftrowie Awenyeliey Nowochrzczeń-
- 23: fkiéy vczą/ iż niepożytheczny ieft chrzeft máłych
- 24: dźiatek: y iefliże go przyumią/ ma być powtó-
- 25: rzony. MISTRZ. A czymże tego do-
- 26: wodzą? VCZEN. Słowem Bogá

strona: 251v

o Świętościách

1: Chryftufá.

<http://rcin.org.pl>

strona: 253v

1: Ci thedy A-
2: wenyelikowie nie chcąc grzéchu rozumieć iná-
3: czéy z oycem swoim Pelágiusem/ iedno káždého
4: zofobná spráwę/ álbo vczynek/ woléy Božéy fye
5: sprzeciwiáacy/ nie chcą baczyć ná ón powłzech-
6: ny grzéch: który od iedného á pierwłzého rodzi-
7: cá ná włzyftki rospłodzóny iest/ rozłany y z przy-
8: rodzenia włzczépiony/ ze włzyftkimi włomnoś-
9: cíami y niedořtátki: które dla niego rospłodzóné
10: potomřtwo ónego rodzicá cierpi/ y cierpieć mu-
11: ři. A gdyż powiádáią że w pierworodnéy sprá-
12: wiedliwořci dźiatki fye rodzą/ niewinné od grzé-
13: chu: tedy dowodzą iż im chrztu nie potrzebá: bo
14: w nich nie ma co léczyć: ále gdy przez przedłuże-
15: nie czáfu przez řwé grzéchy óno dziećię sprzeciwi
16: fye woléy Božéy: tedy w ten czás ma do chrztu
17: dopiro przychodzić: á dla řwych włafnych grzé-
18: chów chrzeřt przyiąć ku ich odpułzczeniu/ zaraz
19: z wiarą y z wyznánim řwoim. Toć ich pierw-
20: řzy vmyřł dla czego dźiatek chrzćić nie chcą: to
21: iest/ áby pierworodny grzéch zgłádźili iákoř řly-
22: řzał iuż. A ponieważ że iuż wiéřz z pířmá że fye
23: my řyny gniewu rodźimy: poznayże fáłř tych/
24: którzy przećiwko pířmu mówią: ábyřmy fye ro-
25: dźić řyny řáłki Božéy mieli.

strona: 256

1: Na które teź przynaleźy obietnicá zbáwienia y
2: řáłki Božéy: na thy y pewny znák téy obietnice
3: przynaleźy. *(marg)* Trzeći dowód. (-)(Abowiem znák dla potwiérdzenia

- 4: obietnice dan ieft) ále ná dźiatki mále przyna-
5: leży obietnicá zbáwienia y łáfki Božéy: thedy
6: potrzebá ieft/ áby y znák théy obietnice ná nich
7: był. Iż ná dźiatki mále przynależy obietnicá/
8: czytay Matt: 18. 19. Mar: 9. 10. Luc: 17. tedy
9: przynależy y znák. Ioan: 3: bo ten znák dla o-
10: bietnice potwiédzenia (!) dan ieft. Znák ten chrzeft
11: ieft: przy którym ieft wzywánie imieniá Božé-
12: go Oycá/ Syná/ y Duchá S. Bogá w Tróy-
13: cy iedyného: iákoś iuż słyłzał powyzłžéy. (marg) Czwarty dowód. (-)Rořka-
14: zánie o chrźcie ieft powłzechné/ ná włzythek Ko-
15: ściół wobec przynależące/ á iż mam rzec włzyft-
16: kim ludźiom przykazáné: mále dźiatki ludźie łą:
17: tedy y ná nié ściąga fye to rořkazánié. A iż w-
18: łzyftkim to rořkazano/ małz v Mátheuřzá 28.
19: Chryřtuřá do Apořtołów ty řłowá: Idąc po w-
20: řzytkim řwiećie/ náuczayćie/ y chrźćicie włzyftek
21: naróđ ludzki: v Ianá S. w trzećim: Ieřli fye
22: kto nie ochrźci/ zbáwióń nie bęđzie. Otóž bá-
23: czyć mořesz powłzechné rořkazánié káždemu/ kto
24: chce być zbáwióń.

strona: 258

- 1: Wiéđz teź

strona: 258v

o Świátořćiach

- 1: tedy pewny vmyřł/ rořkazánia páná Chryřtuřá:
2: który włzytki w obec chrźćić kazał: żeć gdy thy
3: řłowá námienióné Ewányeliéy mówił/ dźiatek
4: máłych ode chrztu nie oddalał: któremu była w-
5: dźięczna wiárá/ nie tylo ónych/ kthóřzy włafná

- 6: wiara weń wierzyli: ale y ónych którzy za dru-
7: gię wierzyli: a w wierze fwey Panu ię ofiaro-
8: wali.(*marg*) *Matt: 4. (-)Małz przykłady w dziewce Chananey-*
9: lkiey: kthórey matczyná wiara pomocna była: y
10: ónego paralizem zaráżonego:(*marg*) *Matt: 19. (-)którego po dachu*
11: lpułczono: ónych/ którzy go nošili/ wiara choré-
12: mu była pożyteczna. etcoet. A gdyż tedy dzia-
13: teczki wierzą przez ty którzy za nie ślubią wi-
14: rę: a oni ię wiara fwą panu Chrystufowi ofia-
15: ruią: przyymuie ię pan Chrystus w lalkę fwą/
16: w zbór kościoła fwego. Dan im bywa lkoro po
17: chrzcie Duch s. od Pána Chrystufa: y ftawiają
18: fye świątych ludzi obcownikami/ y vczestniká-
19: mi cnotliwych vczynków/ y wiary ich: iako dzie-
20: dźicowie królestwa y wiary pána Iezufa Chry-
21: stufa:(*marg*) *Wykład słów Chrystufowych o chrzcie. (-)wylóžmyž tedy słowá pána*
Chrystufowe.
22: Gdy Pan mówi: Idźcie po wzyłthkim świe-
23: cie przepowiedaiąc Ewanyelią: kthóry vwie-
24: rzy/ a ochrzi fye/ zbawion będzie.

strona: 261

- 1: Wzyłcy kthórzy
2: chrzełt przyymuią Chrystufa obłoczą: oni z má-
3: łych dźiathek/ iż ich do chrztu nie dopułczaią/
4: Chrystufa zwłoczą. Wzyłtek ftháry człowiek
5: vmiéra ná chrzcie/ thák iż káždy ochrzcžony no-
6: wym fye człowiekiem ftawa/ a to vmieraiąc z
7: Chrystufem świátu a żywiąc Panu Bogu: oni
8: ná dźiatkách máłych zakał wzyłtek fthárego
9: człowieká zołtawuią: ani ich z swiátem chca ro-

10: złączyć/ á z Chryśtuśem ziednoczyć: Chryśtus ro-
11: lkázuie chrzćić wśyřtek naród ludzki: á óni od te-
12: go narodu dźiatki odłaczáią: Páweł wśyřthki
13: co ich było w domu chrzći śam: w którym Chry-
14: śtus śam czynił wśyřtki zbáwienné á nam po-
15: żytheczne śpráwy: á óni nie wśyřtkich w domu
16: vczą chrzćić/ gdy zákázuią dziećinnégo chrzthu:
17: Apośtołowie y ich vczniówie/ y wśyřthek zbór
18: Kościoła páná Chryśtuśowégo/ thák wierzyli
19: czynili y vczyli: óni opáczną náukę od wśyřt-
20: kich vcząc. Chełpią ſye tym: że Apośtołką ná-
21: ukę vczą: Ale iuż pátrz ná ty proroki Heliaſze/ A-
22: wenyeliki: gánią chrześt máłych dźiatek/ powiá-
23: dáiąc iż nie ieśt wedle myśli y rośkazánia páná
24: Chryśtuśowégo: czemu ich to nie ruřzy w śádnó:
25: iż ieśli nie wedle woléy Chryśtá Páná ieśt ch-
26: rześt máłych:

strona: 263v

1: A dla tego świątością ieśt/
2: iże ma znák zwiérzchni: przez kthóry człowiek
3: przymuie pożytek duřny/ niewidoméy łálki Bo-
4: żéy:(*marg*) Pożytki théy świąthości wylicza. (-)iż która ná chrzćie daná/ ku oczyścieniu
y od-
5: nowieniu człowiekowi: ná pothwierdzeniu ieśt
6: daná ku rozmnożeniu mocnéy wiáry y wśyřt-
7: kiéy chrześćiańłkiéy cnoty. Ná chrzćieś my ſye
8: odrodźili do żywotá wiecznégo: w potwierdze-
9: niu/ ieśtefmy vmocnieni/ ná nieprzyáćiele y nie-
10: beśpieczności náłzé:(*marg*) Melchiades ad Hiřpaniae Episcopos. (-) chrześt nas omył/
potwierdźe-

- 11: nie omyte od grzéchu vmacnia/ y potwirdza w
12: téy wierze: że nam odrodzónym/ pewnym łtro-
13: zém/ opiekunem/ y poćiefzyćielém/ Duch S. ieft.
14: A iżemći powiedźiał/ że thá świątość ząwždy
15: przy kościele byłá: pokażęc to naprzód z Apołto-
16: łów/ a po tym z ich vczniów. O Apołtoléch
17: czythay:(*marg*) Act: 8. (-)iż gdy łye dowiedźieli Sámaryą przy-
18: iąc łowo Boże/ połłáli do nich Piotrá y Ia-
19: ná: którzy gdy przyłzli: prołili zá nimi: áby Du-
20: chá s. wzięli? ábowiem żadén go nie miał/ tylo
21: byli pochrczeni w imię páná Iezufá: á w then
22: czás kładli ná nie ręce łwé: y był im dány Duch
23: S. Tákże y ná drugim mieyfcu małz nápiłano:(*marg*) Acto: 19. (-)
24: gdy Páweł s. przyłzedł do Ephezu/ nálazł tám

strona: 264

Nowégo zakonu.

- 1: niktóre zwolenniki: którzy Ianá S. chrztem o-
2: chrzczeni byli: Duchá s. nie mieli/ áni o nim łty-
3: cháli: przeto powtóre ochrczeni łą imieniem pá-
4: ná Iezufá.

strona: 265v

- 1: A ponieważ że máłymi
2: dźiatkámí łámi chrześcíanie chrzełt przymuią/

strona: 266

zakonu Nowégo.

- 1: nie mogąc czafu chrzthu wiary chrześcíanłkiéy
2: wyznác:(*marg*) Dla czego ieft potrzebne potwirdzenie. (-)izaliłz to nie ieft rzecz łłufzna:
áby w do-
3: brych lećiech y baczeniu vználi náukę wiary
4: łwoiéy: á przychodząc do świątości potwirdze-

- 5: nia/ wiarę páná Chryštułowę/ tho iest/ z wyzná-
6: nia Bogá Oycá/ Syná/ y Duchá S. Bogá w
7: Tróycy iedyńého/ fwobodnie wyználi? á w
8: którého fy e imię chrzcili: áby go ftátecznie ná po-
9: twierdzeniu/ być fwym Bogiem Pánem y zbá-
10: wicielem prawdziwym opowiadáli/ posłufzeń-
11: ftwo temu Pánu: kthórego imieniem/ y mocą/
12: omyci fą od grzéchu/ thakże y Kościołowi ie-
13: go vftmie (!) wyznáwájąc/ Ceremonię cię tego do-
14: ftátecznie náuczą: które przy téy fwiátości fprá-
15: wuią. (*marg*) Ceremonia ná powierdzenia. (-)Naprzód znákem krzyzá s. czoło twoie
16: znącą: które iest wftydu wfzyftkiego miefće/ to
17: dla tego bywa: áby káždy zofobná był nápomí-
18: nan/ Páná nálfého Iezufá Chryftufá vkrzyžo-
19: wáného/ kthóremuśmy imię ná chrzcie dáli/ bez
20: wfzelákiego wftydu/ y boiáźni/ iáwnie y ná ká-
21: źdym miefcu wyznáwác/ y s Páwłem s. vftá-
22: wicznie mówić: (*marg*) i. Corin: 2. (-)Nic inlfého nie wiem/ iedno
23: Iezufá/ y tego vkrzyżowáného: w niwczym in-
24: fzym chełpy y chwały nie pokładam/ iedno w
25: krzyżu Páná nálfého Iezufá Chryftufá:(*marg*) Galla: 6. (-)przez któ-
26: régo mnie fwiát vkrzyżowan iest á ia fwiátu.

strona: 268v

- 1: A zaż to nie iálna rzecz y fpráwá
2: Páńfka: á zaż nie iálné fłowá/ Bierźcie/ iédźcie/
3: to iest ciáło moie: które zá was wydáné bédźie?
4: Muśifz tho zeznác káždy/ żeć ciáła ónego ku ie-
5: dzéniu nie dawał: w kthórym fiedźiał/ w któ-
6: rym mówił/ kthórym łamał chléb/ wźiáwfzy/ mó-
7: wię cíelefnie/ grubie/ w mięfie. A ponieważ iż

- 8: go w mięsie nie dawał ónego/ w kthórym sie-
- 9: dział: tedyc gdy chléb dawał/ á mówił: To iest
- 10: ciało moje kthóre zá was będzie wydáné: rzecz
- 11: pewna musi być/ że w chlebie obyczáiem od ná-
- 12: lzégo rozumu táiemnym/ włafną bytność y i-
- 13: łtotę włafną: ciála łwego/ ónego: kthóre mówiło/
- 14: łamáło chléb/ dzięki czyniło/ Apołtołóm dawał.
- 15: Boby ináčéy był czynił/ niż mówił: pewna
- 16: rzecz iest/ żeby był w ónych liczbie/ o kthórych Da-
- 17: wid nápił: Káždy człowiek kłamcá/ co Pánu
- 18: Chryłtułowi przypifowác y w liczbę go thych
- 19: pokładác/ rzecz bezbozna y niechrześciánka iest.(*marg*) Płal: 115. (-)
- 20: A zá nie wiélz/ że Pan Chryłtus włafné ciało
- 21: łwé ná krzyz dał: y włafną krew ná krzyzu prze-
- 22: lał? Przypátrze łye łłowóm Páńłkim/ iż to ciá-
- 23: ło dawał: kthóre zá nie miáło być wydáné: dawał

strona: 269

Ciała y Krwie Pán:

- 1: y tę krew Apołtołóm/ kthóra zá nie miála być
- 2: przelaná:

strona: 270v

- 1: A niech dołwiad-

strona: 271

Ciała y Krwie Pán:

- 1: cza człowiek łamego łiebie/ á ták z chlebá óne-
- 2: go niechay ijé/ y kielichá vzywa: kthóry ábowiem
- 3: niedołthoynie ijé/ y piie: ład łobie ijé y piie/ nie
- 4: rozładzáiac w łobie ciála Páńłkiego. A ku kón-
- 5: cu mówi: Bo gdybyłmy łye łami rozładzáli/
- 6: tedycby nas nie ładzóno. Obáczyć thu káždy

7: wierny może/ z Páwła s. słów: że nic nie odkró-
8: czył od Ewányeliſtów/ ále we wſzyłtkim ſye z
9: nimi zgadzáiąc/ opowiada/ że tę od Pána náu-
10: kę wziął: áby iéy opák żaden nád Páwła nie ro-
11: zumiał ſam ſiebie wyłóżył: gdy zowác chlebem
12: y winem/ ty iálné żywioły/ których pożywamy/
13: rofkázuie ſiebie káżdemu doſwiádczác: á to dla
14: tego: że nie chlebu winien będzie áni winu/ gdy
15: niedoſtoynie pożywác będzie:(*marg*) Dla czego rofkázuie Páweł s. káżdemu ſiebie
doſwiádczác. (-) ále przeciw cíáłu
16: właſnemu Páńfkiemu zgrzeſzy/ ón który niedo-
17: ſtoynie przymuie: gdy thego nie rozłáda w ó-
18: nym przyimowániu/ y nie vważa v ſiebie co
19: przymuie/ przeto łád wieczny przyymuie.
20: O gdyćby proſty chléb thám przyimowano/ y
21: tákże proſté wino pito/ cóżby pothym rozważá-
22: niu/ y rozłádzániu człowiekowi ſamého ſiebie:
23: gdyby tám proſty chleb był: á dla czegożbyſmy
24: obrażáli przyymuiąc to/ cíáło Páńſkie/ y thákże
25: przyymuiąc w winie/ krew Páńſką.

strona: 273v

1: Nie odſtrzełił ſye nie od Dyonizyufzá:
2: á iáko iedného wieku z nim żył/ thák iednákami
3: vſty z nim ſzczyréy prawdy vczył: kthorą káždy
4: z nich/ żywotem ſwym zápieczęthował. Aleć y
5: inſzy od nich ſye nic nie odkróczyli:(*marg*) *Secunda Apologia ad Antoniū pium gentilem imperatorem Iuſtinus.* (-) óno Iuſty-
6: nus męczennik/ który Ianá s. Ewányeliſty wie-
7: ku żył/ opifuiąc vcziwość przyimowánia ſwią-
8: thości cíáła Páńſkiego/ y odpifuiąc pogánóm/

9: którzy o chrześcianách tak rozumieli: áby ciáá
10: málych díatek/ w swoich zgromádeniách ieść
11: mieli/ á to im z tąd rośło mniemánie/ iż ślyźzeli
12: chrześciani/ prawdziwego ciáá Chryśtułowego
13: pożywáć: ten odpisuiąc im tak mówi: Gdyź od
14: przełożónego náźego bywáią dzięki pánu Bo-
15: gu/ á lud wśyżtek czyni chwałę temuź Pánu: te-
16: dy ci/ które Dyakony zowiemy/ dáią káždemu z
17: ónych/ którzy śá/ ku vzywániu/ chleb/ wino/ y wo-
18: de/ z czynieniem díeķ pánu Bogu poświécóné:
19: á ten pokarm v nas zowá Eucharístia: kórego
20: pokármu żadnému śye pożywáć nie godźi/ iedno
21: ónemu: kthóry prawdziwie wierzy to/ czego v-
22: czynmy/ y ieśt omyty do żywotá wieczného przez
23: omycie Chrztu: który ieśt dla odpuśzczenia grze-
24: chów: y tak pobóźnie żywie/ iáko pan Chryśtus
25: rofkazał.

strona: 276

1: A będąc théy
2: Chryśtus pośtáci człowiczéy wźiał chléb/ y wy-
3: znał być tenże chléb Ciálem śwym/ y wino w kie-
4: lichu potwiérdził być Krwią śwoią: iákóz te-
5: dy mówić śye nie wśtydzá óni/ którzy powiádá-
6: iá: iż ciáá náźe wiecznie w śpróchniáłości le-
7: zéc będą? á nigdy do żywotá wieczného nie oży-
8: wá? które ciáá prawdziwego páńskiego y krwie v-
9: żywáią? takowego ciáá y krwie: które ieśt z dípo-
10: śiciey człowiczéy/ wedle człowieká/ to ieśt/ zmié-
11: śza/ z żył/ y z kości: kthóre śye w nas rozmnaża z
12: chlebá/ który ieśt ciáło iego: á w nas śye chowa

- 13: z kielichá który iest krew iego. Tuć nie rozu-
14: miał Irenęs inźégo ciáła/ iedno włafné Chry-
15: ftułowó: nie duchowné/ które kości áni ciáła nie
16: ma/ ále cíelefné: w którym tu ón obcował/ cier-
17: piał/ y zmartwychwftał: á thákie być nam ku
18: przyymowániu opowiadał/ w chlebie/ y praw-
19: dźiwá krew ku pićiu/ w kielichu álbo w winie.
20: Przypátrźze fye/ iákieyci thu wiáry potrzebá: iż
21: gdy chlebá pożywał/ thák wierzyć małz:(*marg*) Co małz wierzyć/ gdy przyymuiefz.
(-)że pod
22: przykryćim chlebá ónego/ który widźifz/ niewi-
23: domie/ łzczyrą wiárą á nie wátpliwą małz wie-

strona: 276v

o Świętości

- 1: rzyć:

strona: 278v

- 1: To czynćie ná pámiątkę moię: w ónéy łprawie
2: naydźiefz/ iż tá iest pámięć łámá: która páná Bo-
3: gá czyni miłósiernégo ludźióm. Othóź iefli
4: pilnie w ty táiemnice Kościoła Chryftułowé-
5: go pátrzał/ y ná nie pámiętał: tedy fye z pílmá
6: zakonu ftárégo náuczył: iż tho co zakón miał/
7: nic inźégo nie miał: iedno przyłzłéy prawdy w-
8: łafny obraz/ y włafną figurę. Ták zásię ná dru-
9: gim mieyfcu vczy: kiedy święty pokarm y niepo-
10: mázány ieść będziefz/ kiedy chléb y napóy żywo-
11: tá wiecznégo ieść y pić będziefz: pámiętay że po-
12: żywał Ciáła y Krwie Páná twoiégo: á w ten
13: czás Pan pod przykryćie łercá twégo wchodzi.
14: Możefz też czytać v tegóz Origenefá Homilia

- 15: 13. in Exodū: iáko od początku chrześciáństwá
16: ludzie chrześciáńscy z wielką vczciwością do
17: ółtarzá przyštępowáli: Ciáá Páńłkiego przyy-
18: mowác łtrzegąc tego: iákoby namnieyła odro-
19: biná w przyymowániu nie vpádlá: (*marg*) Ludzie chrześciáńscy łtározytni/ czego łye łtrzegli gdy ciáło páńłkie przyymowáli. (-)co iefliby łye
20: kiedy z przygody było tráfiło/ godnym karániem
21: táki wyłtęp karano. Opułzczam inłzé rzeczy
22: y pílmá z Origenelá dla przedłúzenia: gdyż ci tu
23: nic inłzého z tych Doktorów nie vkázuię iedno
24: to: iáko ieden po drugim żywiąc poczáwłzy od
25: Apołtołów vczyli: iż nie ináčey/ iedno iáko y

strona: 279

Ciáá y Krwie Páń:

- 1: my w kościele powłzechnym/ kthóry Papielkim
2: Herętykowie zowá/ teraz trzymamy/ o praw-
3: dźiwęgo Ciáá páná Chryłtułowégo w Sákrá-
4: menće bytności.

strona: 281

- 1: Rołpámiętay/ iákoł iefł fráłowli-
2: wy y gniewliwy/ przeciw ónemu: kthóry wydał
3: Chryłtułá Páná/ kthóry go vkrzyżował: á pilnie
4: łye łtrzeż/ áby y ty ciáá y krwi iego winien nie
5: był. Oni okrutnie vmęczyli Chryłtułá/ ty nie-
6: godnie przyymuiąc/ po ták wielkich iego dobro-
7: dzieyłtwách/ łmrodliwie włzyłtko przeciwko ie-
8: mu czynił. Niech to tobie przyydzie ná vmyłł
9: twóy/ iáką poczciwością vczcił ciebie pan Chry-
10: łtus/ iákiego łtołu pożywał/ ábowiem tego my
11: vżywamy. Co Anyeli widząc drża/ á bez boiá-

- 12: źni y vczćiwosći ná to nie pátrzą: Y któryż pá-
13: łtérz owcóm swoim człónki swé dawał ku po-
14: kármu? á my iednéy ifoty z nim/ to iełt/ z Chry-
15: łtułem páłtérzem náłzym łtawamy łye/ przez ie-
16: dno ćiałó iego. Wiele máthek po porodzeniu
17: dźiatki swé dawaią mámkóm ku chowaniu: cze-
18: go nam pan Chryłtus nie vczynił/ ále włafnym
19: ćiałem nas karmi: tymże nas łobie złącza/ tym
20: nas łobie iednoczy. Otóż wiédźcie zá pewné/
21: żeć ty łprawy nie łą mocy ludzkiéy: kthóre łye ná
22: wieczery Pańłkiéy dźiały/ y kthóre Chryłtus ná
23: ónéy wieczery vczynił. Abowiem tóż y theraz
24: łprawyie/ ón dołkonále czyni/ my: ná porządek
25: łzáfárzów y łług: łpraw iego pátrżamy:

strona: 283

- 1: Ono zá Helizeufzá pro-
2: roká gdy był ieden z synów prorockich łiekiérę

strona: 283v

o Swiętości

- 1: vtopił: ná prołbę Proroká Helizeufzá gdy dre-
2: wno wrzucił w wodę/ pływáło żelázo:(*marg*) *iiij*, Regum 6. (-)y toć nád
3: przyrodzenie iełt/ áby żelázo z głębokości wypły
4: nęło. Możem tedy pobaczyć/ iż więłfzą moc ma
5: łłowo y łáłká Boża/ á niź przyrodzenie: a nád to
6: że błogółfawieńłtwem Prorockim ty łye rzeczy
7: dźiały. A iełłiż ták w wielkiéy wadze było błogo-
8: łfawieńłtwo Prorockie/ áby przyrodzenie odmie-
9: niáło: což rzeczymy o łámym poświęceniu Bo-
10: żym: gdzie łłowá Pána á zbáwićielá náłżego Ie-
11: zułá Chryłtułá włafnie łprawyia? Abowiem

- 12: świętość tę/ którą bierziesz/ mową swoją Chry-
- 13: stus sprawuie. A jeśliż tak mocna była mowa
- 14: Heliasza Proroka/ iż ogień z nieba spadał/ a tra-
- 15: wił ludzie:(*marg*) [iiij, Regum 1. \(-\)](#) Chrystusa Pana słowa nie będąc
- 16: tak mocne/ y ważne: aby widomych znaków
- 17: tych żywiołów/ które widzimy/ odmienić nie
- 18: miały? O wszystkiego świata stworzeniu czy-
- 19: też: On rzekł/ a stało się: on rozkazał/ a stwo-
- 20: rżono jest.(*marg*) [Psalmo 148. \(-\)](#) Mowa tedy pana Chrystusowa/
- 21: która z niczego wszystko stworzyła/ iakoż z tego/
- 22: co jest/ czego innego odmienić nie ma? Ale ná-
- 23: szym przykładom się przypatrzmy/ a tej tajem-
- 24: nej prawdy nauczymy się z przykładu wcielenia
- 25: pana Chrystusowego.

strona: 286

- 1: A przeto
- 2: przyśpiewamy do niego abyśmy byli oświeceni:(*marg*) [In verfu, accedite ad eū et illuminamini \(-\)](#)
- 3: nie tak/ iako Żydowie: którzy zaciemieni byli/
- 4: abowiem oni przyszli do niego/ aby go ukrzyżo-
- 5: wali: my przyśpiewamy/ abyśmy ciało y krew ie-
- 6: go brali: oni się z ukrzyżowanego zaciemili/ my
- 7: iedząc y piąc krew jego/ bywamy oświeceni.
- 8: W tej słowie wczylibo [ij. capite 55: contra lite-](#)
- 9: [ras Petiliani: et in sermone ad infantes ad al-](#)
- 10: [tare: nec non sermone 46: de verbis Domini:](#)
- 11: gdzie między innymi rzeczami mówi: Iż świę-
- 12: tość: ciała Pańskiego prawdziwego niewier-
- 13: nym jest zakryta/ a wiernym jest odkryta: bo ó-
- 14: ni słyszając oknęli/ iż nie rozumieją: wierni to/ co

- 15: łyfzã/ wierzã y rozumieã. A przeto wy/ któ-
16: rzy małżónki macie/ izebyście ná fãd tãkich gód
17: Chryſtuſã Pãná nie vzywãli/ ſtãthecznie ſye w
18: małżeñſtwie zãchowywaycie/ y wiãrã ſtãtecz-
19: nã małżónkam wãlzym chowaycie: (*marg*) Náukã iãko máiã przyſtãpowãc do ciãlá y krwi
Pãñſkiã/ godnie małżónkowie y bezzãncy. (-)ã wy którzy
20: iefzce małżónek nie macie/ á do Pãñſkiãgo ſto-
21: łu przyſtãpuiecie/ Ciãlá Pãná Chryſtuſowãgo
22: pozywãcie/ y krew iãgo piiecie/ iefliż macie wo-
23: lã w małżeñſtwo wſtãpić: chowaycież ſye ſtãte-
24: cznie małżónkóm przyſzłym wãlzym:

strona: 288

- 1: Możãz thãż czy-
2: tãc kazãnie iãgo o wieczery Pãñſkiã/ do Pio-
3: tra kãpłaná/ który ſye tãk poczyna: Panã Ange-
4: lorũ mãducauit homo: to ief/ chlãb Anielfki iadł

strona: 288v

o Swiãtoſci

- 1: człowiek: thãm ſye náuczylz prawdziewy náuki
2: około/ wãlny bytnoſci ciãlá Pãñſkiãgo/ w Sá-
3: krãmenie/ o vczciwym przyymowãniu thegóz
4: ciãlá Pãñſkiãgo/ y iãkiã doſtoynoſci fã ci: któ-
5: rzy tym ſzãfuiã: iãko máiã byc rozumieni y mia-
6: ni od wſzyſtkich ludzi. Mogã do tego przydãc
7: náukã/ powzecznych Seymów chrzeſciãñſkich/
8: y ludzi s. którzy ná nich mieſcã zãſiadãli: tych
9: wyroki/ y decreti/ mogã ciã vmocniã w dobrã y
10: w ſtãlãy wierze w tym artikule/ o prawdziewy
11: bytnoſci Ciãlá Pãñſkiãgo pod ofobã chlebã/ y
12: krwi pod ofobã winã.

- 13: O thym náuká trzech let y ósmnaście
14: Biskupów/ ná Cōciliū Niceńskim.
15: Ták ci święci ludzie ná ónym zacnym Seymie/
16: przeciwko náuce Aryużowéy zgromádeni: nas
17: vczyli. (*margin*) Canon then z Gréckiego ięzyká ná Lácińfki przeniesiön przez Ianá Groperá:
który z inżymi starymi Doktormi świadczy 70 być postánowienia álbo canonów conciliū
Niceńskiego. (–)Powtóre vczymy (o Chrzcie ábowiem
18: piérwéy vczyli) tu w Bożym stole/ ábyfmy ták
19: niľko ná położony nam chléb nie pátrzáli/ tákże
20: y ná napóy/ kthóry widzimy: ále mamy wiaré y
21: vmysł nářz podnośic/ pewnie wierząc: iż ná ó-
22: nym świętym stole/ Báránká ónego Bożégo/
23: który zgładza grzechy ludzkie/ kthóry nie krwá-
24: wym obyczáiem od kápłanów iest ofiárowan.

strona: 291

- 1: A iż iest y ma być inákłzé przyymowanie Pána
2: Chryťufá/ y włańny bytności Ciála iego thu
3: nam zořtáwiöné dla rozmáitych pożytków/ v-
4: kázuie tho Pan Chryťus řpráwá y řłowem: iá-
5: komći tho powyřřzéy vkazał.(*margin*) Przyymowanié Ciála páná Chryťufowégo wtorym
obyczáiem. (–) Bo rozumieřz/ iż
6: mařz chlebá od Chryťufá tákże y winá podániá:
7: á z podániem řłowá vkázuiácé/ co był ón chléb
8: którego vżywáli: y wino/ które pili. Nie dár-
9: moć rzekł: Bierćcie/ iédzćcie/ to iest Ciáło moié:
10: Piyćcie wřzyřcy/ to iest Krew moiá. Trudno tu
11: odmieniáć: gdyř Auguřtyn S. ták vczy. Przy-
12: iáľ Chryťus z źemie źemie: ábowiem ciáło z źie-
13: mie iest/ y z ciála Máryey ciáło wřziáľ: á w tym
14: tu ciéle z námi przebywał y chodziľ: y tóř ciáło/

- 15: nam ku iedzeniu álbo wzywaniu ku zbawieniu
16: nálezemu dał. A widzisz/ że to sprofne szpróchy
17: ónych/ ktorzy mówią/ y wykładają óny słowá:
18: Bierście/ iedźcie/ w taki wykład: Słuchaycie ty-
19: lo/ rozmyślaycie/ wierście/ profty chléb iedząc pá-
20: miętaycie ná ciáło/ y ná krew. Abowiem gdy-
21: byśmy tak/ Bierście y iedźcie/ ná rozmyślanie ro-
22: zumieli/ ná pamiętanie/ ná słuchanie/ y ná wie-
23: rzenie: gdzież sye óno podzieie/ co Páweł mówi:
24: Który niegodnie wzywa/ ná sąd sobie pożywa?

strona: 293v

- 1: Abowiem obacz/
2: nie málzci w niczym tak surowych rozumów/ ie-
3: dno ná tym haku wieczerezey Pánfkiéy: áby szá-
4: tan zácił przez chytré głowy á wichrowaté lu-
5: dzień wola/ Chrystá Páná: gdyż im podał pier-
6: wéy tę náukę/ że około théy spráwy może káždy/
7: iáko chciéc rozumiec/ zachowawszy wiare w in-
8: szych Artykuléch wiary chrześciánfkiéy: które Ar-
9: tykuły są potrzebne ku zbawieniu. (marg) Chytróć száthánfka iáka iest. (-) Ten nie iest
10: z liczby ónych: tedy y szwánkować w nim/ y wy-
11: kładác go iáko ktho chce/ wedle myśli swéy/ nie
12: iest występ ku potępieniu. Tak pan szátan ten
13: gościniec klepał: y náprawiwszy go w fercách
14: ludzkich/ przeštrono iuż bez wšelákicy boiáźni
15: Bożey poczał tym szérmowác/ y sławic to v ó-
16: nych wšech ludzi: którym to podał/ że wolno o
17: téy spráwie rozumiec káždemu/ iáko ktho chce:
18: gdyż nie wádzi to nikomu ku iego zbawieniu.
19: A tymci to vrošlo/ iż pomiészano wšyłtko/ z o-

20: pączono wŕzytko w tey ŕprawie nád wolą Chry-

strona: 294

Ciała y Krwie Pán:

1: ŕtuŕá Páná z iftotnych rzeczy/ które Pan zoŕtá-

2: wił/ figury podziálaño.

strona: 296

1: Ták tho S. Biernat wykłáda: Gdy

2: mówi Jan S. Báránek zábit ielt od początku

3: ŕwiátá/ nie rozumiéy tego/ áby ŕye to iftotą ŕtá-

4: ło:(*marg*) Bernardusfermone (!) de corpore Chriŕti. (-)ále dla tego ták mówi Ian S. iż od począt-

5: ku ŕwiátá obiecána y przeznáczóna byłá ŕmierć

6: iego. Abowiem dla zbáwienia ŕwiáthá Chry-

7: ŕtus raz ŕtał ŕye zbáwienną ofiárą/ y káždégo

8: winnégo iednaczem powŕzechnym: wŕzyŕtkim

9: Sákrámentóm ták przeŕzłym iáko y ninieyŕzym

10: dał ŕkutek y moc tę/ którą miály/ y máią: á to á-

11: by ták zacną y thák wielką ofiárą wŕzyŕcy byli

12: poŕwięceni. Gdy thedy czytaŕz/ od początku

13: ŕwiátá zábitégo Chryŕtuŕá/ nie rozumiéy czáfu

14: zábićia: ále rozumiéy czás zbáwienia. Boć piér-

15: wéy ŕmierć iego pożytheczna byłá/ niŕ przyŕzłá:

16: piérwéy byłá obietnicá/ á pothym wypeŕnienié.

17: Wiédzŕze tedy/ żeć włálnie Chryŕtuŕá figurował

18: báránek wielkonocny/ iáko możelz czytác w o-

19: biáwieniu Ianá S. ná wielu mieŕcách: á wŕdy

20: Pan tego to báránká/ nie thylo áby dla figury

21: zoŕtáwić miał/ ále zgłádzil té figurę przed tym

22: ielzzcze/ niŕ począł ŕprawę rozdawánia nowéy

23: wieczerzýy íwoiýy.(*marg*) Apoca. 5, 6, 7, 14, 15, 17, 21, Capite. (-) A iż óna nowa wieczerza

24: miálá byc w prawdzie nie w figurze:(*marg*) Nowa y ítára wieczerza różna v Páná Chryftuá bylá. (-)tedy figu-

25: rę zgładzáięc/ á íftotę y prawdę poftánawiáięc

strona: 296v

o Świętości

1: mówił Pan: Z chuciám prágnął pożywác z wá-

2: mi tego báránká przed thym/ niżbym cierpiał.

strona: 298

1: A nie potrzebá ítórych wieków w-

2: ípominác/ zá náfzych czáfów/ był tháki Dawid

3: Iorys: który íam íiebie Synem Bożył czynił/

4: o Chryftušie nic nie dzierzał: rodem then był z

5: Niderlánthu/ miał náíládówc (!) przez dwádzie-

strona: 298v

o Świętości

1: íciá tyśięcy: miefzkał po thym w Bázylieý w

2: mieście/ y tám máiętność miał nie máłą/ tám-

3: że vmárł: pochowan od íwycz náíládówc:(*marg*) Czytay Híftoryą Senatu Bázyléńkiéğ o żywoicie nápiíaná. y o íkaraniu po śmierci íiego ciáíá. (-) we

4: trzy láthá błád íye odkrył po íego śmierci/ wy-

5: íęť pothym z grobu z roíkazánia pánów Bázý-

6: leyíkich ofádzón przez Senat/ ípalón y z kísięgá-

7: mi/ z náíládówc: kłópotu byío dofyć: íedny od-

8: wrócono záíię/ á drudzy zoítáli w tym błędzie:

9: y íą tu íuż w Polfzcze íego vczníowie: kthórzy o

10: Chryftušie trzymáią ták/ íáko o Máchomécie/

11: tákże y o Moíżefzu/ powíádáięc Chryftus chrze-

12: íciány/ Máchometh Turki/ á Moíżefz Zydy z-

- 13: wiedli zá łobą/ y zá náuką łwą: gdyż po śmierci
- 14: nie máłz nic. (*marg*) Háníebné á frogié bluźniérłtwo w Polłfcze/ którem ia w Krákwie łłýłzał w włzy łwoié od iednégo miełczániná (-)Iam to łłýłzał od iednégo. Prze-
- 15: óiwko tákim tedy/ o których Iózephus/ y Eufo-
- 16: bius/ Dzieie Apoftolłkié/ y náłzé czály świádczą.
- 17: Ty łłowá Ewányeliéy łą rzeczóné: áby iego ná-
- 18: łłádówcy nie dáli łye mámić. Táł łam Pan
- 19: wykłáda łye/ gdy mówi: Będzie wielé proroków
- 20: fáłłzywych/ táłłże fáłłzywych Chryłtułów: otóz
- 21: gdy ié wam będą pokázowác/ y o nich powiá-
- 22: dáć nie wierźcie im. Złe tedy á fáłłzywie obrá-
- 23: cáią thy łłowá do Sákrámentu/ y owłzem w
- 24: Sákrámenćiech/ iáko w widómym łłowie łwo-
- 25: im Chryłtus ielł/ ielł we chrczcie/ bo grzéchy w
- 26: nim zgłáda:

strona: 300v

- 1: A po-

strona: 301

Ciála y Krwie Páń:

- 1: nieważ iłż táł ielł/ co łámi wyznác mułłmy: tedy
- 2: iułż potrzebá dáć mieyłce ónemu łłowu Chryłtu-
- 3: łowemu/ które mówi: To ielł Ciáło moié: które
- 4: złáczóné ielł Bołłtu/ obyczáiem nierozdziel-
- 5: nym: które opánowáło moc Máyełłatu Božé-
- 6: go: które imię ma náđ włłzytko imię ná łwiećie:
- 7: które drzwiámi zámkniónymi wchodzi: które po
- 8: wodzie chodzi: wiatróm pokóy/ y vmárłym po-
- 9: włłtánié rołkázuié: cudá džiála/ y łzáthány wy-
- 10: pądza: łwiát zbawia/ y grzéchy iego zgłáda:
- 11: gniéw zgłáda/ y niebo otwarza. (*marg*) Lucae 22. Ioannis 20. (-) To ielł Ciá-

12: ło moié: kthóre rázem w niebie było/ y ná ziemi
13: Páwłowi fye vkazáło. Acto: 9, 22, et j. Corin:
14: 15. To iest Ciáło moié/ khtóre rázem pielgrzy-
15: mem zwolennikóm idącym do Emaus: á Má-
16: ryéy Mágdálenie ogrodnikiem fye vkazáło/ y
17: ták fye przemieniáło w poštáci rózné/ zwolenni-
18: kóm záfyę w włafności ofoby fwéy. To iest ciá-
19: ło moié/ o którym ia wam iáfnie powiádam: á-
20: byście ié pod ofobą chlebá bráli/ y używáli.
21: Otózci to fzaleńftwo/ abyś ty z fwoim ciálem
22: Chryftufowé ciáło pomiárkowác miał: ábyś ó-
23: no ciáło Przybytek Boży do fwégo porównác
24: miał/ y przeto słowu Chryftufowému nie wie-
25: rzyć: iż to v ciebie nie może być podobno.

strona: 303v

1: Ale áby obaczył/ iż y ty słowá nie fá prze-
2: ciwko poštánowieniu wieczertzéy Páńfkiéy/ y
3: bytności w niéy ciáła Páńfkiégo/ tedy ták tho
4: rozumieć małz: Wylźcie páná Chryftufowé od
5: Oycá iest fkryté vniżenie Páńfkié w cíele: iż nie
6: gwałtem porównawał fye z Bogiem Oycem/
7: ále sam siebie vniżał kłztał służebniczy ná fye
8: przyiąwfzy. To tedy vniżenie fwoié Chryftus
9: wylźcie od Oycá zowie: gdyż wedle Boftwá z
10: Oycem záwždy był nierozdzielny: iáko ón
11: sam mówić raczył: Oćiec we mnie/ á ia w Oy-
12: cu: kthóry mnie widzi/ widzi Oycá. Ná drugim
13: mieyfcu: Nie opuścił mię lámégo ále zemną iest:
14: Y ia y Oćiec iedno iestefmy. Náđ to nie mógl
15: ón od Oycá wynidź/ kthóry w niebie był: Chry-

- 16: Itus będąc ná świećie w niebie był/ iáko łam o
17: łobie mówił v Ianá S.(*marg*) Ioannis 3. (-)Zaden do niebá nie
18: włtąpi/ iedno ten/ kthóry z niebá złtąpił/ Syn
19: człowieczy który iełt w niebie. A baczyłz/ iż y tu
20: ná świećie był/ y w niebie/ bo mówi/ kthóry iełt
21: w niebie. Otóz Pan Chryłtus byćiem ná świe-
22: ćie/ nie opuścił Oycá/ áni łye z nim rozłaczył:
23: bo wedle Bołtwá ieden z nim był/ y w niebie-
24: síech był/ tu będąc.

strona: 306

- 1: O téy byt-
2: ności thák mówi: Daná mi iełt moc ná źiemi/
3: ná niebie. Iełtem z wámi do łkóńczenia świá-
4: tá. etcoet. Rozumiéyże tedy iuż łłowá Páńłkie:
5: iż nie záwždy Chryłtułá mamy widoméğ/ śmier
6: telnégo/ ćierpliwégo/ pokornégo: kthórym obyczá-
7: iem ón łam opowiadał/ iż nie miał być ná świe-
8: ćie długo. Thedy iuż Chryłtułá Páná inłzym
9: obyczáiem nie możemy mieć? á za ná świećie
10: nie był: kiedy mówił? Ty łá łłowá/ kthórem z wá-
11: mi mówił/ gdym z wámi był? áza w ten czás z
12: nimi nie był? Ináčéy thedy był z nimi przed z-
13: martwychwłtániém/ á ináčéy po zmartwych-
14: włtaniu. Iużze tedy Chryłtus Pan wedle łło-
15: wá łwego nie będzie w Sákrámenćie/ gdy go
16: tu z námi nie máłz thákiégo: iáko ná świećie z
17: námi żył? to iełt śmiertelnégo/ niedołtáteczné-
18: go/ ćierpliwégo/ krzywdy odnołzácego? iáki był
19: w ten czás/ kiedy mówił: Mnie nie záwždy tá-
20: kiégo mieć będziećie? A za to rzecz táiemna: iż y-

- 21: wielbienie Chryśtułowé/ w káždéy rzeczy wiáry
22: náležý iest vmocnienié/ y potwierdzenié? A ie-
23: fliż Pan Chryśtus we mdłym cíele chćiał/ y v-
24: czynił/ y mógl to vczynić: że cíáło fówé rozdawał
25: ná wieczerzy óno/ które po zmartwychwśtániu

strona: 306v

o Świátości

- 1: nigdy vmrzéc nie miáło.

strona: 308v

- 1: Táką tedy by-
2: tnością my máiąc Chryśtułá v siebie/ iáką byt-
3: nością był v Apośtołów po zmartwychwśtá-
4: niu fwym/ á tháką wśzyftko nápełnia/ nic nie
5: wątpmy: że ten/ który wśzyftko/ co chce może/ nie
6: zmienił nam Dekrétu fwego: gdyż to chce miéc/
7: áby go thám wierzóno: gdzie fye być opowie-
8: dział. á w Sákrámenćie bytnością fwą opo-
9: wiedział fye być: tedy ón rzekł/ Iuż wierz/ dáley
10: od niego náuki nie szukay. Bo iáko od słów ie-
11: go odśtápiśz/ vpádniesz/ y prawdy w thobie nie
12: bédzie. VCZEN. A óny słowá iáko
13: mam rozumiec: kiedy zwolennicy ślyźac słowá
14: Páná Chryśtułowé o vzywániu/ álbo iedzeniu
15: cíáłá iego mówili: Trudná to iest mowá: kthóz
16: iéy może śluchác.(*margin*) Ioannis 6. (-)Iákoby rzekli: Śluchác brzyt-
17: ko: á czynić iest rzecz niepodobná. Wnet Pan
18: gdy vyrzał/ iż wielé ich precz poźzło zgorfzywśzy
19: fye z słów z tych od niego/ y więcéy nie chćieli
20: z nim być: gdy nád to obaczył/ że zwolennicy cí/
21: kthórzy byli zośtáli/ fzemráli około tychże słów/

22: iął do nich mówić: To was wzgorzyło: cóż ie-

23: ťlibyście vyzreli (!) Syná człowieczégo/ á ón wťtę-

24: puie tám gdzie był piérwéy?

strona: 311

1: Otóż możelz póznác: żeć Chryftus

2: Pan nie o cíele ťwym to mówił: w którym żaden

3: ťkutek powieści téy nie może ťye pokázác. Nád

4: to/ by też ktho ná vpór chćiał o cíele Chryftufá

5: Páná ty ťłowá rozumieć: tedy tymi ťłowy byt-

6: ności Pánťkiéy/ którą ťye być obiecał w chlebie/

7: nie może wygládzić. (chleb tu zowę: co widzi-

8: my oczymá) Bo naťadz ťye ná to/ y dowodź tak:

9: Ciało nie ieťt pożyteczné: tedy go nie máłz. Błá-

10: hyc to y bezrozumny będzie dowód: obácź ied-

11: no. Możelz to kiedy być/ gdy kto nie ieťt pożyte-

12: czny: áby tym bytność ťwą ťtrácił: iż ťye naydzie

13: niepożytheczny człowiek/ y iuż człowiekem nie

14: będzie? Bywa doťyć ludźi niepożytecznych/ przed

15: się iednák ťam: ich niepożytek ťtrácić ich bytno-

16: ści nie może. Ieťli ná iedną rzecz ťą nie poyżte-

17: czni (!): przedsię do drugiéy ťye przygodzą: ťą przed-

18: się ná ťwiećie/ choć niekiedy nie ťą pożytheczni.

19: Tákżec y ciało Páná Chryftufowo ieťliżby po-

20: żytheczne nie było/ (czego mówić nie możelz)

21: nam zoťtáwioné ku vżywaniu: przedsię bytno-

22: ści iego oddálic z támtąd thym niepożytkiem/

23: który v ťiebie rozumieťz/ nie możelz/ bo niepoży-

24: tek iťtoty nie oddala od ónéy rzeczy/ kthóra nie-

strona: 311v

1: pożyteczna iest:

strona: 313

1: Dziwnéc to słowá mo-

2: ié teraz v was są: máło im wierzyćie/ z nich po-

strona: 313v

o Swiętości

1: gorżenie bierzećie: Cóż ielibyście wyrzeli Sy-

2: ná człowieczégo/ á ón wstępue/ gdzie był piér-

3: wéy:(*marg*) *Matth. 28. Mar. 16. Acto. 1.* (-) gdy mié wyrzyćie w wżechmocności Bo-

4: stwá mégo biorąc moc rzeczy wżyftkich stwo-

5: rzónych w tym mdłym cíele moim/ z którego fye

6: gorżyćie: á to w ten czás/ kiedy wstępować bę-

7: dę mdłym cíálem swoim/ w zupełną władzą y

8: moc Boftwá moiégo:(*marg*) *Collos. 1.* (-) gdy będę nápełniał wży-

9: stko siedząc/ wstąpiwłzy ná práwicę mocy Bo-

10: stkiéy/ żywiąc w mocy Boftkiéy: y cíála mégo/ któ-

11: rym fye teraz gorżyćie/ tego mdlégo oczymá cie-

12: lefnymi widzić nie będziećie.(*marg*) *Ephes. 4. Lucae 22. ij. Corin. 13.* (-) A w ón
czas wąt-

13: pićze będziećie: ábych ia miał zopaczyć obietni-

14: ce swoie? zaz w then czás wżechmogącym bę-

15: dąc/ nie będę mógl wypełnić obietnice swoiéy?

16: iákoby rzekł: Wypełnię obietnicę swoię ná then

17: czás kiedy wstąpię do wżechmocności swéy Bo-

18: stkiéy: dam wam pod ofobą chlebá nieśmiertel-

19: né/ nierozdzielné/ duchowné/ y żadnéy dolegliwo-

20: ści niepoddáné prawdziwé cíáło moié: á wy v-

21: wierzyćie temu/ y o thym doftáteczné świádec-

22: two dáwać będziećie: ták wierzyć/ inłzych vzyć

23: pímmem y słowem wtydzic fye nie będziećie: y

24: ácz nie to mięsem ciała moié/ które widzié/ ieść

25: będziecie/ áni tę krew/ którą Zydowie przelali cie-

26: lefną pić będziecie:(*marg*) Augu: in Pfal. 98. (-)

strona: 315v

1: Ná

2: Chrzcie elemēta álbo żywioły zá słowy nie prze-

3: mieniáią sye/ iedno w téyże klóbie/ íprawie/ y mo-

4: cy zołtawáią/ á bez odmiennosci fwéy/ zá wiá-

5: rá przyymuiącego wielkie pożytki czynią. thákże

6: też o tym Sakrámenće chcą rozumieć: zéby óny

7: elemēta álbo żywioły bez przemienienia fwé^o/

8: Chryftuśá ónymi ziemfkiemi elementi nic nieo-

9: bowięzuiąc/ thylo zgoła chlebá y winá vzywá-

strona: 316

Ciała y Krwie Pán:

1: iąc/ á íprawę ciála wydania ná śmierć/ y krwie

2: rozłania Páná Chryftuśá rołpamiętywáiąc: te-

3: dy tákié vzywánie ónego chlebá y winá powiá-

4: dáią/ że pożytki czynią bárzo wielkie człowieko-

5: wi tak wierzącemu: bo ná Chrzcie ácz sye żaden

6: element nieodmienia/ bywamy omywáni z gnie-

7: wu Bożego: á ná Wieczerzy bywamy karmieni

8: pokármem do żywotá wieczného. Gdyż tedy

9: równé pożytki máią/ pewna rzecz: że łobie rów-

10: né łą: bo równé pożytki przynofzą: a przeto iedná-

11: ko o nich rozumieć náuczáią.

12: MISTRZ. Chrzeft y święthość Ciála

13: Pánfkiégo w niektórych rzeczách/ łą łobie podo-

14: bné w niekthórych dáleko rózné:(*marg*) Różnoś chrztu od Eucháryftyéy. (-) czyni

Chrzeft

15: przemienność potajemną w ludziach: bo ié odra-
16: dza przez słowo Bożé/ y przyięcie pośluzenstwa
17: rofkazaného od Pána Chrystulá: iáko możelz w
18: Dzieiách Apóstolkich czytác: iż nie tylo wnętrz-
19: nie/ ále y zwierchnie okazały fye dary Bożé nád
20: wierzącymi: którzy Chrzešt przyymowali.(*marg*) *Acto. 2. (-) Ele-*
21: mentá ná chrzcie nie przemieniaią fye lámy/ ied-
23: no tak po stáremu zoftawiają: thylo spráwá ó-
24: nych element/ słowem Bożym spráwowána po-
25: maga ónemu: który z wiarą ią przyymuié: ále w
26: spráwie Sákrámentu ciála y krwi Pána ná-
27: szego dáleko różna spráwá iest/ wedle náuki słó-

strona: 316v

o Swiętości

1: wá páńského.

strona: 318v

1: Ty dowody poło-
2: żym zá grunt wżyftkiego vkazania nászey wiá-
3: ry w téy tho spráwie. Zupełnie wyznawamy/ y
4: wierzymy stárożythnie ze wżyftkim Zborem
5: chrześciáńskim náuce Pána Chrystulowéy:(*marg*) *Conciliū Tridētīnū 3 Sesiōne. (-) že*
6: Sákráment Ciála Páńskiego piérwéy fye sta-
7: wa/ niż w vzywánié elementa przyyda. Tę ná-
8: ukę mamy od samého Pána Chrystulá: bo nie w
9: then czás mówił Chrystus Pan/ áby iego ciáło
10: było:(*marg*) *Lucae 22. Mar. 14 (-) kiedy chleb w vsta wložyli Apóstołowie/*
11: álbo kiedy chléb iedli: ále przed vzywaniem/ y
12: przed tym niż Apóstołowie bráli: ón chléb Chry-
13: stus Pan wziął/ y im brác siedzącym kazał mó-
14: wiąc: To iest Ciáło moje: Po tych słowách A-

- 15: poštołowie bráli/ y vzywáli: tákże y o winie ro-
16: zumiéy. Piérwey thedy zá Pánfkimi flo-
17: wy ftáło fye/ co fye miáło z woléy Chryftufá Pá-
18: ná ftác: tóz ku przyymowániu álbo iedzeniu przy-
19: fzło: piérwéy było okazano ciáło przez vftá Pá-
20: ná Chryftufá/ á niż ié brano/ y iedzióno. Obacz
21: że fye z Luterfkiégo cechu/ który powiádał: iż w
22: vzywániu tylo ciáło Chryftufá páná ieft/ okróm
23: vzywánia nic nie ieft: á to zá fłowem Chryftu-
24: fá Páná piérwéy było ciáło/ niż do vzywánia

strona: 319

Ciála y Krwie Pán:

- 1: przyfzło. Przed vzywánim iefzce rzeczóno: To
2: ieft Ciáło moié: tákże y o krwi: To ieft krew mo-
3: iá.

strona: 320v

- 1: Y theraz ieft iftotnie
2: z námi Chryftus/ kthóry ón ftól náłz nam ochę-
3: dożył piérwéy który ná ten czás z námi będąc/

strona: 321

Ciála y Krwie Pán:

- 1: też fprawę poświąca/ ábowiem nie człowiek czy-
2: ni Ciála Pánfkiégo y Krwie/ ále ón fam/ który
3: ciérpiał dla nas/ Chryftus: á to gdy vfty Kápłán-
4: fkimi bywáią óny fłowá mówióné/ To ieft Ciá-
5: ło moié: wnet Bofką mocą y fáfką óny żywioły
6: bywáią poświęconé. Ambroży S. fiłę mo-
7: gło ludzkie błogofławienftwo/ tho ieft/ Moizé-
8: fzowo y infzych:(*marg*) De his qui inicianur Mifterijs. Vixit 380 anno. (-) iż też fwym
błogofławienftwem

- 9: y naturę odmieniáli ludzie święci: Cóż rzeczem y
10: o poświęceniu (w óney fprawie Ciála Pánfkie-
11: go) Bofkim: gdzie łamy łłowá Páná Chryftu-
12: łá tę táiemnicę fprawuiał? Znałz to/ że nád przy-
13: rodzenie Pánná poczęłá: y to/ co my kápłani łło-
14: wem Bozym poświęcamy: ciáło ieft z Pánny
15: wziętę: y iuż tu małz łzukác fpraw y przyrodzo-
16: néy? Nie łwoiá mowá czyni to kápłan/ ále mo-
17: wá Chryftułowá: y mowá Chryftułowá then
18: Sákrámēt fprawuie: przed poświęceniem chłéb
19: prołty ieft: ále gdy łłowá Chryftułowé przyda/
20: z chlebá ciáło ieft Chryftułowé. (*marg*) De Sacramentis lib: iij. Capite 4. (–)Tákże y o wi-
21: nie rozumiéy: kthóre zá łłowem Chryftułowym
22: łtawa łye prawdziwą iego krwiá. Iefli ná
23: tych máło małz kthórychemci tu łłowá przywóidł (!)
24: iáłnie: thedy czytay tóż v inłzych ná tych miey-
25: łcách/ kthóreć tu znáczę:

strona: 323v

- 1: Iż thedy
2: wierzymy/ że łłowo Bogá Chryftułá odmiá-
3: ny nigdy nie miáło w káždéy fprawie iego: tákże
4: wierzymy y wyznawamy: iż y tu w téy fprawie
5: trwa łtale/ áni wiátrem od téy fpraw y wyleciéc
6: może: tedy z Luterem y iego cechem nie buduie-
7: my przeciwnéy wieże woléy Chryftułá Páná: ie-
8: dno ná iego vbudowánym gruncie trwamy: nie
9: chcemy być ták łmieli: abyłmy to łobie przywła-
10: łzczác mieli: żeby zá wolá náłzú Sákráméntá
11: połtępowác miáły/ á zá łczenim náłzym mogły
12: moc miéc álbo nie miéc: gdyż wiemy/ że pan Bóg

- 13: łam w Sákrámenćiech łprawcą łeft/ y łłowu
- 14: łwoiému w moc łye podał. Luter znáć/ że o ło-
- 15: bie náđ ludzie cóś rozumiał: przeto mu łye zdá-
- 16: ło/ że mógl niebem/ piekłem/ (á tym nawięcýy)
- 17: śwíátém/ źiemią/ á ná ofáték y Sákrámentá-
- 18: mi wedle łwéy myłli/ rządźić/ łzáfowác: przetho
- 19: kiedy mu łye zábáżyło nicował włzyłtko/ iako
- 20: chćiał. (*marg*) Luter rozumiał łye być náđ ludzi. (-)Nie wierzym Luterowi/ áby w iednym
- 21: widomym elemenćie miało być rázem ćiało Bo-
- 22: źé/ y nie być: być w then czás/ kiedy elementá ije-
- 23: my: nie być w tychże elementách/ gdy ich nie v-
- 24: żywamy.

strona: 326

- 1: Piérwéy tedy niż przyłzłó dziećię
- 2: do domu/ łtárzec Serápión iął pátrzyć: á vyrza-
- 3: włzy go iął mówić/ wróćileś łye łynu? ácz ká-
- 4: płaná nie máłz/ bo przyydz tu nie mógl: ále thy
- 5: wypełni/ cóć rofkazał: ábych iuż odłzedł/ z thego
- 6: śwíátá/ Wnet gdy przyiał ćiało Páńłkie/ iáko-
- 7: by rozwiázány z łáncuchów/ wefele vmárl.
- 8: Czytayże czwórtałty y trzynáłty Kanón Nicéń-
- 9: łkiégo Seymu/ ónego ták zacnégo: któremu iáko
- 10: Ewányeliéy máłz wierzyć: tám iáłny Kanón: á-
- 11: by Błkupi pilność okołó łchodzácých z thego
- 12: śwíátá mieli: iż óni/ kórzý ná wielką drógę idą/
- 13: ná ón śwíát/ iżby ćiałém prawdźiwym Chryłtu-
- 14: łowym połlenie ná drógę bráli. Naydziefz też
- 15: tám porzádek: iákim przyymowác ćiało Páńłkie
- 16: w kołćiele łłudzy kołćielni mieli: ktho ié rozdá-
- 17: wác ma: y iáki w tym porzádek záchował łye w

- 18: Itarym kościele. Nárzékał Optatus Afer Bi-
19: ĩkup w Milewitanie ná Donátyłty łotry oto:(*marg*) *Contra Parmenianum libro vi. (-)*
20: że połamáli byli kielichy: w których krew Páná
21: Chryłtułowá rozdawaná y nołżóná byłá: á po-
22: łamawłzy przedawáli: zowie ié świętokradzcá-
23: mi/ złodzieymi: ón Bifkup S. kthóry żył látá od
24: národzenia Pánfkiégo/ we trzy łtá w ósmdzie-
25: śiát lat.

strona: 328

- 1: Pátrząc ná to máią: że ciáło Chryłtu-
2: łowé rózné od ciáłá náłżégo (áč iest prawdzi-
3: wé) daleko iest: bo ciáło ożywiáiącé/ odkupuią-
4: cé/ z grzechów omywáiącé/ ĩpróchniáłości ná ło-

strona: 328v

o Świętości

- 1: bie nieodnołżacé/ grzéchu nie máiąc y zmázy za-
2: dnéy: kthóre z grubégo wnet vwielbiónym było
3: ná górze Thabor/ przeciwko przyrodzeniu:(*marg*) *Matthei 18. (-)*y za-
4: łyę do łtanu łwégo piérwłżégo przyłżło: po wo-
5: dzie chodziło: niewidomé dwa kroć od Zydów
6: było: wiátróm y morzu/ łzáthánóm/ vmárłym/
7: łlepym/ głuchym/ Paráłizem záráżónym rołká-
8: zowáło/ czemu? bo Bółtwo złobá nierozłączóné
9: miáło: ták iż ón Chryłtus wćiele łwym był niero-
10: zdzielny Bóg/ y człowiek: y ciáło iego ciáło Bo-
11: że było. A poniewáz iż ták iest: tedy łátwie mo-
12: żelz z tąd poznác/ wedle wiáry twey: że to rzecz
13: iest można ciáłu Chryłtułowému nápełniác ĩto-
14: tą włzyłtko, Phili. 1. Chryłtułowé człowieczeń-
15: łtwo nigdy nie iest przez Bółtwá:(*marg*) *Piérwłzy dowód. (-)*áni naydziełz

- 16: kiedy człowiecza naturá od Bołkiéy odłączóná:
17: także áni Bołkiéy náтуры odłączónéy naydziefz
18: od człowieczéy: á iefliż nátura Bołka Chryftu-
19: íá Páná ieft w Kościele chrześciáńfkim bytno-
20: ścią fwoią/ tákoż ieft, Máth: 28: tedyć y czło-
21: wieczeńfka naturá być muśi. bo gdyby tho nie
22: było/ rozdzielóny wnetby muśiał być Chryftus.
23: Bo iefli kędy ieft Bogiē bez człowieká/ álbo czło-
24: wiekiem bez Bogá: tedyć nie ieft Chryftus czło-
25: wiek y Bóg ieden ále rozdwoióny ieft:

strona: 330v

- 1: Cypryan
2: S: dla tego niewidomym obyczáiem ieft Bołka
3: íftność w Sákrámenćie:(*marg*) Cipri. Sermone de Coena Domini. (-)áby poczćiwość y na-
4: bożeńftwo przy ónym Sákrámenćie byłá: przy

strona: 331

Ciála y Krwie Páń:

- 1: obliczności thego Sákrámentu/ nie dáremnie
2: żebrzą źli grzechóm odpufzczenia: bo fkrufzone fer-
3: ce od ónéy ofiáry dármó odpędzoné nie będzie.
4: etcoet: thákże vczy ad Quirinum libro iij. capite
5: 84. Eufebius Emifenus po Cypryanie S.
6: ták vczy:(*marg*) Eufebius fermone de corpore et fanguine Domini quae eft, Homili. 5, de
Pałch. (-) Gdy do vczćiwégo ółtarzá przyftępu-
7: iefz/ ábyś pożywał zbáwiennégo pokármu y na-
8: poiou: święté ciála Bogá twég^o wiárą ogláday/
9: vmyłtem dośięgay/ fercem przyymuy/ dźiwuy
10: íye/ w wielkiéy vczćiwośći miéy. W thy fłowá
11: czytay Báfilégo s. libro ij. de baptífmate/ quoe-
12: ftione 2, et 3: Grzegorzá Názyánzemá in Epi-

- 13: taphio Gorgonice fororis fuoe. Ono Chryzo-
- 14: Itóm S. thák nas vczy: Tego my vzywamy/
- 15: ná co Anyołowie pátrząc drżą/ y przez boiáźni
- 16: ná to nie pátrzą: gdy ciáło Páńkié w Sákrá-
- 17: menćie vyrzyfz mów:(*marg*) In Matthęum Homi. 83, et in Caput 10, ad Corithios primae.
(-) Iam proch/ iam ziemiá/
- 18: iużem wolny: bo tho ciáło było zá mié vkrzyžo-
- 19: wáné/ y vbiczováné: á śmierćią nie ieft zwycię-
- 20: zóné. Przetho to ciáło ludźie Pogáńfcy Królo-
- 21: wie chwalili z dáleká przyiechawfzy z boiáźnią:(*marg*) Matthęi 2. (-)
- 22: my ich tákże náfládujemy: óni go widźieli w iá-
- 23: flách/ ty ná óltarzu/ nie ná rękách niewieścich/
- 24: ále w rękách kápłáńfkich: nie ná profće ciáło pá-
- 25: trzyfz/ ále y ná moc iego: y wfzyftkę fpráwę iego
- 26: vznawáfz. etcoet.(*marg*) Niewiáftę wedle płci rozumiéy nie wedle wyftępku z dziewictwá.
(-)

strona: 333

- 1: A widźilfz/ że wfzyftek fwiát
- 2: chrześcíanów práwych/ poczawfzy od Apofto-
- 3: łów Chryftá Páná/ áż do náfzého wieku/ które-

strona: 333v

o Swiáthóći

- 1: go Eráfmus żył/ chwalił w Sákrámenćie Chry-
- 2: ftá Páná: co fwiádectwá tych fwiętych ludźi
- 3: mogą cię tego náuczyć. (*marg*) Teftis Groperus Arti. 2, de přęfenti: Chrifti in Sacra. Articu.
16, Et Cochleus in actis et fcriptis Lutheri. anni 1536. (-)Y Luter iuż też od ko-
- 4: fćiołá chrześcíanfkiégo powfzechnégo odftápi-
- 5: wfzy/ był téy wiáry: że Páná Chryftufá/ którego
- 6: ciáło włáfné wyznawáf być w chlebie/ thámże
- 7: iego chwalił/ y ięg ciáłu cześć wyrządzał: przeto

- 8: piŝąc przeciwko Lowańŝkim Doktoróm/ chrzći
- 9: y wyznawa Sákrament ŝwiatoŝciá chwały y
- 10: czći godná. Odmienił po tym poczćiwóŝć/ wiá-
- 11: rę/ y náukę przeciwko temuŝ Sákramentowi/
- 12: gwoli Sákramentarzóm: á to gdy ŝye z nimi ied
- 13: nał w domu ŝwoim w Wintembergu/ láthá
- 14: Páńŝkiego 1536: to vczynił/ ná przekorę Ko-
- 15: ŝciołá chrzeŝciáńŝkiego Luter: iŝ odmienił wiá-
- 16: rę y chwałę Pánu w Sákramencie: kthórą był
- 17: zwykł przed tym czynić.
- 18: VCZEN. Dŝiwná ŝpráwę około téy by-
- 19: tnoŝci ciáła Chryŝtuŝowégo pod Sákramen-
- 20: tem powiádałŝ mi: y proŝzę okaŝ mi to iefzcze:
- 21: ónoŝ to ciáło Pána Chryŝtuŝowé/ kthóre wŝtápi-
- 22: ło do niebá/ iáko pímo ŝwiété y wiárá chrzeŝci-
- 23: áńŝka vczy/ nápełnia wŝyŝtko?
- 24: MISTRZ. Nie inŝzé/ iedno óno.
- 25: VCZEN. Więc pewnégo mieŝcá nie
- 26: ma/ kędy ieft? MISTRZ. Dla czego?

strona: 335v

- 1: Nie równo Chryŝtus
- 2: Pan ciáłem ŝwym wŝyŝtkich poćiéfza/ choć ciá-

strona: 336

Ciáła y Krwie Páń

- 1: ło oŝywiáiacé ma/ y tu będąc ná ŝwiećie miał:
- 2: dla niedowiárŝtwá niegdŝie cud czynić nie ch-
- 3: ciáł: zá wiárą dobrą wiernych moc wychodŝiła
- 4: z niego/ iedno przez ŝzáty iego dotknienié:(*marg*) Mar 6. Matth. 13. Mar. 5. (-) á nie-
- 5: wierni y ciáła ŝye dotykáli/ á wŝdy im tho nic
- 6: nie pomogło.(*marg*) Lucae 8. (-)Otóŝ nie ciáło Chryŝtuŝowo/ kthó-

7: re żywot iest káždého/ przyczyną iest iż nie oży-
8: wia/ ále złych ludzi złé fprawy do siebie w poży-
9: ték dobrého ciała Pána Chryftułowého obrócić
10: nie mogą: á Chryftus którego iest ład wzgárdę
11: ciała fwého ładzić będzie. Przeto Páweł S.
12: każe fye doświadczać/ łumnienie oczyściwłzy/ á
13: tak dopiéro pożywać ciała Páńfkiego: potrzebá
14: lékárzá chorému: także grzéfznemu lékárftwá po-
15: trzebá ónych/ którym polécón iest klucz rozwią-
16: zánia y zawiązánia: áby tu rozwiązány/ y w nie-
17: bie był rozwiązány. Bo tak P. Chryftus raczył
18: powiedziéc: Kthórym odpuścicie grzechy/ fą im
19: odpułczóny: kthórym záttrzymać/ záttrzymáné
20: będa. Otóz małz pewné lékárftwo twoich grzéz-
21: chów oddalenia: y zgładzenia. Tám tedy potrze-
22: bá rady łzukác/ gdzie rołkazano: tám rozwiązá-
23: nia z grzéchów/ gdzie ié vkazano: tám lékárftwá/
24: gdzie o nim powiedziano: gdyż żadna rzecz Páń-
25: fkiego ciała nie obrázi iedno uierozwiązáné (!) fu-
26: mnienie/ y nieuléczoné.

strona: 338

1: Ono Cypryan S.
2: męczennik vkázuie znáčné przykłády:(*marg*) Sermone de Lapfis. (-)kędy Pan
3: bytność iftotną ciała fwoiého od znáków wido-

strona: 338v

o Swiętości

1: mych oddálał/ ludziem bálwochwálcóm/ zá ie-
2: go czáfów: y tak powiáda: Okazałem to przyklá-
3: dem: iż Pan odłtępuie/ y oddala fye precz od ó-
4: nych: którzy fye go przą. etcoet. A trudno tego

- 5: Pánu zábrónić mařz: zá słowem iego przeciúwko
6: náthurze ftawa fye z chlebá ciáło/ á kiedy óná
7: řprává nád słowo y wolą iego/ do inřzého řkut-
8: ku fye obráca: pewnie thámże wolą řwoią y řlo-
9: wem řwym odmienić to może: którym pořtáno-
10: wił/ gdy fye pořtánowienié óno w řwéy klóbie
11: nie záchówywa. Otóż za tymi przyczynámi zá-
12: dna wzgárdá y řmotá ciáłu Páńřkiému być
13: nie może: choć téż y zwiérzchnie znáki niewido-
14: mégo ciáłá páńřkiého w iáką nieuczćiwość przy-
15: chodzą. VCZEN. Iuż tho wiedźić
16: będę: co inřzého pocznimy. MISTRZ.
17: Pocznimy o Mřzy. VCZEN. Dobrze/
18: rad řłuchác będę. MISTRZ. W imię
19: Bożé: ia tylé/ ilé ze mnie będźie mogło być/ poka-
20: żęć: że Mřza ieřt potrzebna w kořćiele. Marćin
21: Luter mnich bez Bogá y řumnienia/ który zgo-
22: łá wřzyřtek porządek z Kořćiołá Bożého wyrzu-
23: cić chćiał/ naprzód ná wřzyřtek řtan duchowny/
24: Biřkupy/ káplány/ obrócił przeřtróny ięzyk řwóy: (*marg*) Luterowá řprává. (-)
25: potym ná Kollegia vczónych ludźi: ná kłářtory/
26: ná wřzyřtkę pobożnořć/ wiodąc do zwad/ nie-

strona: 339

Ciáłá y Krwie Páń:

- 1: zgód krwie roźłania/ prágnąc Chřeřćiąńřkiéy
2: krwie/ nie Pogáńřkiéy roźłania/ nápomináiąc
3: chłopy prořté/ potym przełożóne/ Křiążęthá/ pá-
4: ny/ vrzędy miařt/ opowiadáiąc řwé odpuřty zá
5: zapłáthę:

strona: 341

- 1: Czynią
2: tę pámiątkę/ okázuią tę ofiárę przed ozorniki
3: Chryftá P. y iego wiáry: sam Luter ná perfwá-
4: zyą dyablá zlég ludziem fwéy Bábiloniéy tę ofiá-
5: rę zhydził/ sfpáczył/ czyniąc miftrzá fwég dyablá
6: woléy dofyć: z którym częłté obcowánié miał:(*marg*) Miftrz Lutrów. (-) któ-
7: ry przezeń záwołał gdy czytano Ewányelią w
8: kościele/ o głuchym y niemym dyabelftwie/ Lu-
9: ter padł/ y záwołał po dwa kroć: nie ieftem nie-
10: my/ nie ieftem. On sam o łobie powiáda: iż znał
11: dobrze dyablá/ y dyabeł z nim dobrą znáiómość
12: miał:(*marg*) *In fermōe ad populum.* (-) y z łobą dobrą fztukę foli ftrawili/ tho po-
13: wiádał ná kazániu do ludu kázác. Nie dżiw
14: tedy/ że go włuchał: gdy go przeciwwko Mfzéy v-
15: czył: á włuchawłzy wolą iego/ ták wypełnił w-
16: łafnie/ iáko fye łzátánowi podobáło. My łzátá-
17: ná nie fłucháiąc/ áni dowodów iego z Lutrem/
18: okażemy:(*marg*) *Ty rzeczy fye pokażą.* (-) iż Mfza y przez pímo święté iefť nam
19: podaná/ y záwždy w Kościele chrześciánłkim
20: była. VCZEN. Chcę to fłyzć
21: MISTRZ. Mfza iż przez pímo nam iefť
22: podaná/ iáfné to rzeczy łą.(*marg*) *Mfza z písmá podaná.* (-)Czytay Páwłá s. list
23: do Zydów:

strona: 343v

- 1: Zá przenieśieniem ábo-
2: wiem kápłánłtwá y zákón przenieśión: przeniólł
3: oboie/ iáko Páweł S. vczy: y ftał fye leplzého
4: Teftámentu Pośrzednikiem.(*marg*) *Hebrae. 7.* (-)Odmienił y prze-
5: niólł ofiárę/ wedle kápłánłtwá łobie włáfného:
6: á ten Káplán wielki Hebrę: 10: óno piérwłzé ká-

7: płaństwo odniół/ áby wtóre poftánowił: á po-
8: ftánowił ie przez ofiárę raz vczynioną ciááá fwé-
9: go/ kthórey ofiáry vczynienié wieczné chćiał
10: mieć w Kościele: gdy rofkazał mówiąc: To czyn-
11: ćie: to ieft: tę fprawę takim porządkiem fprawuy-
12: ćie/ iáko ia: kazałem wam piérwéy/ ábyście bráli
13: y iedli: coście vczynili: boście bráli/ miedzy fye
14: dzielili/ y pozywáli. Othóz wam iefzcze opo-
15: wiadam. y rofkázuię: tę fprawę takim obyczáiem
16: czynćie/ iáko ia. Ofiáruię ia tu pod zwiérzchni-
17: mi żywioły Bogu Oycu fwemu/ obyczáiem nie
18: widomym/ y nie krwáwym/ ciááó moié y krew:
19: tóz wy też czynćie. Tum być poczał ónym Ká-
20: pánem: iáko o mnie prorokowano wedle porzą-
21: dku Melchifedechá Kápłaná: thoż wy kápłán-
22: ftwo konayćie: záchowayćie tóz kápłáńftwo mo-
23: ié pod tym porządkiem ná wieki: áby fye to peł-
24: nió/ co o mnie ieft powiedżiano.

strona: 345v

1: Miááá tedy náftąpić in-
2: fza ofiárá/ po wygládzónéy ónéy ftáréy/ iáko in-

strona: 346

O Mfzy.

1: fzy Teftáment náftąpił/ po ónym ftárym: y ná-
2: ftąpiáá táka/ o kthórey piímo ná infzych wielu
3: mieść dáie świádectwo/ á nawięcéy Dawid s.

4: Prorok:(*marg*) Pfálmó 71. (-) (*marg*) Male cātatur verſus: Erit firmamentum, nam debet eſſe, Erit frumētum, eodem Iero. Lira. et Iudęi Rabiniteſtes. (-)ten w żółtarzu fwym o Mefyálfzu mó-

5: wiąc/ y iego ofiárę opiſuiąc mówi: Będzie fłot-

6: kim pokármem pŕzenicznym: ná ziemi/ y ná wy-
7: łokich górách: Mefyafz/ á imię iego będzie wyż-
8: łzé/ niż Liban: którego imię przed słońcem y mie-
9: śiácem trwa. Co łámi Doktorowie Zydowcy
10: wykłádáięc vczá/ iż ofátteczny odkupiciél miał
11: być łodkim pokármem pŕzenicznym ná ziemi: iá-
12: ko piérwŕzy dał łodką mánnę ludowi łwemu.
13: Ták wyłóżył Rabi Berachias in nomine Rabi
14: Izáák: ták Rabi Ionáthás łyn Vzielów: który
15: teŕz ofiárę chlebá piŕze być ná ziemi wŕzędy wo-
16: bec w przyłżciu Mefyafzowym: ták y Rabi Mo-
17: iŕe Hadarłam wykłáda/ y inłzych wielé: Otóz
18: małz báránká twégo Mefyafzá/ áby báráná z-
19: głádził: którego piérwéy ofiárowano/ á pothym
20: iedzióno/ ná ónéy ofátathniéy y piérwłzéy ofierze
21: łtáréy.(*marg*) Exodi 10. (–) Stał łye łam łodkim pokármem pŕze-
22: nicznym/ y ofiárą piérwłżą Nowégo łwégo Te
23: łtámentu: y to ciáło dawał ná Wieczerzy: które
24: iuŕz ofiárował piérwéy/ bo mówił: To ielł ciáło
25: moié/ które zá was teraz ielł dáné. etcoet.

strona: 348v

1: Trzy rzeczy kłádzié/ ofiárę/ połł
2: y modlitwę: otóz ty nie moŕelł bez krzywdy pi-
3: łmá łwięthego ze trzech rzeczy dwu vczynić: ále
4: káŕdą zołobná rozumieć przynaleŕzy. Ofiárá
5: tedy ich inłza nie była/ iedno tá/ kthórą im Pan
6: Chryłtus vłtáwił/ y zołtáwił ná Wieczerzy o-
7: łtatecznéy/ o kthóreiemci iuŕz kilká kroć opowiá-
8: dał: y ktorą potym z ołobná czynili: y ofiárowá-
9: li. A tá ofiárá ielł niekrwáwé ofiárowánié Bo-

10: gu Oycu ciáálá y krwie Páná náłzégó Iezufá
11: Chryftufá pod ołobą chlebá y winá/ włáfné oká-
12: zowánié y fizerunk práwie iftotny/ w łobie od-
13: nołząc ónéy krwáwéy ofiáry ná krzyżu przez Pá-
14: ná Chryftufá vczyniónéy/ iż ón/ który raz ofiáro-
15: wan był zá okup włzyłtkiégo świátá ná krzyżu:
16: ten od wiernych łwych przez vłtáwiczné ónéy o-
17: fiáry okázowánié chwałę y dziękowánié/ ma od-
18: nošić záwždy: áby w nich była wieczna pámiéć
19: ich odkupienia/ raz ná krzyżu przez Páná vczy-
20: niónégó. Toć my Mfzą zowiemy: to iełt ofiá-
21: rá dobrowolná, którą Mfzą/ iákomći iuż powie-
22: dział po Chryftušie Apoštołowie czynili.(*marg*) Mfza iełt słowo wzięté z Zydowłkiégó
ięzyká/ bo Zydowie ofiáry dobrowolné zwáli Miłách/ małz świádecthwo w piśmie/ Deute.

16. (-) Piotr

23: Apołtół Mfzą táką miał napiérwéy w Antyo-
24: chiéy: świádczy o tym Iłidorus libro de Officijs
25: capite 15: Hugo: libro ij de Sacramentis, Poly-
26: dorus Vergilius libro v. capite 10 de Inuento-

strona: 349

O Mfzy

1: ribus rerum.

strona: 350v

1: Abo-

strona: 351

O Mfzy.

1: wiem Pan Chryftus dał tę rádę zwolennikóm
2: łwoim/ ofiárowác pierwałtki (!) pánu Bogu/ z ieğ
3: łtworzenia: nie przeto/ áby pan Bóg był tego po-
4: trzebuiący: ále żeby óni: niepożytecznymi á nie-

- 5: wdzięcznymi nie byli. Othóż ón chléb wziął y
6: dzięki czyniąc mówił: Tho iest ciało moié: y kie-
7: lich tymże obyczáiem/ wziąwłzy wedle baczenia
8: nálezego ftworzenié/ kthóre ón fwoią krwią być
9: wyznał/ nową ofiárę Nowého Teftámentu po-
10: ftánowił: którą Kościół od Apoštołów przyią-
11: włzy/ po włzyftkim świecie ofiaruie Pánu Bo-
12: gu/ tháką ofiárę: o którém Máláchiafz ieden ze
13: dwunaście Proroków/ dawno przepowiedział:
14: Ze po włzyftkim świecie y na káždym miefcu
15: miała być ofiarowana tá ofiárá: to gdy ofiáry
16: Zydowskiégo ludu wftác miály. Cóż mógl zná-
17: cznieyftzego o Mfzy Ireneus Męczennik mó-
18: wić? kthóra Mfza iest niekrwáwa ofiárá ónéy
19: krwáwéy Chryftá Páná ná krzyżu kłztałt ná fo-
20: bio (!) odnołząc. Widziłz tedy z chlébá y z winá
21: ofiárę w Kościele chrześciánfkim/ od Apošto-
22: łów podaná/ po włzyftkim świecie będącą/ od
23: Proroká opowiedziáną dawno/ od włzyftkich
24: wybráných Bożých wziętá: (*marg*) Gdy to fłowo Mfza wftlyfzyfz/ ná śmierć Pánfką y ofiárę
iego krzyżową wfpomniéć iefteś powinien: bo ten fizerunk odnośi w fobie. (-)o kthórém
Cypryan
- 25: Męczennik ták mówił/ y vczył: Iezus Chryftus
26: Pan y Bóg náfz ón iest nawyftzym Káplánem(*marg*) Cipria. libro ij, Epiftolá 3. (-)

strona: 351v

O Mfzy.

- 1: Bogá Oycá:

strona: 353v

(*marg*) Práwégó ciála Pánfkiegó rofpamiętánié. (-)

- 1: Tham w

- 2: ónych ofiárách co nam miano dáć/ okazaowało
- 3: fye: teraz w téy nálezéy ofierze iuz fye okázuie/ co
- 4: dano. W ónych ofiárách zábićie Syná Božégo
- 5: przyfzłé/ opowiadano: teraz w téy fye vkázuie/ iż
- 6: dla grzéfznych zábit iest. Zá nie chrzczóné nie-
- 7: ofiáruiemy théy ofiáry ciála y krwie Pána ná-
- 8: fzégo Iezu Chryftá: áby zá tą ofiárą y prośbą ná-
- 9: fzą mieli królestwá Božégo być vczestnikami.
- 10: bo niewierni.(*marg*) Augu. de anima et eius origine ad Renatum libr. i, capite 11. Auguſtin⁹ in Pſal. 33. (-) Byłyć ofiáry v ftárych wedle po-
- 11: rządku Aaróna/ bito bydło/ dla tháiemnic przy-
- 12: fzych: nie była ofiárá ciála y krwie Pána nálezé-
- 13: go Iezufa Chryftufá: którą my iuz mamy.(*marg*) De gratia Noui Teſtamenti capite 19. (-)
- 14: A przeto dziékuemy pánu Bogu nálezému/ iż ón
- 15: iest wielką ſwiátoſcią w ofierze Nowégo Te-
- 16: ſtámentu: który/ iáko/ kiedy/ y którym obyczáiem
- 17: iest w Koſciele ofiárowány: ochrzći fye/ tedy to
- 18: vyrzyfz.(*marg*) Ad Bonifa. de bapti: Epifto. 23. (-) Bo Chryftus wedle porzádku Melchi-
- 19: lédechá Kápłaná/ z ciála y krwie ſwoiéy poſtá-
- 20: nowił ofiárę Nowégo Teſtámentu: która ofiá-
- 21: rá nie może ſwiétoqliwie y porzádnie być ofiá-
- 22: rowána/ iedno przez Kápłaná ſpráwiedliwégo
- 23: y ſwiétego/ á iż teź y óni tę ofiárę przyymuią dla
- 24: których iest ofiárowána. (*marg*) In Pſal. 33. et concioe 2: in Pſal. 32: in Pſal. 106, et 110. De Trinita. libro iiii, capite 14. (-)Choć y w tym wyſtę-
- 25: pu nie máfz: kiedy zá grzéfzné á nieupámiéthálé

strona: 354

O Mfzy.

1: ofiáruiemy.

strona: 356

- 1: O tym ták S. Chryzostóm vczy: Nie
- 2: dármo od Apoštołów to ieft poftánowiono/ iż
- 3: w ónych táiemnicách ftráfzliwych (tho ieft we
- 4: mfy) mamy ná vmárłé pámiątkę modląc fye
- 5: wiemy/ iż z thąd wielki pożytek máią/ y wielki
- 6: zyfk.(*marg*) Homilia 69 ad antioche um, et in caput i Episto ad Philipen. (–) Gdy ábowiem w fzyftek lud wyciągnąw-
- 7: fzy ręce fwé ftoi/ gdy ftráfzliwa ofiárá Pánu by
- 8: wa ofiárowaná od Kápłaná: iáko v páná Bo-
- 9: gá nie ma być wyfluchan/ gdy zá vmárłé proší?
- 10: etcoet. Czemufz ty po śmierci przyaciół two-
- 11: ich vbogich wzywáfz?(*marg*) Chryfofto. in Matth: caput 9. Homili. 32. (–) czemu prošíz kápłanów/
- 12: áby zá nie páná Bogá prošili? wiem że ták odpo-
- 13: wiélfz: áby vmárły wieczné odpoczywánié w-
- 14: ziął: á Sędziégo miłościwégo nád fobą miał.
- 15: Cóz po tych zápalónych świecách ma fz/ czáfu
- 16: obchodu/ powiedz mi? Cóz po fpiewániu zółta-
- 17: rzá/ y pieśni? (*marg*) Chryfofto. in caput Hebrae. 2, Homilia 4. (–)czemu Kápłani fpiewáią? dla tegó:
- 18: ábyś Bogá chwalił/ iż iuż z pracý wybáwił: y
- 19: vkoronował ónego/ który vmárł: y ty z tego po-
- 20: cieńzenie bierzefz/ y ónemu cześć czyni fz/ który v-
- 21: márł. Płáczmy tedy bráciéy ná fzéy vmárłéy
- 22: wfpomagamy ié wedle możności ná fzéy/ iáko
- 23: możemy:(*marg*) In caput 1 ad Philipen. Homilia 3. (–)gothuemy im podpomożenié/ modlący
- 24: fye zá nie/ y infzych profząc: áby fye modlili/ da-
- 25: wáiąc iálmufzny/ pámiątkę ich czyniąc.

- 1: O tym czytaj y v Orygenefá/ in Iere-
- 2: miam Homilia 12: in Iob libro 3, pagina 500:
- 3: et in Pfal. 38.(*marg*) Pro Cetęruia Laurencio et Ignacio. (–)Cypryan święty powiáda/ że
- 4: ná káždy czás/ gdy Męczenników/ zwyciętwa
- 5: y rocznią pámiątkę czynili/ ofiáry ofiárowáli zá
- 6: vmárłé/ libro iiii, Epišto: 5: powiádał/ iż nie zá
- 7: wżyftki vmárłé ofiárowáli/ y modlitw czynili:
- 8: nie czynili zá Wiktorá/ kthóry śmiał przeciwko
- 9: Concilium być/ Ipór przez Geminiufá Fauftyná
- 10: czyniąc. Niechay dzień śmierći iego przy ofierze
- 11: áni modlitwách nafzych nie będzie wfpominan
- 12: w Kościele. etcoet. Epištolarum libro j. Epi-
- 13: fto: 9. czytaj Ieronymá S. in Epitaphio Pa-
- 14: uloe: Przypátrrze fye y Ceremonióm/ y modli-
- 15: twóm ftáręgo Kościoła: które czyniáno przy v-
- 16: márłych. Zá Ambrożęgo S. czáfu ludzie chrze-
- 17: ściánfcy/ dzień trzeci/ siódmy/ trzydziefty y cztér-
- 18: dziefty/ vmárłych przyaciól fwych obchodzili: (*marg*) Który żył/ anno Domini 380. (–)
- 19: których modlitwy y inłzé pobożné fprawy/ zá ich
- 20: dufze czynili: zálecá Ambroży S. ty fprawy ich/
- 21: że to dobrze czynili: czytać mozełz in oratiōe fu-
- 22: per obitu Theodofii Imperatoris: zá kthórégo
- 23: Theodyzyufá fam ták Páná proři:

strona: 360v

- 1: Otóż my inłzych ofiar nie czy-
- 2: nimy: ále ónę trwájącą ofiárę krzyżową ná pá-
- 3: miątkę wieczną włáfnym fizerunkiem okázuie-
- 4: my/ wedle porządku podánęgo od Páná Chry-

strona: 361

- 1: ńtufá/ pod ofóbámi chlebá y winá: ták iż Káplán
2: wńyńtkim okázuie w Ńpráwie ónéy/ kthóra Ńprá-
3: wuie/ Syná Bożégo ná krzyżu vmęczóno/ być
4: iedną á prawdźiwą ofiárą/ Bogu Oycu dla nas
5: vczynioną: którą ón obyczáiem táiemnym przed
6: wńyńtkimi Ńpráwuie/ prawdźiwie/ íftothną pá-
7: miątkę czyniác piérwńżégo ofiárowánia.
8: Iedná tedy ofiárá w Końciele chrzeńciánńkim/
9: nie máńz ich wiele: iáko potwarcy náńzy powiá-
10: dáią. Gdyż ták Chryzońtóm Ńwięty mówi: Se-
11: mel oblata eńt illa hońtia, oblata eńt in Ńancta
12: Ńanctorum: hoc autem Ńacrificium exemplar eńt
13: illius: idipńum Ńemper offerimus, iákomći po-
14: wyńńżéy to wyłóżył. (*marg*) In Caput 10 Hebrae: Homilia 17. (-)
15: Cudné kńiążki o Mńzy y iéy Cerymoniách/
16: tákże o wykłádzie Mńżéy nápińáne Ńą tych czá-
17: łów/ przez vczćiwégo y cnotliwégo młódzieńcá
18: w náukách wyzwolónych Bákálarzá dobrze v-
19: czónégo/ y chrzeńciániná dobrégo Ianá Herbe-
20: Ńtá z Nowégo miáńtá Ruńkiégo/ po Polńku: (*marg*) Záléenie Ianá Herbeńtá: z Nowégo
miáńtá Ruńkiégo/ rodaká. (-)prze-
21: czythay ié/ nie bęńdzieć tego źal: moźeńz Ńye z nich
22: wiele náuczyć. VCZEN. Rad cię w
23: tym vńłucham. Ale iżeńmy o Mńżéy/ y o ćiele pńń-
24: Ńkim gadáli/ mówmy teraz o Káplánńtwie ieńli
25: obrządek wezwánia ná káplánńtwo/ ieńt Ńwią-
26: tońć álbo nie.

strona: 363v

O Káplánńtwie.

- 1: Otóź náńz Ńkutek prawdźiwy: dla którógo chćiał

- 2: Pan Chryftus mieć w Kościele porządek sług
- 3: swoich:(*marg*) Dla czego Kápłán?two w Kościele. (-)to iest/ áby przez ich posłufzeństwo
zná-
- 4: liśmy prawdę/ od błędów y grzechów odwráca-
- 5: li sye: wńczépieni byli w Kościół/ który iest ciá-
- 6: ło Chryftulá Páná: w wierze á w miłości kwi-
- 7: tnęli: błędy kácérfkíe/ y odłzczépiénfkíe z nich zná-
- 8: li: á od nich sye odwrácali/ iefli chcemy być zbá-
- 9: wieni.(*marg*) Sługi kościelne we czći być máią. (-) Thákie sługi każe Pan w vczćiwości
- 10: mieć żywność im dawać/ y słuhać ich/ iáko ie-
- 11: go fámégo/ gdy mówi: Ktho was słuha/ mnie
- 12: słuha: á kto was wzgárdza/ mnie wzgardza: á
- 13: którzy dobrze vřząd fwóy wypełniáią/ dwoiáką
- 14: czćią máią być od was czćieni:(*marg*) Mathęi 10. Lucae 10. (-) godni dwoiákiéy
- 15: są od was czći/ nawięcéy óni: którzy prácuią sło-
- 16: wem/ y náuką.(*marg*) i. Thimo. 5. (-)A iżby wiedźiał/ kthórą to czćią
- 17: máią być czćieni/ Páweł święthy náucza. Na-
- 18: przód/ ábyfmy ich náuki dobréy byli posłufzni/
- 19: Hebroe. 13:(*marg*) W czym ich cześć. (-) záchowaymy ié w miłości á w po-
- 20: koiu/ j Thefsa: 5. żywność cíelefną/ potrzeby ży-
- 21: wota cześnégo im dawaymy/ j Corin: 9, ad Gal-
- 22: la: 6, j Thimo: 5. Otóz mařz Páwłá S. náukę.
- 23: A iżby wiedźiał/ którzy to są prawdźiwie powo-
- 24: łáni ná to posłufzeństwo: krótkoć powiem/ iáko
- 25: ié mařz poznáć.(*marg*) Którzy są ná to powołáni. (-)

strona: 366

- 1: Ma tego tedy to po-
- 2: mázanie nápomináć/ iż wnątrznym pomázá-
- 3: niem iest od Duchá święthégo pomázan ná v-
- 4: rząd wielkich táiemnic Bożych: á ón Duch Bo-

5: ży ty táiemnice w ónych łzczépic bédzie: którym
6: ón vdziélác z vrzędu łwego táiemnic Bożych bę-
7: dzie. To ná krótce odemnie zá wdzięczné przyy-
8: mi/ wiedząc pewnie: że kápłanów takich potrze-
9: bá: którzyby zwierchnie vrzędy ná łobie odno-
10: síli rozdawánia Sákrámentów y łłowá Bo-
11: zégo przepowiadánia: y którzyby trwáłość ónéy
12: ofiáry raz ná krzyżu vczynionéy/ nam w połtu-
13: szeńłtwie łwym okázowáli/ ofiárę ofiáruiąc ó-
14: nę: w kthóreyby záchowáli wieczné kápłáńłtwo
15: Chryłtułá Páná/ wedle porzádku Melchiféde-
16: chowégo. Bo ácz iest iedyny Kápłan Chryłtus
17: ná náłzym ółtarzu/ y iedyną ofiárą: chce/ áby by-
18: li łłudzy:(*marg*) Augułti. libr. de Ciuitate Dei x, cap: 20. (-)którzyby w perłonie iego/
mocą iego/ y
19: łłowem iego/ ty vrzędy/ y tę iedyną ofiárę łprá-
20: wowáli: á iáko w Stárym zakonie rozliczné o-
21: fiáry y róznę zachowywáli potómłtwo kápłáń-
22: łtwá: ták w Nowym zakonie óná trwáiąca o-
23: fiárá krzyżowa potrzebuie potómłtwá łług:(*marg*) Róznóć Kápłáńłtwá łtárégo y Nowégo
zakonu. (-)któ-
24: rzyby iéy trwáłość prawdziwie okázowáli: áby
25: záwždy v ludzi w pámiéci tho przez nie było/ co
26: łye raz ná krzyżu łtáło:

strona: 368v

1: Tłumi chciwości y niepo-
2: rządności: všmierza plugawé myłli: y żądóm
3: złym krygi wđdziéwa: fornikacyéy piekło záwié-
4: ra: łzátánowi mocy vmnieyłza: przykazánié Bo-
5: że pełni: pothómłtwo pobożné y pocziwé wedle

- 6: woléy Bożéy wypładza: náthurę człowieczą w
7: cále záchowywa/ fkrómni/ y hámuie.
8: Małżeńftwo zacna świętość ieft: bo odno-
9: sí w łobie złączenié známienité Chryftufá Pá-
10: ná/ z iego miłym Kościołem:(*marg*) *Małżeńftwo co znaczy. (-)téy rzeczy świętéy*
11: znákem nieomylnym ieft: przeto nie ma zmázy:
12: áni mákuły. Czego Páweł święthy dowodząc
13: mówi:(*marg*) *Ephes. 5. (-)Máłżónki niechay mężóm fwym poddá-*
14: *né będą nie ináčéy/ iedno iáko pánu Bogu. A-*
15: *bowiem mąż głową ieft małżónki fwéy/ iáko*
16: *Chryftus ieft głową Kościoła fwégo.*
17: *Małżeńftwo świętość wielka ieft/ ia po-*
18: *wiadam/ w Chryftuśie y w iego Kościele. Nie-*
19: *wierna w wierze Chryftá Páná zóná gdy chce*
20: *z wiernym mielzkác/ każe Páweł święty nieopu-*
21: *łzczác iéy:(marg) i. Corin: 7. (-)tákte wiernéy żenie niedowiárká mę-*
22: *zá. Bo mąż niedowiárek przez zónę wierną/ y*
23: *zóná przez wiáry Chryftufowéy/ przez mężá wier-*
24: *négo poświęceni bywáią: wiárá iednégo dru-*
25: *giégo błogofłáwi.*

strona: 371

- 1: Tákowam ia rádę w ten czás da-
2: wał/ gdym iefzcze nie ták był śmiály: wżákóz te-
3: raz w téy mierze wolniéybych rádził:(*marg*) *Otóz małz Ewányeliéy nowéy małżeńftwo.*
(-)y tákowé-
4: *go mężá/ któryby z niewiáły fwéy ták łzydžil/ fu-*
5: *rowie karał: thákżebych y niewieście czynił/ ácz*
6: *fyé tho rzedzéy v niewiáft niż v mężów tráfia.*
7: Nie máłác to rzecz ieft: bliźnégo fwégo w thák
8: wielkich y ták ciężkich rzeczách/ które ciáło/ má-

- 9: iętności/ poczciwość/ y zbawienie obrażaią/ y ná
- 10: rufzaią/ thák ládá iáko zdrádlíwie omylác: ma?
- 11: być od mężá w zaiemna tego nagrodá: tho iest/
- 12: niewiáltá ták zdrádlíwie od mężá omylóná/ be-
- 13: śpiecznie wśzeteczną nierządnicą może być/ álbo
- 14: cudzołożnicą.(*marg*) Wey. Proroká/ coć vczy. (-)Tákze ná drugim mieścu piśze
- 15: Luter:(*marg*) Tomo 6, folio 177. (-) Może być ták vporna/ y ták krnąbrna nie-
- 16: wiáltá: iż mężowi fwoiemu/ by fnađz y dzieięć
- 17: kroć/ miłością ku niéy wzrufzonému powolna y
- 18: poślufzna iemu kwoli czyniác być nie chce:(*marg*) Znáć że Luter miał nie powolną żonę/
musiáła go nie śluchác. (-) tu iuz
- 19: mąż ma čás po temu/ áby tymi do niéy mówił
- 20: śłowy: Gdyż ty nie chcesz być mnie kwoli/ iestći
- 21: ná to mieśce inśza/ która mi powolna będzie: ie-
- 22: śli żoná nie chce/ niechay kuchárká przyydzie: á
- 23: w tym mąż żonę śwą dwa álbo trzy kroć ma v-
- 24: pomiónać y inśzym ludźiem ma obiásnić żeninę
- 25: tę krnąbrność y ten iéy vpór przeciw łobie:

strona: 373

- 1: Záchowá-
- 2: łá czyfłość śtáteczną Iudyth/ zamknąwśzy fye(*marg*) Iudith 8. (-)

strona: 373v

O Małżeńtwie.

- 1: w domu/ włośienice máiác ná ćiele/ y pośty drę-
- 2: cząc ćiało śwé: y potym śtáła fye zbáwicielką lu-
- 3: du śwégo. Márya Pánná wielki przykład dzie-
- 4: wictwá y czyfłości/ Chryftus Pan práwy zbá-
- 5: wićiel/ y then dziewicą z dziewice národzóny:
- 6: Ian Chrzćiciél/ Ian Ewányeliśtá/ z tych zac-
- 7: ność dziewictwá iest wśzem záléconá/ y ma być.

- 8: Kto ten dar Boży mieć może/ dobrze iest: kto nie
9: ma/ niech światem nie mąmi: á páná Bogá nie
10: zdradza/ y fam siebie: gdyż nie wżycy być mogą
11: pod tym zacnym kleynotem/ áż óni: którym to od
12: páná Bogá dano iest.(*marg*) Sapien. 8. Matthei 19. (-)O małżeńftwie y dzie-
13: wictwie czytay Páwła święthého, j. Corint: 7:
14: thám fye náuczyłz y rozdźiału y zacności obu-
15: dwu ftanów/ práwie przez wżycfko kápitulum.
16: Nie chcę też tu błóżyć ónym: którzy pánu Bo-
17: gu czyfłość flubuiąc/ potym żenią fye/ y drudzy
18: nierządy czynią:(*marg*) Slubu nie gwałćić. (-)y owfzem mówię/ iż potrzebá
19: P. Bogu wiárę chowác ftátecznie: iáko pímo
20: vczy Leuiti: 27: Numeri 6, et 15, 18, 21, et 23:
21: ij Para: 15, et 31: Pfal: 21, 60, 65, 75, 115: Na-
22: um 1: Malachię 1: Eccle: 5. Ezaię 19. Ná tych
23: y ná wielu infzych mieścách pímo rofkázuie pá-
24: nu Bogu fluby y wótá oddáwác/ wypeľniác: co
25: kto flubui Pánu/ á niewypeľni: bierze imię páń-
26: fkie nádáremność/ y grzeľzy przeciwko wtóremu

strona: 374

O Málżeńftwie.

- 1: przykazaniu:

strona: 375v

- 1: A iż thez v ftarych przodków ná-
2: fzych kładźienié rąk było vpominkiem y znákiem
3: przymiérza álbo iednánia: przetóz też gdy przy-
4: rozgrzeľzeniu ná człowieká pokuthuiącého ręká

strona: 376

Pokuty S.

- 1: bywa włożóná/ znák pewny iest: iż grzeľzny po-

- 2: kutuiący człowiek/ iuż fye z pánem Bogiem y z
3: Kościołem świętym poiednał y porównał: iż
4: przez wiarę y przez załugę Pána Chryftuła bę-
5: dą iemu odpufzczóné złości iego. (*marg*) Gdy wiarę wfpominam iż przez nią pan Bóg odpufcza grzechy/ vczynków nie oddalam od tego: bo cnotliwe vczynki potwiérdzaią wiarę/ y do prawéy pokuty człowieká chrześciánfkiég przynależą. (–)
- 6: Powiemci tež y tho/ czego w nas potrzebá
7: ku pożytecznemu á prawdziwemu otrzymániu
8: świętości rozgrzélzenia: do czego nic nawięcéy
9: nie ieft potrzebá/ iedno Pokuty święthéy: y dla
10: tegómci rozgrzélzenie wyźlżéy świętością Po-
11: kuty názwał: przeto iż rozgrzélzenie nikomu nie
12: należy/ iedno pokutuiącemu człowiekowi. Ieft
13: tedy Pokutá prawdziwé á vprzeymé náwróce-
14: nie grzélznégó człowieká ku pánu Bogu/ y wiel-
15: kié dręczenie y žal/ zá grzechy popełnióné/ á obrzy-
16: dzenie y omiérzenie złości swoich/ z pewnym v-
17: myflem popráwienia y poleplżenia żywotá fwo-
18: iégo. Acz fá ci/ którzy dwie części Pokuty świę-
19: téy kładą/ to ieft/ Skrucę y Wiarę: wżákóz nie
20: wiem/ iefli włafnie Wiarę częścią Pokuty być
21: kładą:(*marg*) Wiará iefli część Pokuty. (–) gdyż óná wżyftkiéy Pokuty iáko y wży-
22: ftkich poczciwych y pobożnych fpraw/ które czy-
23: nimy/ gruntem y początkiem w nas ieft. Wżá-
24: kóz z Dokthormi S. trzymáiąc trzy być części
25: Pokuty świętéy powiem: iáko tho nam iáwnie
26: Dokthorowie święci pokazáli/ Skrucę/ Spo-

strona: 376v

O świętości

- 1: wiedz/ y dofyć vczynienie:

<http://rcin.org.pl>

strona: 378

- 1: Iż to iest nie máły pożytek Spowie-
- 2: dźi: iż óná hámuie w nas bępieczność: byfmy fo-

strona: 378v

O świętości

- 1: bie grzechów nie lekce ważyli/ y náder fye ná do-
- 2: broć Bošką nieubeśpięczáli: hámuie theż w nas
- 3: chełpienie álbo chlębę z grzechów: byfmy fye z zło-
- 4: ści náłzych/ iákoby z iákich poczćiwych vczyn-
- 5: ków nie chełpili fámi fobie fye tym chcąc podo-
- 6: bác. Hámuie też w nas rofpácż y deſperacyą: by
- 7: fmy fnađż vzwawfzy ciężkość grzechów náłzych
- 8: nie wątpili w miłośierdźiu Bożym/ y o ich od-
- 9: pułzczeniu nie rofpaczáli. Ná oftátek ten poży-
- 10: tek przynośi nam Spowiedź: iż gdy fye Kápła-
- 11: nowi fpowiádamy/ nie tylko tám poráde iego y
- 12: pobożnym nápominánim bywamy rátowani:
- 13: ále też z rozgrzélzenia/ które ná ten czás otrzyma-
- 14: wamy pewné/ iego prośbą y modlitwą v Páná
- 15: Bogá bywamy przyjemni y záléceni. A ty to po-
- 16: żytki/ któremći z fpowiedźi pewné wyliczył/ mo-
- 17: gą cię wzruśzyć/ ku częłtemu á pilnemu fpowiá-
- 18: daniu: choćiażby theż o niéy piłmá żadného nie
- 19: miał. Ofatnieć wyložę trzeciá część Poku-
- 20: ty/ Dofyc vczynienie:(*marg*) O Dofyc vczynieniu. (-) ále iż to fłowo dźiś v lu-
- 21: dźi iest bárzo brzydliwé y wzgárdzoné/ małż wie-
- 22: dźiéc/ iż iest dwoiákie Dofyc vczynienie: iedno
- 23: iest/ którym nam karánié zá grzechy náłzé bywa
- 24: odpułzczono/ y kaźń wieczného pothępienia by-
- 25: wa zgładzoná: kthóra bywa tylko przez załługe

26: íáméy śmierci páná Chryśtułowéy:

strona: 381v

- 1: Tu íáinnie ślyfzyfz/ iż świąthość pomázowá-
2: nia Oleiem świątym Apośtołowie niemocnym
3: rozdawali: co czynili z rofkazánia Páná Chry-
4: śtułowého/ boby fye tego íámi zśiebie domyflác
5: nie ważyli. Íáko tedy Apośtołowie napiérwéy
6: tę świąthość rozdawali: ták teź íam Pan Chry-
7: śtus przednieyfzym był íéy wynáleźicielem. Nie
8: mamy náłzym wymflém (!) ludzkim: gárdzić thą
9: Świąthością Oleiu świątého/ áni fye íéy mamy
10: wftydzić: chybábymy (czego Boże nie day) zel-
11: żyli powagę Apośtołów świątych. Ale dziś i-
12: náczéy mówią ci nowi Awenyelicy/ á chcąc wy-
13: gładzić tę świąthość powiádáią: iżby niemocné
14: Apośtołowie oleiem lékárńkim ábo bárwiérńkim
15: mázáli: nád co nie ślychałem nigdy kłámśtwá
16: hániebnieyfzého. Izaź Chryśtus z Apośtołów
17: bárwiérze poczynił? záprawdę nie: ále owłzem
18: Apośtoły lékárzmi duź náłzych poczynił íé.
19: Nie lékárńkim tedy oleiem/ ále duchownym
20: mázáli:(*marg*) Mar. 6. (-)Bo ilékolwiek ich było pomázano/ wfy-
21: fcy bywáli zdrowi/ świádczy Márek świąthy:
22: tákże y Íákub świąty w liście fwym mówi:(*marg*) Iaco. 5 capite. (-) Ie-
23: fli kto íeśt miedzy wámi chory/ niech przywiedzie
24: Kápłanów kościelnych: á niech fye nád nim mo-
25: dlą/ pomázuiąc go Oleiem w imię Páńfkié: á

strona: 382

Oleiem S.

- 1: modlithwá z wiáry zbáwi niemocného: á Pan

2: vzdrowi go: y ieſliby w grzéchách był/ będą iemu

3: odpuſzczóné.

strona: 383v

1: Czemuż tedy czáfów džíſieyfzych má-

2: ło ludzi tego Sákrámentu moc otrzymawáią?

3: nie winien w tym nic Sákráment/ ále nieprá-

4: wość wiáry: którém tu iáko y w inſzych ſwięto-

5: ſciách ieſt napotrzebniém. Abowiem nie fámo

6: przez ſye zwiérchné mázanie oleiu/ ále wiára w

7: modlitwę y w olém ſye ſciągáiąca łąkę Bożą

8: dáie y vpraſza: iáko Ieronym ſwięty piſze: Gdy

9: máżá oleiem niemocné/ w mdłości ciála wiára

10: mocną poſiláią duſzę:(*marg*) Super Mareū. (-) to czynią z złączoną mo-

11: dlitwą: którą pan Bóg záwždy wyluchawa: a

12: tém wiáry Sákrámentem y znákiem zwiérch-

13: nim ieſt Olém poſwięcóny. Kto tedy wierzy

14: y nádzieię pokláda w miłóſierdziu Pánłkim/ y

15: w łąſce Duchá ſwiętém/ kthóra ſye w Oleiu

16: ſwiętym znáczy/ y kto wierzy iż przez modlitwę

17: koſcielną/ która przy ſzáfowaniu tém ſwiętoſci

18: bywa/ od Pána Boga wlpomożón będzie: zápe-

19: wné go Pan Bóg wnet wlpomoże y obietnice

20: ſwoie wiernie da: álbo przywróci chorém ku piér-

21: wżemu zdrowiu: álbo zelźcie z tego ſwiátá da

22: lžeyłže/ y dobrém nádzieie pełné: iż y grzeczy y iemu

23: odpuſci/ y przeciw náiaždóm dyabelłkim/ y prze-

24: ciw ſtráchowi ſmierci mocą ſwoią Boſką go

25: vmocni. Obáczże iákié łą pożytki prawdziwémgo

26: vzywánia Oleiu ſwiętémgo.

strona: 386

- 1: Co iefli z pilnością czy-
- 2: nić y chować będziefz/ ty pożytki z łálki Bożéy z
- 3: tąd odniešiefz: przodkiem ćwiczenié dobréy y ftá-
- 4: tecznéy wiáry/ pokory świątény/ y poślufzeńftwá
- 5: chrześciáńfkiego: á w tym wyćwiczony/ mozełz
- 6: fye pánu Bogu podobáć: poczćiwy żywot: y przy-
- 7: kładny miedzy ludźmi w tobie mnożyć/ y nabo-
- 8: żeńftwo chrześciáńfkie vmocnić będą: którym
- 9: nabożeńftwem/ z dobrymi mozełz/ iáśnieć przed
- 10: pánem Bogiem/ á złé w pobożnych vczynkách/
- 11: przewyższáć będziefz. Iáko Páweł świąty mó-
- 12: wi: Pilnie przeftrzegayćie/ áby wśyftko miedzy
- 13: wámi poczćiwie y porządnie szło/ y w śwéy kló-
- 14: bie ftáło.(*marg*) i. Corin: 14. (-)Thoć ieft/ miły Synu/ Wiárá Ko-
- 15: ściołá chrześciáńfkiego powfzechného: którámci
- 16: tu dla ćwiczenia twego/ tylé/ ilem mógl/ opowie-
- 17: dział: takam od przodków fwoich wzięł/ y w tá-
- 18: kiéy cię prágne żyć: Ieflibych czego nie dołożył/
- 19: álbo od ftárożytności wiáry odkróczył. (w czym
- 20: fye nie czuię) Przodkiem Kościołowi Bożemu
- 21: pod náukę fye poddáię/ y pod rozłádek: kthórégo
- 22: mátká śwá wyznawam być/ y iego ślucháć chcę.
- 23: A czegoby tu tobie nie doftawáło/ z Doktorów
- 24: chrześciáńfkich ftárożytnych fye vcz.
- 25: VCZEN. Dziękuieć zá pracą/ kthóraś

strona: 386v

O pomázaniu Oleiem S.

- 1: około mnie podiáł/ ftaráć fye o thym będe/ iáko
- 2: twá náukę/ y rofkazánié chować będe: iákobych
- 3: theż nie wykróczył z powfzechného Kościołá

- 4: chrześciańskiego/ pilnie syc będę strzegł.
- 5: MISTRZ. Iuz cię Pánu Bogu polé-
- 6: cam: Pánie Boże w Trócy iedyny cię błogo-
- 7: ław. VCZEN. Amen/ Amen. Y ty
- 8: bądź od Pána Bogá długo zdrów/ w iego
- 9: świętym błogofławieństwie.
- 10: Dokónczenie.